

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ V ČESKÉ LÍPĚ PO ROCE 1945

Bakalářská práce

Studijní program: B1301 – Geografie
Studijní obory: 7105R056 – Historie se zaměřením na vzdělávání
7504R181 – Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
Autor práce: **Vojtěch Hloušek**
Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Vojtěch Hloušek**
Osobní číslo: **P11000440**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obory: **Historie se zaměřením na vzdělávání**
Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
Název tématu: **Sbor dobrovolných hasičů v České Lípě po roce 1945**
Zadávací katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zmapovat činnost Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě od konce druhé světové války prakticky až po současnost. Práce se bude zabývat jak odbornou činností českolipských dobrovolných hasičů (výcvik, protipožární hlídky, výjezdy, účast na soutěžích a jiných akcích), tak jejich společenským působením (bály, dny dětí atd.). Bude sledovat též začlenění sboru do systému protipožární ochrany, proměnu skladby jeho členstva atd.

Práce bude vycházet primárně z pramenného výzkumu, především z fondů uložených ve Státním okresním archivu v České Lípě (Československý svaz požární ochrany - okresní výbor Česká Lípa, Městský národní výbor Česká Lípa, Okresní národní výbor Česká Lípa a Hasičský záchranný sbor Česká Lípa) a z materiálů uložených při Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě a Okresním sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska v České Lípě. Stranou pozornosti nezůstane ani dobový tisk, protipožární legislativa a literatura. Důležitou součástí heuristiky budou výpovědi pamětníků.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ABC požárníka, 1.vyd., Praha 1968

**CUHRA, Jaroslav - ELLINGER, Jiří - GJURIČOVÁ, Adéla - SMETANA, Vít:
České země v evropských dějinách, 1. vyd., díl 4. Praha - Litomyšl 2006**

**KAPLAN, Karel: Československo v letech 1945-1948: 1. část, 1. vyd., Praha
1991**

**KAPLAN, Karel: Československo v letech 1948-1953: 2. část, 1. vyd., Praha
1991**

**KAPLAN, Karel: Československo v letech 1953-1966: 3. část, 1. vyd., Praha
1992**

**KAPLAN, Karel: Československo v letech 1967-1969: 4. část, 1. vyd., Praha
1993**

KAPLAN, Karel: Národní fronta 1948-1960, 1.vyd., Praha 2012

ŠTIKA, Alois: 30 let civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany, Praha 1981

130 let českého dobrovolného hasičstva, 1.vyd., Příbyslav 1994

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **19. dubna 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 19. dubna 2013

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

V první řadě bych rád poděkoval panu PhDr. Jaroslavu Pažoutovi, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné rady při vedení mé bakalářské práce. V druhé řadě bych pak také chtěl vzdát dík panu Mgr. Ladislavu Smejkalovi, historikovi z Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě, za mnohé rady v oblasti heuristiky a pracovním Státního okresního archivu v České Lípě paní Jaroslavě Jarolímkové a paní Viole Bendové za vřelé přijetí a asistenci při bádání. Dále bych rovněž rád poděkoval starostce Okresního sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska v České Lípě paní Miroslavě Havelkové za poskytnutí některých historických materiálů a různých užitečných informací a členům Sboru dobrovolných hasičů Česká Lípa, jmenovitě panu Stanislavu Šedivému, starostovi sboru, a panu Radku Frydrychovi za zapůjčení historických pramenů a fotografií a panu Tomáši Káděmu rovněž za zprostředkování některých fotografií. Můj dík si zaslouží také můj bývalý třídní učitel Mgr. Martin Aschenbrenner za inspiraci při volbě tématu bakalářské práce a nakonec bych rád poděkoval své přítelkyni a rodině za morální a psychickou podporu.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje vývoji požární ochrany ve městě Česká Lípa. V první části se zabývá celou historií dobrovolné požární ochrany na území našeho státu, jejími úkoly, strukturou a dalšími příbuznými tématy. Druhá část se přímo orientuje na historii Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě a jeho činnost let minulých. Podrobně rozebírá jeho historii v letech 1945–1989 a okrajově se také zabývá dobou před rokem 1945 a po roce 1989. Práce se zaměřuje na důležité události, významné členy, strukturu, výzbroj a zázemí sboru a také jeho samotné působení v požární ochraně zasazené do kontextu tehdejší doby.

Klíčová slova

požární ochrana, požárnická organizace, sbor dobrovolných hasičů, dobrovolní hasiči, město Česká Lípa, Československo

Annotation

The bachelor thesis deals with the development of fire protection in Česká Lípa. The first part is concentrated on describing the whole history of the volunteer fire protection on the territory of the Czech Republic, its tasks, the structure and other related topics. The second part focuses on “The Voluntary Fire Service“ in Česká Lípa and its activity in last years. This part goes into detail concerning the history of this service in 1945–1989 and marginally describes also the period before the year 1945 and after the year 1989. First of all the thesis focuses on the most important events, important members, the structure, fire equipment and the background of the service and its operation in the context of those days.

Keywords

fire protection, fire brigades, voluntary fire service, voluntary firemen, Česká Lípa, Czechoslovakia

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Úvod	10
1 Požární ochrana v letech minulých	14
1.1 Historie požární ochrany na území Čech	14
1.2 Úkoly požárnické organizace	21
1.3 Struktura požárnické organizace	22
1.4 Požární legislativa	24
1.5 Dobová protipožární literatura a učební texty	26
1.6 Požární ochrana a civilní obrana	29
1.7 Spolupráce požárníků s ostatními organizacemi Národní fronty	30
1.8 Ideový základ socialistického požárníctva	33
2 Historie Sboru dobrovolných hasičů Česká Lípa	35
2.1 Historie českolipského dobrovolného hasičstva do roku 1945	35
2.2 Historie českolipského dobrovolného hasičstva v letech 1945–1989	37
2.2.1 Obnovení českého dobrovolného hasičského sboru v České Lípě	37
2.2.2 Založení Okresní hasičské jednoty Česká Lípa	39
2.2.3 Období 1945–1949	41
2.2.4 Období 1950–1959	44
2.2.5 Vznik Okresního veřejného požárního útvaru v České Lípě	49
2.2.6 Období 1960–1969	51
2.2.7 Období 1970–1979	57
2.2.8 Období 1980–1989	62
2.2.9 Proměny členské základny 1945–1989	66
2.3 Historie českolipského dobrovolného hasičstva po roce 1989	67
Závěr	69

Seznam použitých pramenů a literatury	72
Seznam příloh	76

Seznam použitých zkratk

CAS – cisternová automobilová stříkačka
CO – civilní obrana
ČSČK – Československý červený kříž
ČSH – Československý svaz hasičstva
ČSM – Československý svaz mládeže
ČSPO – Československý svaz požární ochrany
ČSR – Česká socialistická republika
ČSR – Československá republika
ČSSR – Československá socialistická republika
ČZHJ – Česká zemská hasičská jednota
DPH – domovní požární hlídka
DVS – dopravní vozidlo speciál
HZS – Hasičský záchranný sbor
JPO – jednotka požární ochrany
JSBVO – Jednotný systém branné výchovy obyvatelstva
JSDHO – jednotka sboru dobrovolných hasičů obce
JZD – jednotné zemědělské družstvo
KSČ – Komunistická strana Československa
KV – krajský výbor
MDŽ – Mezinárodní den žen
MěNV – městský národní výbor
MJ ČSPO – místní jednota Československého svazu požární ochrany
MNV – místní národní výbor
MPS – místní požární sbor
NF – Národní fronta Čechů a Slováků
n. p. – národní podnik
OHJ – okresní hasičská jednota
OIPO – okresní inspekce požární ochrany
OI SPD – okresní inspekce Státního požárního dozoru
ONV – okresní národní výbor
OV – okresní výbor

OVPÚ – okresní veřejný požární útvar
PO SSM – Pionýrská organizace Svazu socialistické mládeže
PS – požární sbor
SČH – Svaz československého hasičstva
SDH – sbor dobrovolných hasičů
SH ČMS – Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
SNB – Sbor národní bezpečnosti
SPD – Státní požární dozor
SPO ČSSR – Svaz požární ochrany Československé socialistické republiky
SSM – Svaz socialistické mládeže
SSR – Slovenská socialistická republika
SSSR – Svaz sovětských socialistických republik
ÚV – ústřední výbor
ÚZHJ – Ústřední zemská hasičská jednota
VP – vzorný požárník
VPÚ – veřejný požární útvar
ZHJ – zemská hasičská jednota
ZO SPO ČSSR – základní organizace Svazu požární ochrany Československé socialistické republiky

Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodl zpracovat historii Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě. Toto téma jsem si vybral, jelikož jsem sám dlouholetým členem tohoto spolku a chtěl jsem se něco více dozvědět o bohaté minulosti tohoto uskupení. Ke konečnému rozhodnutí, proč jsem si zvolil jako téma práce tuto problematiku, přispěl i fakt, že tento sbor, který příští rok oslaví 150 let od svého založení, dosud nemá jedinou ucelenou publikaci mapující jeho kompletní historii.

Dobrovolná požární ochrana má v naší zemi dodnes dlouhodobou tradici. Sborny dobrovolných hasičů, vznikající již v druhé polovině 19. století, vždy sdružovaly ve vlastních řadách občany se společnými hodnotami pomáhat druhým v nouzi. Mnozí tito lidé dokázali zasvětit spolku celý svůj život a různými způsoby se zasloužili o jeho rozkvět. Být členem hasičského sboru dříve bývala velice prestižní záležitost hodná úcty ze strany ostatních občanů, jelikož dobrovolní hasiči vykonávali vždy svou těžkou práci dobrovolně, bez vidiny vlastního obohacení, pouze z přesvědčení, že tato práce má smysl. Zajímavým faktem také je, že hasičské sbory od svého založení, na rozdíl od jiných společenských organizací, nikdy nepřestaly existovat. Byly zde v každém státním zřízení i za každého režimu a jejich poslání vždy zůstalo totožné.

Ve své práci jsem se rozhodl podrobně věnovat historii Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě především po roce 1945. K tomuto období se jednak dochovalo mnoho pramenů a jednak bylo možné využít i svědectví některých současných členů sboru. První část práce rozdělená do několika tematických podkapitol je věnována obecné problematice požární ochrany, aby nezaujatému čtenáři pomohla objasnit historii, strukturu a úkoly organizace a jiné různé souvislosti vykreslující fungování hasičského sboru.

Druhou kapitolu práce jsem kompletně celou zasvětil historii Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě rozdělené do jednotlivých období. Velice podrobně jsem se zaměřil na období 1945–1989, které jsem rozčlenil na jednotlivá desetiletí a následně charakterizoval kompletní vývoj sboru v těchto dekadách. Velmi významným událostem v historii sboru jsem vyčlenil samostatné podkapitoly a na závěr jsem se stručně pokusil provést rozbor členské základny tohoto uskupení ve zkoumaném období. Okrajově se práce věnuje také období historie sboru před rokem 1945, kterému jsem se chtěl původně také více věnovat, nicméně kvůli nedostatku pramenů a jejich charakteru jsem

se rozhodl tomuto období věnovat pouze okrajově. Velmi stručně se v závěru práce také zabývám porevolučním vývojem směřujícím k současné podobě sboru.

Pro každé období jsem se snažil vystihnout pouze ty nejdůležitější události, které by vytvářely určitý obraz celkového vývoje požární ochrany jak přímo v České Lípě, tak v celé republice, zejména v druhé polovině 20. století, a vzájemný kontrast všech období. Tímto jsem se chtěl vyhnout pouze strohému, chronologickému vypisování dat a událostí a poskytnout tak naopak čtenáři lepší obraz o práci dobrovolných hasičů v jednotlivých obdobích v hlubších, vzájemných souvislostech a v kontextu historie Československa.

Při tvorbě práce jsem stál před problémem, jakým způsobem druhou kapitolu věnovanou historii sboru členit. Nabízely se dvě možnosti. Buď pojmut členění kapitol tematicky, nebo chronologicky. Ač se možná na první pohled zdálo vhodnější variantou tematické členění, rozhodl jsem se naopak pro chronologické, které mi připadalo lepší vzhledem k oněm dvěma okrajovým kapitolám. Ty se totiž zabývají ranou a pozdní historií sboru a při volbě chronologického členění by došlo k jejich lepšímu propojení s hlavním zkoumaným obdobím z hlediska časové posloupnosti. Takto by byl poté lépe patrný postupný celkový vývoj sboru po všech jeho stránkách v průběhu celé jeho historie.

Při svém bádání jsem se mohl opírat o archivní prameny, uložené ve Státním okresním archivu v České Lípě, ve dvou fondech. První fond, s názvem *Československý svaz požární ochrany – okresní výbor Česká Lípa*, uchovává archiválie vážící se přímo k požární ochraně a činnosti okresního výboru a jednotlivých požárních sborů na okrese. Jedná se především o různé zápisy ze schůzí, nařízení, korespondenci a rezoluce podrobně členěné podle jednotlivých oblastí požární ochrany. Tento fond se však věnuje celému okresu a navíc není příliš dobře uspořádaný, tudíž vyhledat v něm prameny pro konkrétní sbor je velice obtížné a časově náročné. Druhý fond, s názvem *Městský národní výbor Česká Lípa*, primárně obsahuje prameny týkající se záležitostí správy města, nicméně malá jeho část se věnuje také požární ochraně. Zde nalezneme hlavně korespondenci a zápisy z jednání mezi sborem a národním výborem a městské kroniky. Oproti tomu jsem materiály k danému tématu nenalezl ve fondech *Okresní národní výbor Česká Lípa* a *Hasičský záchranný sbor Česká Lípa*, ze kterých jsem původně zamýšlel také čerpat.

Hojně jsem při psaní práce čerpal z pramenů uložených přímo ve Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě a v Okresním sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska v témže městě. V případě sboru byly středem zájmu zejména veškeré kroniky, paměti a různé jiné prameny ve formě strojopisů. Tyto prameny posloužily jako zdroj informací o samotné činnosti sboru po roce 1945. Čtyři kroniky sboru zachycují každoroční celkovou činnost sboru v letech 1945–1994 a další kroniky, které však začaly být vedeny až v 60. a 70. letech, pak popisují činnost jednotlivých družstev mužů, žen a mládeže. Velice kvalitně byly kroniky vedeny zejména ve starším období, ale postupem času směrem k současnosti kvalita zápisů slábla a zhoršil se rovněž celkový ráz kroniky. Některé z nich přestaly být dokonce úplně vedeny. Moji práci obohatila i svědectví dlouholetých členů sboru pana Zdeňka Frydrycha a Stanislava Šedivého.

Ostatní prameny sloužily především k pochopení problematiky požární ochrany v dobovém kontextu. Patřily mezi ně různé příručky, řady a jiné dobové publikace, sloužící ve své době k osvětě na poli požární ochrany. Tyto prameny bohužel ideologicky poznamenala doba, ve které vznikly, tudíž by se k nim mělo přistupovat s určitým nadhledem.

Při tvorbě první kapitoly bych se neobešel bez publikací věnovaných vývoji požární ochrany v Čechách. Pro toto téma však dosud neexistuje dostatek odborné literatury. Za tímto účelem mi alespoň posloužil almanach *130 let českého dobrovolného hasičstva*, který poskytuje informace o vývoji hasičstva na našem území již od roku 1850. Pro dění v okrese jsem využil knihy člena Sboru dobrovolných hasičů Česká Lípa Vladimíra Jelínka *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, která však nebyla dosud publikována. Autor zde podrobně popisuje vývoj požární ochrany a činnost okresního výboru požární organizace v okrese Česká Lípa ze svého pohledu hasičského funkcionáře. Kniha obsahuje mnoho cenných informací, ale také i některé nepřesnosti. Velice okrajově se historii hasičstva věnuje také kniha *Požáry v českých zemích* od Václava Hladíka a kolektivu.

Při studiu obecné československé historie jsem vycházel zejména z kvalitních prací Karla Kaplana o historickém vývoji Československa a dále z jeho knihy o Národní frontě. Veškeré tyto Kaplanovy odborné publikace mi poskytly potřebný, široký rozhled o politickém i každodenním životě v období poválečného Československa. Informace týkající se mezinárodní situace a zahraniční politiky jsem čerpal ze čtvrtého dílu knihy

České země v evropských dějinách, již napsal kolektiv autorů v čele s Jaroslavem Cuhrou.

Při uvádění místních historických událostí jsem vycházel z knih regionálních historiků Jaroslava Panáčka, Ladislava Smejkal a Marie Vojtíškové o České Lípě. Jedná se o velmi čtivé a z historického hlediska hodnotné knihy, ale moderní, poválečná historie v nich hraje pouze menší roli. Okrajově jsem také čerpal při tvorbě této práce z článků v regionálních periodikách *Nástup*, pro období 60. let, a *Českolipský deník*, pro současnost. V několika případech jsem nahlédl také do Sbírký zákonů.

1 Požární ochrana v letech minulých

1.1 Historie požární ochrany na území Čech

Počátky dobrovolné požární ochrany v českých zemích se datují do poloviny 19. století, kdy vznikl nejprve roku 1854 v Zákupcích u České Lípy první, německý sbor dobrovolných hasičů a teprve o deset let později roku 1864 první český dobrovolný sbor ve Velvarech. V několika dalších letech začaly na území Čech hromadně vznikat další dobrovolné sbory hasičů. Napomohl tomu i zemský zákon č. 135 o právu shromažďovacím a spolčovacím z roku 1867. Deset let po založení velvarského sboru již aktivně pracovalo 107 českých dobrovolných sborů, jejichž činnost právně stanovil Řád policie požárové z roku 1876. Roku 1878 byla ustavena Ústřední zemská hasičská jednota (ÚZHJ) a s ní se následně zrodil systém hasičských žup a jednot, který přetrval až do konce rakousko-uherské monarchie.¹

Doba po vyhlášení samostatné Československé republiky (ČSR) roku 1918 je charakterizována výrazným nárůstem hasičské činnosti, kdy dobrovolní hasiči, kteří se vrátili z války, často opět obnovili činnost svých starých sborů. Zajímavý byl v této době vztah obce a místního hasičského sboru. Obec totiž neměla povinnost finančně podporovat svůj hasičský sbor, a proto si museli hasiči finanční prostředky získat prostřednictvím různých veřejných sbírek, pořádáním bálů a jinými činnostmi. Jednotlivé sbory byly, podobně jako před válkou, organizovány v hasičských župách a zemských jednotách.²

Dosavadní prvorepublikový systém organizace československého hasičstva zaniká v prvním roce okupace země Německou říší. V letech 1939 a 1940 se nařízeními, zejména ministerstvem vnitra a Českou zemskou hasičskou jednotou (ČZHJ), upravuje valná většina tehdejších zvyklostí, ať už se jednalo o formální záležitosti jako o změnu názvu základní jednotky ČZHJ z hasičského sboru na hasičstvo či změnu pozdravu z „*Nazdar*“ na „*Vlasti zdar*“, nebo o poněkud závažnější zásahy do svrchovanosti jednotlivých sborů, které spočívaly např. v zákazu činnosti členů neárijského původu ve sboru. V této době však paradoxně okupační režim drží nad hasiči ochrannou ruku. Hasiči jsou totiž vyňati z totálního nasazení, aby tak mohli plně zajišťovat ochranu hos-

1 Kolektiv autorů: *130 let českého dobrovolného hasičstva*, 1.vyd., Příbyslav, Fire Edit 1994, s. 91, ISBN 80-85602-12-1.

2 JELÍNEK, Vladimír: *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, Česká Lípa 2009 – nepublikováno, s. 12, 13.

podářsky důležitých objektů před ohněm. Často ovšem museli vykonávat i jiné úkoly jako pátrací akce nebo kontroly cestujících ve vlacích, které jim dosud nepříslušely. Někteří z hasičů se na okupovaném území aktivně účastnili domácího odboje či v posledních fázích války boje na barikádách a část z nich za tento svůj počín zaplatila vlastními životy.³

V květnu rušného roku 1945 hasiči likvidují požáry vzniknuvší v souvislosti s posunem fronty na naše území a rovněž se aktivně podílí na povstání proti okupantům a na závěrečném boji s nepřátelskou armádou. Po konečném osvobození republiky však na poli požární ochrany vyvstává jeden z mnoha závažných problémů. Při odsunu německého obyvatelstva z pohraničí došlo k narušení činnosti mnohých sborů, jelikož převážná většina členů sudetských sborů byla německé národnosti a ti museli opustit republiku. Některé sbory dokonce z tohoto důvodu zcela zanikly. Jako vhodným a nezbytně nutným opatřením pro vyřešení odlivu zkušených německých hasičů, zacelení mezer v území nechráněném žádnými požárními jednotkami a zajištění všeobecného pořádku se ukázalo přimět hasiče z vnitrozemí k přesunu do pohraničí. Ti by převzali majetek a techniku zanechanou zde německými hasiči a založili by nové, české hasičské sbory, které by chránily životy obyvatelstva a jejich majetek.

Roku 1946 vydalo Ministerstvo vnitra ČSR a tehdejší vláda nařízení a výnosy, jimiž např. nařídilo podnikům zřídit závodní jednotky požární ochrany (JPO). Tyto jednotky by dohlížely na protipožární opatření a v případě požáru by okamžitě mohly zasáhnout, čímž by se minimalizovaly škody vzniklé prodlevou do příjezdu dobrovolného hasičského sboru. Dále byly vydány výnosy umožňující dobrovolným hasičům provádět v obcích požární prohlídky a nově byla rovněž nařízena sousedská pomoc v nouzi. Jednu z prvních velkých zkoušek přichystal rok 1947, snad aby tak prověřil připravenost nových sborů v boji s ohněm, když v létě tohoto roku ČSR zachvátilo nadměrné množství požárů, jejichž příčinou bylo zvláště velké sucho.⁴

3 Za okupace bylo uvězněno celkem 2088 dobrovolných hasičů, z nichž se 1042 nedočkalo osvobození. Kolektiv autorů: *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 94.; HLADÍK, Václav, JANATA, Jiří, KOZÁK, Jan: *Požáry v českých zemích*, 1. vyd., Praha, Professional Publishing 2009, s. 21, ISBN 978-80-86946-96-2.

4 Roku 1946 hasiči zasahovali u 4708 požárů, ovšem roku 1947 jejich počet narostl na hodnotu 7498. Kolektiv autorů, pozn. 2, s. 94.; KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1945–1948, 1. část*, 1. vyd., Praha, SPN 1991, s. 87, ISBN 80-04-25699-6.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 54-56.

Rok 1948 přináší změnu režimu a spolu s ní i výrazné politické změny, které se dotkly samozřejmě i dobrovolných hasičů.⁵ Během několika dalších let se hasičská organizace, tehdy ještě zvaná jako Svaz československého hasičstva (SČH), razantně proměňuje. Ještě téhož roku je značně zredukován počet zájmových organizací. Ty, které nebyly ihned zakázány, se musely otevřeně přihlásit k politice nového režimu a začaly být podrobovány politické kontrole, což byl i případ SHČ. Svaz postihly jako i ostatní organizace politické čistky zejména v řadách dosavadních čelních představitelů ve všech úrovních spolku.⁶

Po reorganizaci územního uspořádání země na základě Zákona č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, které zapříčinilo větší rozdrobení dosavadních správních celků, vznikají krajské a okresní hasičské jednoty jako nadřazené orgány jednotlivých hasičských sborů, jejichž činnost začaly kontrolovat a usměrňovat.⁷ Nejednalo se pouze o změnu struktury organizace ve vyšších sférách, ale i samotné sbory prošly určitou proměnou. Dosud jednotné hasičské sbory se rozpadly na dva orgány, jejichž vzájemný vztah však zůstal poněkud nedořešen. Prvním z těchto orgánů se stal hasičský, později požární, sbor (PS), jenž sdružoval mužskou část členské základny místních sborů do tzv. výjezdové jednotky, která se účastnila hašení požárů a dalších protipožárních opatření. Druhým orgánem se stala, nově vzniklá, místní jednotka (MJ), jejíž náplní byla osvěta obyvatelstva na poli požární ochrany.⁸

Významným mezníkem pro reorganizaci hasičského hnutí v 50. letech je bezesporu 15. a 16. březen 1952. Tyto dny totiž proběhla I. celostátní konference Československého svazu hasičstva (ČSH), na které si svaz stanovil do budoucnosti několik zásadních úkolů.⁹ Tato konference se zapsala do dějin jedním prvenstvím. Poprvé se na ní totiž hlouběji hovořilo o významu prevence v požární ochraně.¹⁰ Na konferenci se také dále řešilo rozšíření členské základny jednot o množství žen, čímž by se zrušilo dogma z dob dřívějších, že hasičství je pouze výsadou mužů. Přišla i jedna zásadní změna, jež

5 KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1945–1948, 1. část*, s. 152–153.

6 KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1948–1953, 2. část*, 1. vyd., Praha, SPN 1991, s. 10–11, 25–26, ISBN 80-04-25700-3.

7 Zákon č. 280/1948 Sb., *o krajském zřízení*, in: Sbirka zákonů republiky Československé, 1948, částka 101, s. 1581–1610.

8 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 58, 61, 62.

9 Pod názvem ČSH vystupovala organizace v letech 1950–1953. Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.

10 HLADÍK, Václav, JANATA, Jiří, KOZÁK, Jan, *Požáry v českých zemích*, s. 21.

vedla k ukončení samaritánské služby hasičů, která byla aktuální především ve válečných stavech. Od této chvíle spadala mezi kompetence Československého červeného kříže (ČSČK). Dalším důležitým úkolem byla aktivní spolupráce s místními národními výbory (MNV), kterým nově připadla povinnost zajistit požární ochranu v místě svého působení. V poslední řadě se svaz zavázal podílet na společných úkolech Národní fronty Čechů a Slováků (NF), jejíž součástí se, podobně jako ostatní společenské organizace, po roce 1948 stal. Veškeré zájmové organizace byly po změně režimu pod záštitou NF centralizovány, řízeny a podřízeny politickému doзору.¹¹

Na základě usnesení z proběhnuvší konference a nových vládních nařízení došlo roku 1953 ke změně názvu svazu na Československý svaz požární ochrany (ČSPO). Již dříve zanikla funkce starosty sboru, která byla nahrazena předsedou, a nyní byla prosazena i změna označení řadových pracovníků sborů. Již v něm nepracovali hasiči, nýbrž požárníci. Zavedeno bylo rovněž i nové oslovení „*soudruh*“ na místo dosavadního „*bratr*“. S kvapně se rozrůstající organizací bylo potřeba získat do čelních pozic všech orgánů ČSPO kvalifikované a po stránce požární ochrany vzdělané funkcionáře s odpovídající odborností pro zajištění správného chodu dílčích orgánů svazu. Za tímto účelem vznikla roku 1954 ústřední škola ČSPO v Bílých Poličanech poskytující kurzy pro činovníky jednotlivých požárních sborů a místních jednot.¹²

Po čtyřech letech od konference se konal v září roku 1956 I. sjezd ČSPO. Se změnou názvu organizace se změnilo také znění několika důležitých dokumentů svazu a účelem tohoto sjezdu bylo právě schválení těchto upravených spisů, nicméně nejednalo se o jediný úkol sjezdu.¹³ Závažným problémem nadále zůstávala situace okolo nejednotnosti obou orgánů požárních sborů, jak místní jednoty, tak výkonné jednotky sboru.¹⁴ Vedle dalších otázek spojených se spoluprací se složkami NF se rozhodl svaz tuto překážku v blízké budoucnosti jednou provždy vyřešit.

Během 50. let schválilo Národní shromáždění ČSR několik nařízení a zákonů týkajících se požární ochrany, z nichž za nejvýznamnější můžeme označit Zákon č. 18/1958 Sb., o požární ochraně, který zůstal v platnosti nejdéle a zároveň sloučil

11 KAPLAN, Karel: *Národní fronta 1948–1960*, 1. vyd, Praha, Academia 2012, s. 104, ISBN 978-80-200-2074-1.

12 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 68.

13 Jednalo se o Jednací řád a Stejnokrojový předpis ČSPO. JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 76.

14 *Materiály I. celostátního sjezdu Československého svazu požární ochrany*, Praha, ČSPO 1956, s. 33.

místní jednotu a požární sbor v jeden stejnorodý celek plnící současně poslání obou dílčích orgánů. Územní členění státu vzniklé roku 1948 platilo až do léta roku 1960, kdy v platnost vešlo nové členění, které razantně zredukovalo počet okresů i krajů. Změny administrativních celků státu opět ovlivnily i požárnictvo, jelikož se muselo znovu změnit kompletní organizační uspořádání ve všech sférách svazu.¹⁵

V 60. letech nastalo v ČSPO vlivem umírněného režimu uvolnění od politického napětí z 50. let, nicméně ovlivnění ze strany KSČ nikterak nezesláblo.¹⁶ V této době se uskutečnily tři celostátní sjezdy ČSPO, jež se konaly v letech 1960, 1964 a 1968. První jmenovaný sjezd, v celkovém pořadí již druhý¹⁷, se zapsal do historie požární ochrany díky Řádu republiky, který svazu propůjčil prezident Československé socialistické republiky (ČSSR) Antonín Novotný.¹⁸ Další sjezd z roku 1964 se nesl ve slavnostním duchu. Organizace totiž tohoto roku slavila 100. výročí, jelikož právě před sto lety vznikl první ryze český Sbor dobrovolných hasičů ve Velvarech.

V polovině 60. let se začíná uvažovat v souvislosti s nárůstem požárů a zrušením závodních JPO o vytvoření profesionálních požárních jednotek při krajských a okresních městech, tzv. veřejných požárních útvarů (VPÚ), u kterých by byla zaručena maximální odbornost a zdatnost při likvidaci následků živelných pohrom a na něž by bylo v tomto ohledu stoprocentní spolehnutí. Členové VPÚ by byli v pracovním poměru s národními výbory, tudíž by veškeré úkony spojené s požární ochranou již nevykonávali dobrovolně, ale jako své zaměstnání. Systém požárních útvarů nevznikl náraz, ale první návrhy na vytváření plně profesionálních jednotek se objevují již po roce 1961.¹⁹

Poslední konference nabyla na významu kvůli změnám, jež nastaly v souvislosti s nedávným vývojem politických událostí v ČSSR. Konference se konala až ve dnech 12. a 13. listopadu roku 1968, tudíž přítomní delegáti již byli svědky okupace republiky vojsky Varšavské smlouvy. Jedním z bodů jednání bylo schválení nových stanov svazu,

15 Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, in: Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, 1960, částka 15, s. 98-100.; Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 75, 76, 78, 79, 83.

16 KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1953–1966*, 3. část, 1. vyd., Praha, SPN 1992, s. 63-64, 128, ISBN 80-04-25745-3.

17 V celkovém pořadí I. celostátní sjezd ČSPO se konal již roku 1956. Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.

18 Ústava ČSSR byla v platnosti od 11. července 1960 a druhý celostátní sjezd ČSPO začal až 28. září téhož roku. Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky*, in: Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, 1960, částka 40, s. 289-309.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 85.

19 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 85, 86, 90, 93, 98.

kteře přinášely další změny spočívající především ve změně názvů jednotlivých orgánů svazu. Upustilo se např. od označení místní jednota, které nahradil název místní požární sbor (MPS), ale i samotný svaz změnil svůj název z ČSPO na SPO ČSSR, tedy Svaz požární ochrany ČSSR.²⁰ Po vzoru federativního uspořádání státu na ČSR a SSR se požárníká organizace také rozdělila na český a slovenský svaz, jež zůstaly součástí federativního svazu, jakožto koordinačního a nejvyššího orgánu.²¹

Následující roky po vpádu okupačních vojsk do ČSSR byly doprovázeny neúprosnými čistkami ve státním a stranickém aparátu a zejména také ve společenských organizacích. Každý, kdo neprojevil souhlas s intervencí či se dříve určitým způsobem aktivně podílel na reformní politice, byl vyloučen z organizace a nadále všemi způsoby perzekuován a znevýhodňován.²² Tato poměrně rušná doba přinesla vedle organizačních změn ve svazu požárníků i další personální změny, které se nevyhnuly ani požárníké organizaci. Z politických důvodů skončilo mnoho funkcionářů na vrchních postech v celé struktuře svazu. Jednou z mála organizačních změn byla úprava názvu místní požární sbor na základní organizaci (ZO).

Jako nikdy dříve se v této době Ústřední výbor SPO ČSSR zaměřil na výchovnou a propagační činnost, která spočívala především v práci s mládeží, jejímž cílem byla výchova vlastních následovníků, a pořádáním mnohých soutěží či sjezdů. Jednalo se často i o události mezinárodního charakteru, avšak nemůžeme zde vnímat slovo mezinárodní v pravém slova smyslu, jelikož zde šlo výhradně o socialistické státy. Z významnějších soutěží jmenujme třeba mistrovství v požárním sportu pořádané roku 1977 v Brně nebo mezinárodní soutěž pionýrů – mladých požárníků v požárním sportu z roku 1981 v Havlíčkově Brodu. Za podstatný mezník v oblasti požárního sportu, jež nabíral v této době na obrátkách, lze označit rok 1972. Toho léta totiž vznikla hra Plamen určená pro mladé požárníky, jež se skládala z několika dílčích soutěží pořádaných v průběhu každého roku. Počet i druhy disciplín se v průběhu historie několikrát měnily,

20 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 103, 104.

21 Schválení nového státního uspořádání proběhlo 27. a 28. října 1968 a v platnost vzešlo dne 1. ledna 1969. KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1967–1969, 4. část*, 1. vyd., Praha, SPN 1993, s. 18–20, 67, 77, ISBN 80-04-26142-6.

22 CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, Vít: *České země v evropských dějinách, Díl čtvrtý od roku 1918*, Praha, Litomyšl, Paseka 2006, s. 240–242, ISBN 80-7185-794-7.; KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1967–1969, 4. část*, s. 76, 81.

nicméně hra jako taková, zaměřená na preventivně-výchovnou, sportovní a požárně-technickou zdatnost mladých požárníků, přetrvala dodnes.²³

V zapomnění neupadla ani bohatá historie hasičských a požárních sborů, protože v první polovině 70. let začaly přípravy na vybudování Centra hasičského hnutí v Přibyslavi, kde byla rovněž otevřena stálá výstava k dějinám hasičstva a stejně zaměřený archiv.²⁴ Po celé republice pak hlavně v 80. letech vzniklo několik hasičských muzeí, pro něž se před listopadem roku 1989 používal název „*Síň slávy*“.²⁵

Na konci roku 1985 vešel v platnost nový Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, jenž přinesl fatální změnu vztahu základní organizace a jednotky požárního sboru. Nyní již nikdo z funkcionářů základní organizace nemohl zasahovat do interních záležitostí jednotky. Řídil ji pouze velitel jednotky, který zodpovídal za její stav zřizovateli čili národnímu výboru. SPO ČSSR byl v tomto případě postaven na druhou kolej a stal se pouze dobrovolnickou organizací, jejíž někteří vybraní členové mohli působit v jednotkách požární ochrany a mohli tak aktivně naplňovat poslání hasičů. Svazu však nadále zůstalo mnoho dalších pravomocí, které mohl uplatňovat prostřednictvím samotných základních organizací, jako třeba již zmiňovaná propagační či výchovná funkce a řada dalších.

Po změně režimu roku 1989 spočíval hlavní cíl organizace ve vymanění se z politického područí KSČ, která již ztratila vedoucí úlohu v ČSSR.²⁶ Přistoupilo se také k úpravě jednotlivých názvů dílčích orgánů organizace a změnil se i její znak. SPO ČSSR se přejmenovalo na Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS). Namísto základní organizace se začal používat název sbor dobrovolných hasičů (SDH) a oprášily se i již dříve používaná označení funkcí jako starosta nebo hasič.²⁷ Stejně jako před necelými 40 lety, tak i po roce 1989 doprovázely tyto formální změny i určité změny personální. V září roku 1990 pak poprvé vyšly Hasičské noviny jako jakási ná-

23 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95, 96.; SOKA Česká Lípa, fond Československý svaz požární ochrany – okresní výbor, Česká Lípa, inv.č. 72, kart. 39, *Směrnice a organizační zabezpečení hry mladých požárníků Plamen*, 19. 8. 1986.

24 Jde o současný název instituce. Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 84-86.

25 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 96.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 114, 123.

26 CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, Vít, *České země v evropských dějinách, Díl čtvrtý od roku 1918*, s. 297-298.

27 Nové názvy samozřejmě neplatily ihned po proběhnutí revoluce. Schváleny byly až 2. června 1990 na mimořádné konferenci ještě tehdejšího SPO ČSSR. Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 96.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 150.

hrada na dřívější periodikum určené pro dobrovolné požárníky s názvem Požární ochrana.²⁸

1.2 Úkoly požárnické organizace

Požárnická organizace, ať už vystupovala pod názvem ČSPO nebo pod pozdějším názvem SPO ČSSR, byla a je po celou dobu své existence organizací dobrovolnickou, přičemž se v období 1948–1989 podřizovala usnesením KSČ. Její hlavní poslání v těchto letech spočívalo ve výchově obyvatelstva k ochraně lidských životů, společného vlastnictví i osobního majetku před požáry a ve výchově vlastních členů jednak k boji s požáry a jinými živelnými pohromami a jednak i k určitému politickému smýšlení souvisejícímu s tehdejší režimem.²⁹

Základním stavebním kamenem požárnické organizace byla místní jednotka ČSPO, později přejmenována na základní organizaci SPO ČSSR, která mohla vzniknout tehdy, pokud se v příslušné obci našlo alespoň deset občanů, jež by se zavázali k dobrovolnému členství v ČSPO a zasvětili by tak svůj osobní život požárnickému řemeslu. Pozoruhodným faktem se jeví rozdíl mezi činnostmi takovýchto jednot ve městech nebo na vesnicích. Vesnické místní jednoty se často zaměřovaly na represivní činnost, tedy likvidaci požárů, v obcích, jelikož měly na starosti požární techniku jim svěřenou MNV. Požárníci ve městech naopak žádnou techniku nevlastnili, tudíž jejich pracovní náplň byla poněkud odlišná. Členové městských požárních sborů se zaměřovali především na preventivní činnost a výchovu obyvatelstva v požární ochraně, avšak existovaly i výjimky, kdy požární sbory ve velkých městech vlastnily určitou techniku a účastnili se také aktivního boje s ohněm. Zajímavým jevem byly i tzv. domovní požární hlídky (DPH) tvořené členy místních jednot, kteří prováděli v rámci požární prevence prohlídky v obytných domech, provozovnách a zemědělských objektech.³⁰

Hlavní úkoly každé místní jednoty by se daly jasně charakterizovat a shrnout do tří slov, tedy prevence, represe a propagace. Prevenci zajišťovala přímo místní jednotka pomocí školení obyvatelstva, při již zmiňovaných DPH, pracovníků průmyslových i zemědělských podniků a jiných institucí a organizací. Důležité bylo také ale školení

28 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 96.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 140, 141, 148-150.

29 KVAPILÍK, Zdeněk: *Základní zásady pro práci místní jednoty ČSPO*, Praha, ČSPO – Malá knižnice požární ochrany 1965, s. 3-4.

30 KVAPILÍK, Zdeněk, *Základní zásady pro práci místní jednoty ČSPO*, s. 4-5.

svých vlastních členů, kteří by mohli poté předávat své znalosti o požární ochraně dále a takto pomohli minimalizovat nebezpečí vzniku požáru v hasebním obvodu obce. Vedle vlastního školení se ČSPO angažoval i v civilní obraně (CO).

Represivní činnost, tedy úkony vedoucí k potlačení požáru či jiné pohromy, zajišťoval požární sbor, který byl přidruženou složkou místní jednoty. Jeho členy se mohli stát pouze dospělí muži, kteří byli zároveň členy příslušné místní jednoty, u níž byl požární sbor zřízen. Požární sbor, jenž byl zároveň podřízen MNV, měl na starost požární techniku a v případě vyhlášení poplachu se členové sboru museli co nejrychleji dostavit do zbrojnice a dopravit potřebnou techniku a pracovní sílu na místo zásahu, kde aktivně likvidovali následky neštěstí. Členům požárního sboru také příslušelo udržování akceschopnosti sboru, tudíž se museli podílet na opravách požárních automobilů, techniky a věcných prostředků. Navíc byli povinni zvyšovat svoji odbornost a získávat potřebné znalosti pro svou práci vyplývající z členství v požárním sboru.

Propagační činnost mohly jednoty uskutečňovat mnoha způsoby jako např. pořádáním nebo účastí na požárních soutěžích, jež zároveň zajišťovaly pro účastníky fyzickou přípravu a tedy i zlepšovaly jejich tělesnou zdatnost, jež byla pro požárníka nesmírně potřebná. Požární sbor mohl také propagovat požárnickou organizaci prostřednictvím veřejných námětových cvičení při různých slavnostech. Dalšími způsoby mohla být i určitá kulturní činnost jako pořádání požárnických plesů nebo přímá propagace u obyvatelstva. Jako vhodná se ukázala propagace v různých zájmových organizacích, zejména v Československém svazu mládeže (ČSM), díky které mohl být realizován nábor zájemců z řad mládeže k mladým požárníkům, což byl určitý předstupeň pro následné členství v místní jednotě.³¹

1.3 Struktura požárnické organizace

Jak již bylo řečeno, členství v ČSPO, potažmo SPO ČSSR, bylo dobrovolné, nicméně vyplývalo z něj i mnoho úkolů, které byly pro každého požárníka naopak povinné. Mezi povinnosti každého člena místní jednoty patřilo placení každoročních příspěvků organizaci a plnění úkolů jemu organizací svěřených, které se většinou odvíjely od funkce, již daný člen zastával. Dále také musel požárník zvyšovat svoji odbornost a znalosti o požární ochraně, řádně hospodařit s majetkem místní jednoty a určitými způ-

31 KVAPILÍK, Zdeněk, *Základní zásady pro práci místní jednoty ČSPO*, s. 6-7.

soby ČSPO propagovat u nezasvěcené veřejnosti. Dbalo se také na kázeň, aby žádný jedinec svým nevhodným chováním nevrhl stín jak na konkrétní jednotu, tak na ČSPO jako celek.

Vedle řady povinností vůči organizaci příslušela požárníkům i určitá práva, jako např. právo nosit požární stejnokroj a na něm i příslušné odznaky, medaile a řády svazu, pokud jimi ovšem byli vyznamenáni. Směli se také zúčastňovat členských schůzí, kde byli informováni o chodu a plánech místní jednoty, a směli volit nebo být voleni, po dovršení dospělosti, do všech orgánů svazu.³² Volby do jednotlivých orgánů probíhaly způsobem „*zdola nahoru*“, tedy místní jednotka jako nejnižší složka ČSPO volila zástupce ze svých řad do okresního výboru (OV) ČSPO. Tímto způsobem pokračovaly volby až do nejvyššího orgánu Ústředního výboru (ÚV) ČSPO. Usnesení jakéhokoli orgánu bylo stoprocentně závazné pro všechny podřazené orgány. Všechny složky svazu uplatňovaly při výkonné funkci kolektivnost, proto samotný člen jako jedinec nemohl sám o sobě rozhodnout o ničem. O každém problému rozhodoval buď výbor MJ ČSPO a nebo celá jednotka na členské schůzi.

Výbor byl tedy hlavním řídicím tělesem místní jednoty a volilo se do něj několik kandidátů z řad jeho členstva, kteří si veškerou práci v místní jednotě organizovaně rozdělili. Každý z nich se věnoval jinému úseku požární ochrany, řídil ho a také za něj zodpovídal. O svojí činnosti při řízení příslušného úseku informovali pověřeni členové pravidelnými zprávami jak výbor, tak členskou základnu, aby každý měl přehled, co se v jednotě odehrává a v jakém stavu se nachází.³³

Nejvýše postaveným členem výboru byl předseda, který dohlížel na soustavnou činnost celé místní jednoty a zodpovídal za ni výše postaveným orgánům ČSPO, o které je také řádně a pravidelně informoval. Při různých důležitých jednáních zastupoval prostřednictvím své funkce jednotu jako celek a svým jménem podepisoval všechny zásadní písemnosti jednoty. Měl být v úzkém spojení s ostatními členy výboru a musel být dostatečně informován o práci na všech úsecích požární ochrany. Připravoval schůze, které zároveň i vedl.

Nápomocní mu byli dva místopředsedové, kteří mohli v případě nepřítomnosti předsedu zastupovat. První místopředseda, označován také jako preventista, měl na starost preventivní činnost místní jednoty. Koordinoval plnění prohlídek pomocí DPH a

32 KVAPILÍK, Zdeněk, *Základní zásady pro práci místní jednoty ČSPO*, s. 8-9.

33 KVAPILÍK, Zdeněk, *Základní zásady pro práci místní jednoty ČSPO*, s. 10-13.

školil nejen členy jednoty, ale i nezasvěcené obyvatelstvo, v oblasti prevence v požární ochraně. O všem vedl také příslušnou dokumentaci. Druhý místopředseda, označovaný jako velitel, řídil činnost požárního sboru a organizoval výcvik a školení jeho členů. Ručil za akceschopnost sboru a techniky a za údržbu zbrojnice. Připravoval požární družstva na soutěže, vypracovával požární poplachové plány pro obec a o všem opět vedl dokumentaci.

K těmto třem členům výboru zpravidla patřili ještě referent pro výchovnou práci a jednatel. Referent měl na starost propagační a agitační činnost, organizoval různá školení a besedy všeho druhu pro členy jednoty a snažil se intenzivně spolupracovat s ostatními zájmovými organizacemi sdruženými v NF. Odebíral a distribuoval svazový tisk a naopak také zasílal na ústředí články a zprávy o činnosti místní jednoty. Jednatel vedl členskou evidenci, přijímal a vyřizoval korespondenci adresovanou jednotě a pořizoval zápisy ze schůzí.

Vedle těchto pěti základních funkcí mohlo existovat ještě dalších pět rozšiřujících funkcí (organizační referent, materiálně-technický referent, referent mládeže, hospodář a referent CO). Obsazení těchto postů si však mohly dovolit pouze jednoty s větší členskou základnou. Vznikly pouze převedením části pravomocí z primární funkce na jinou osobu.³⁴

1.4 Požární legislativa

Vedle samotného rozvoje a modernizace požárnictva v poválečných letech znamenala podobně razantní vývoj také požární legislativa určující právní rámec pro všechny složky a orgány podílející se na požární ochraně. Toto téma by bylo nadměru zajímavé studovat, ale pro tuto práci nemá přímo stěžejní význam, nicméně bylo by vhodné, aby této problematice byla alespoň jedna z kapitol věnována.

Mezi lety 1945–1989 bylo přijato zákonodárnými sbory několik zákonů o požární ochraně, na kterých lze dobře pozorovat vývoj a změnu pravomocí a úkolů požárnických organizací na poli požární ochrany. Pro ukázkou jmenujme např. *Zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelními pohromami*, jenž je ve své podstatě velmi stručný a ustanovuje vedle trestněprávních zásad zejména obecné úkoly a rozdělení hasičstva.³⁵ Důležitou informací vyplývající z tohoto zákona je i fakt, že se

34 KVAPILÍK, Zdeněk, *Základní zásady pro práci místní jednoty ČSPO*, s. 15-22.

35 Pro tuto dobu můžeme ještě používat název hasičstvo, jelikož k přejmenování na požárnictvo došlo až

poněkud zvýšily nároky na národní výbory, které měly dbát na požární ochranu ve své obci.³⁶

Za necelé tři roky tento zákon nahradil *Zákon č. 35/1953 Sb., o státním požárním dozoru a požární ochraně*. Podstatná část tohoto zákona byla věnována vymezování pravomocí a úkolů pro orgány v tomto roce nově vzniklého institutu Státního požárního dozoru (SPD). Jeho krajské správy a okresní inspekce (OI SPD) měly provádět preventivní činnost formou výcviku a prověrek požárních sborů, vytvářením aktuálních předpisů či kontrolováním protipožárních opatření v podnicích.³⁷ Mezi práva orgánů SPD patřilo např. i vyšetřování příčin požárů a na druhé straně zákon stanovil i postoj nově vzniklé požární organizace ČSPO k požární ochraně.³⁸

Svou důležitostí pak nad všemi předpisy vynikají dva další zákony. První z nich, *Zákon č. 18/1958 Sb., o požární ochraně*, již obsáhleji pojednává o právech a úkolech ČSPO, kdy se mají na požární ochraně podílet společným dílem obě organizace, tedy místní jednota preventivní a propagační a požární sbor naopak zejména represivní činností. Co činí tento zákon výjimečným, jsou části týkající se platových standardů požárníků a příspěvků vyplácených požárníkům při potenciálních úrazech. Nově přibyla povinnost mlčenlivosti o závažných věcech, jež se požárník dozvěděl při akci a které si vyžadují zůstat v tajnosti.³⁹ Požárník se tedy nyní zavazoval mlčenlivost dodržovat.⁴⁰

Tento zákon platil v ČSSR až do půlky 80. let, kdy jej nahradil *Zákon č. 133/1985 Sb., České národní rady o požární ochraně*, jenž je přes četné úpravy v podstatě platný dodnes.⁴¹ Tento zákon svým rozsahem zastiňuje všechny předešlé předpisy a jeho větší část se věnuje úkolům a organizaci SPD a SPO. Daleko podrobněji je také v tomto zákoně rozpracován systém pokut a přestupků pro organizace a občany, kteří porušili požární předpisy a způsobili svým jednáním ohrožení obyvatelstva nebo škodu na majetku. Z pohledu dobrovolného požárníka je však nejdůležitější změnou postavení organizace SPO ČSSR v požární ochraně, jež je zaneseno v § 75. Svazu požární

roku 1953. Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.

36 Zákon č. 62/1950 Sb., *o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami*, in: Sbírka zákonů republiky Československé, 1950, částka 29, s. 130-132.

37 HLADÍK, Václav, JANATA, Jiří, KOZÁK, Jan, *Požáry v českých zemích*, s. 22.

38 Zákon č. 35/1953 Sb., *o státním požárním dozoru a požární ochraně*, §6, odst. 1, in: Sbírka zákonů republiky Československé, 1953, částka 20, s. 199-202.

39 Zákon č. 18/1958 Sb., *o požární ochraně*, §19 a §20, in: Sbírka zákonů republiky Československé, 1958, částka 6, s. 19-25.

40 Zákon č. 18/1958 Sb., *o požární ochraně*, §18.

41 HLADÍK, Václav, JANATA, Jiří, KOZÁK, Jan, *Požáry v českých zemích*, s. 22.

ochrany jako takovému tento zákon znemožnil participaci na požární ochraně a učinil z něj pouze společenskou organizaci. Aktivní účast na požární ochraně převzaly pouze dobrovolné a veřejné požární sbory zřizované národními výbory a základní organizace SPO víceméně vůbec nemohly ovlivňovat jejich činnost.⁴²

Dodnes existuje určité spojení mezi oběma na sobě nezávislými organizacemi, a sice že členové základních organizací se mohli stát také členy požárních sborů a v nich naplňovat poslání požárníků. Sám Vladimír Jelínek, dlouholetý člen nynějšího SDH Česká Lípa, si byl této zásadní změny vědom a jeho kritický, ale z jeho pozice vysokého funkcionáře požárnícké organizace zcela pochopitelný, názor si zde dovoluji citovat. „*Tím, že byly SPO odebrány ty nejzákladnější práva na úseku represivní činnosti, se stává SPO víceméně politicky manipulovatelnou dobrovolnou organizací. [...] Její původní ideály jsou zatraceny a ušlechtilá myšlenka zakopána.*“⁴³

1.5 Dobová protipožární literatura a učební texty

Do roku 1989 vydal SPO ČSSR nesčetné množství různých brožur, směrnic, příruček a rukovětí s různým zaměřením. Můžeme je rozdělit do několika kategorií, a sice příručky sloužící funkcionářům a členům základních organizací pro zvládnutí a zkvalitnění jejich práce v organizaci, publikace o požární ochraně pro členy požárních sborů poskytující znalosti o požárním řemeslu, příručky požární prevence a různé propagační materiály. Je v podstatě nemožné věnovat se v této kapitole všem, proto zde uvedu pouze ty nejdůležitější nebo svým způsobem výjimečné, jež se mi dostaly do rukou.

Materiály vydané pro členy místních jednot, popřípadě pozdějších základních organizací, se odvíjely od činností prováděných těmito spolky. Jeden z hlavních úkolů členů organizace spočíval v práci s mládeží a z tohoto důvodu také často SPO ČSSR vydával příručky určené k tomuto účelu. Velice rozsáhlá *Rukověť vedoucího mladých požárníků* poskytovala začínajícímu, ale i již zkušenému, vedoucímu rady týkající se metod výuky dětí v oblasti požární ochrany, výchovy a psychiky dětí, první pomoci, námětů na celoroční činnost mladých požárníků, her, výletů a mnoho dalších užitečných informací. Obsahovala i důležitou kapitolu věnovanou osobnosti vedoucího. Jak by měl

42 Zákon č. 133/1985 Sb., *České národní rady o požární ochraně*, §75, in: Sbírká zákonů Československé socialistické republiky, 1985, částka 34, s. 674-691.

43 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 140.

přístupovat správný vedoucí ke svým svěřencům, aby předešel možným konfliktům a zároveň docílil určité výchovy a znalostí u svého družstva mladých požárníků.⁴⁴

Další činností odvíjející se od náplně členů jednot bylo školení pracovníků různých podniků, pro které zpracoval svaz metodiku školení a kategorizaci podle druhů podniků a odbornosti školených pracovníků.⁴⁵ Neméně důležité zůstávalo také provádění preventivních prohlídek, kde se člen provádějící požární prohlídku mohl opírat o příručku, jež obsahovala znění vyhlášek o umístování hořlavých látek v obytných prostorech domů, garážích nebo fakta o komínových tělesech či hromosvodech v souladu s tehdejšími předpisy.⁴⁶ Aby byli samotní požárníci v obraze o aktuálních nařízeních na úseku požární ochrany, byly sestavovány brožury podávající ucelený přehled o platných protipožárních předpisech.⁴⁷

Další neodmyslitelnou činností požárníků byly a dodnes jsou soutěže, pro jejichž správný průběh zpracoval SPO různé směrnice, jež se v průběhu let obměňovaly v závislosti na úpravách soutěžních disciplín a jejich pravidel. Takovéto směrnice obsahovaly informace o jednotlivých disciplínách, kde se především uváděl materiál potřebný pro družstvo, které se chtělo soutěže zúčastnit, popis a postup provedení disciplíny krok po kroku. Nechyběl zde rovněž samozřejmě způsob hodnocení disciplíny a systém udělování trestných bodů.⁴⁸ Vedle směrnic se vydávaly také sbírky pravidel pro požární sport, které vymezovaly platná pravidla pro disciplíny a též upřesňovaly organizaci samotné soutěže a náplň práce jednotlivých rozhodčích a pomocného personálu. Mohli jsme zde najít také údaje o mírách překážek užívaných v požárním sportu nebo v přílohách uvedené vzory přihlášek, startovních listin, záznamových archů apod.⁴⁹

Aby mohli členové výkonných jednotek požárních sborů při zásahu odvádět po všech stránkách kvalitní práci, museli být náležitě vzděláni ve svém oboru. K tomu jim měly napomáhat zejména příručky vydávané Správou požární ochrany Ministerstva vnitra, které sloužily velitelům jednotlivých sborů ke školení ostatních členů jednotek. Nezbytně nutným požadavkem na jednotku sboru bylo, aby její členové vedle udržování

44 Kolektiv autorů: *Rukověť vedoucího mladých požárníků*, Praha, SPO ČSSR 1976, s. 44-53.

45 *Zásady školení pracovníků o požární ochraně*, Praha, SPO ČSSR 1977.

46 *Zápisník preventisty požární ochrany*, Praha, ÚV SPO ČSSR 1988.

47 Jako příklad souborů předpisů uveďme tyto příručky. PANÁŠ, Štěpán: *Sborník předpisů o požární ochraně*, Ostrava, Profil 1968.; ČAPEK, Rudolf: *Přehled zákonů, vládních nařízení, vyhlášek a směrnic na úseku ochrany zdraví při práci a protipožární ochrany*, Ostrava, 1975.

48 *Směrnice soutěží požárních družstev mládeže, dorostu a dospělých*, Praha, ČSPO 1969.

49 *Pravidla sportovní soutěže požárních družstev*, Praha, SPO ČSSR 1978.

určité fyzické kondice bezvadně znali svoji práci, jež se měnila v závislosti na druhu události, a možná rizika, s nimiž by se mohli při vykonávání záchranných prací potkat.

Jako ukázkové příklady takovýchto příruček můžeme uvést dvě základní publikace, se kterými by měl být každý tehdejší požárník důkladně obeznámen. První z nich, věnovaná technickému výcviku a nesoucí název *Cvičební řád požárníků*, obsahovala především teorii o taktice požárního družstva operujícího na místě zásahu jakéhokoliv druhu. Byly v ní obzvláště podrobně popsány veškeré úkoly jednotlivých požárníků daného družstva. Neopomíjela ani základní dovednosti požárníků jako zvládnutí několika potřebných uzlů, správné používání věcných prostředků a dýchacích přístrojů, znalost a použití optických signálů atd. Takováto příručka sloužila jednak jako platný vzor pro úspěšné zvládnutí samotného požárního zásahu jednak pro praktické školení posádky velitelem při simulaci různých druhů zásahů, jakožto případných prověřovacích cvičení.⁵⁰ Cvičební řád byl posléze rozšířen o část věnovanou pořadovému výcviku, kde hlavní úkol spočíval ve zvládnutí nástupových a pochodových tvarů požárních družstev a čet při různých příležitostech jako soutěžích a jiných vystoupení.⁵¹

Za druhou důležitou příručku můžeme označit *Bojový řád požárních jednotek*, ve kterém se požárníci dozvěděli o organizaci a řízení jednotek na místě zásahu nebo jak postupovat při provádění průzkumu či při záchráně osob, zvířat a majetku. Jedním z hlavních účelů Bojového řádu bylo seznámit požárníky s veškerými možnými zásahy, zejména všemi druhy požárů, ke kterým by mohli být vysláni, a s jejich účinným zdoláváním a případnými riziky, jež by je mohla při hasebních pracích ohrožovat. V jedné části se také např. dočteme o úkolech a povinnostech požárníků všech funkcí při zásahu a jejich vzájemné součinnosti.⁵²

Poněkud širší a podrobnější pohled na požární ochranu jako celek poskytovaly *Malá a velká knižnice požární ochrany* vydávané ÚV ČSPO od roku 1964. Obě zmiňované knižnice se skládaly z několika svazků, jež se věnovaly především požární prevenci, zásadám a činnostem souvisejícím s požární ochranou nebo školení členů sborů. Za

50 Ministerstvo vnitra – Ústřední správa státního požárního dozoru: *Cvičební řád požárníků – technický výcvik*, Praha, 1956. Později značně rozšířen o další oblasti výcviku díky zvyšování množství a modernizaci vybavení požárních sborů. Ministerstvo vnitra ČSR – Hlavní správa požární ochrany: *Cvičební řád požárníků – technický výcvik*, 2.vyd., Praha, Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství 1983.

51 Ministerstvo vnitra ČSR – Hlavní správa požární ochrany: *Cvičební řád požárníků – pořadový výcvik*, 2.vyd., Praha, Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství 1983.

52 Ministerstvo vnitra ČSR – Hlavní správa požární ochrany: *Bojový řád požárních jednotek*, 2.vyd., Praha, Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství 1983.

tímto účelem vznikaly také krátké filmy pro školení požárníků, jež bylo možné zapůjčit nebo objednat pro potřeby sborů.⁵³

Součástí Knižnice požární ochrany byla i příručka s názvem *ABC požárníka*, jež poskytovala komplexní přehled pro zkušenější požárníky, zejména strojníky a velitele, o technických parametrech věcných prostředků, agregátů strojní služby, hasicích přístrojů nebo požárních automobilů. V příručce se nacházely i požárnické tabulky, které obsahovaly veškeré důležité informace o vlastnostech hořlavých a nebezpečných látek a různých fyzikálních veličinách spojených s prací požárníků. Tabulky pomáhaly také velitelům naučit se správnému rozhodování o postupu zdolávání požáru a následných dalších krocích v závislosti na okolních vlivech. Výborně se toho dalo využít především při počítání spotřeby vody podmíněné výkonem čerpadla a obsahem nádrže, při dálkové dopravě vody na místo zásahu nebo počítání převýšení a dopravy vody do výše položených míst.⁵⁴

Svaz neopomíjel vydávat také příručky o požární ochraně pro blíže nezasvěcené osoby. Příkladem za všechny budiž obrázkový průvodce s názvem *Co má vědět každý občan o obraně vlasti v požární ochraně*, jenž vyšel během existence svazu hned několikrát. Orgány se v této příručce snažily laikům předat základní informace o požární prevenci jako zacházení a vhodném umístění hořlavých látek v domácím prostředí či represí jako třeba využití jednoduchých hasebních prostředků a povinnostech pomoci JPO.⁵⁵

1.6 Požární ochrana a civilní obrana

Mezi hlavní úkoly SPO ČSSR patřila vedle represe a propagace neodmyslitelně i prevence. Zde ale toto slovo nemůžeme chápat pouze v tom smyslu, že by preventivní opatření na poli požární ochrany byla uskutečňována a dodržována pouze činnostmi jednotlivých požárních sborů. V souvislosti s tehdejšími chápáním požární ochrany jako nedílné součásti běžného života nabylo na významu získat si pro tuto problematiku širší vrstvy obyvatelstva. Šlo o to, aby každá požárnická organizace osvětlila občanům pro-

53 Kolektiv: *ABC požárníka*, Praha, ČSPO 1968, s. 166-173.

54 Kolektiv, *ABC požárníka*, s. 3-158, 174-307.

55 HÁJEK, Josef: *Co má vědět každý občan o obraně vlasti v požární ochraně*, Praha, ČSPO 1967. Pozdější vydání se poněkud lišilo svým strohým výtvarným provedením, nicméně na odbornosti ji v žádném případě nechybělo. ŠTIKA, Alois: *Co má vědět každý občan o požární ochraně*, Praha, SPO ČSSR 1980.

blematiku protipožární ochrany a položila tak základ pro, tehdejší terminologií řečeno, občanskou svépomoc při ochraně socialistického vlastnictví.⁵⁶

Po zřízení CO roku 1951 brzy připadl SPO ČSSR, jakožto jedné ze složek NF, další, velmi závažný úkol, a sice participace, za spolupráce s Ministerstvem vnitra a jinými organizacemi, na rozvoji branné výchovy obyvatelstva potřebné pro obranu státu.⁵⁷ Aby mohli členové sborů účinně vykonávat toto poslání, museli nejprve sami získat patřičné znalosti v problematice CO prostřednictvím školení velitelů i řadových členů. Poté mohli sami připravit k CO i občany, buď formou školení a besed, nebo i jinými způsoby jako např. pořádáním námětových cvičení za účasti veřejnosti pro zlepšení součinnosti JPO při operování u zásahu. Vlivem bouřlivých událostí ve světě, zejména v souvislosti s Karibskou krizí, na začátku 60. let nastal zvrat i v pojetí CO, jelikož nyní se oproti počátkům začalo obyvatelstvo hromadně školit v ochraně před účinky zbraní hromadného ničení.⁵⁸ Ať už šlo ale o jakákoliv školení, muselo obsahovat vedle teoretické přípravy a praktických cvičení také určité ideové opodstatnění, budící v občanech schopnost být připraven na obranu vlasti, a v případě mládeže i náležitě výchovy. V tomto směru proto také pronikala branná výchova i do školských institucí a co se týče požárního sportu, vznikla celostátní branná hra „*Plamen*“ určená pro mladé požárníky.⁵⁹

1.7 Spolupráce požárníků s ostatními organizacemi Národní fronty

Na přípravě obyvatelstva k CO se samozřejmě nepodílel SPO ČSSR sám, ale úzce spolupracoval s některými dalšími společenskými organizacemi jako např. se Svazem pro spolupráci s armádou neboli Svazarmem, jenž vznikl krátce po ustavení CO.⁶⁰ Tato organizace, sdružující pod svou záštitou různé nadšence a zájemce o aktivity všemožně související s činností armády a její technikou, se velmi rychle zapojila právě do procesu branné výchovy obyvatelstva po boku SPO.⁶¹ Primárně tedy obě organizace

56 ŠTIKA, Alois: *30 let Civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany*, 1.vyd., Praha, Naše vojsko – SPO ČSSR 1981, s. 9-10.

57 Civilní obrana vznikla ke dni 13. 7. 1951 na základě Vládního usnesení o civilní obraně. ŠTIKA, Alois, *30 let Civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany*, s. 5.

58 CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, Vít, *České země v evropských dějinách, Díl čtvrtý od roku 1918*, s. 212-213.

59 ŠTIKA, Alois, *30 let Civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany*, s. 5-21 a 27-29.

60 Svazarm byl založen 4. 11. 1951. ŠTIKA, Alois, *30 let Civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany*, s. 30.

61 KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1948–1953, 2. část*, s. 58.

školily veřejnost, přičemž hlavní těžiště školení zůstávalo nadále u požární prevence neboli předcházení a zabraňování vzniku požáru, ale i u samotného zdolávání požáru. Postupně byly proškoleny všechny skupiny obyvatelstva zejména v tom, aby dokázaly samy provést prvotní zásah vůči ohni bezprostředně po jeho vzniku. Proto se často praktické školení směřovalo na využití ručních hasicích přístrojů nebo jednoduchých hasebních prostředků.⁶² Počítalo se také s využitím obyvatelstva jako podpůrné jednotky na místě zásahu. Z tohoto důvodu se nacvičovala např. dálková doprava vody pomocí věder na místo zasažené požárem, taktika zdolávání lesních požárů nebo ochrana úrody a hospodářských zvířat.

Roku 1975 se SPO ČSSR dohodl na vzájemné spolupráci se Svazarmem, která přinesla pro obě organizace mnohé výhody pro zkvalitnění plnění úkolů v oblasti CO. Obě organizace se začaly podílet ruku v ruce i na práci s mládeží. Vzniklo několik celostátních branných soutěží jako již zmiňovaná hra *Plamen* nebo *Partyzánský samopal* a na akcích pořádaných Svazarmem předváděli požárníci svá vystoupení a techniku. Nastolená spolupráce se neomezila pouze na akce pro veřejnost, ale nesla se v duchu vzájemné výpomoci. Svaz požární ochrany zajišťoval pravidelné požární prohlídky budov Svazarmu a školil jeho pracovníky a naopak Svazarm pomáhal požárníkům s opravou jejich techniky. Umožňoval členům ZO SPO přednostně získat řidičské oprávnění nebo členům požárních útvarů pomáhal s opravou radiostanic.⁶³

Další významnou organizací, jež se výrazně podílela na spolupráci s SPO ČSSR v oblasti Jednotného systému branné výchovy obyvatelstva (JSBVO) a CO, byl bezesporu Československý červený kříž. Společná dohoda obou spolků byla ujednána na podzim roku 1975 a ustanovily se díky ní základní zásady pro budoucí spolupráci obou organizací. Těžiště takovéto spolupráce spočívalo, podobně jako u Svazarmu, v prokazování si navzájem určitých služeb v rámci těchto organizací. Všichni členové, ať už se jednalo o příslušníky veřejných požárních útvarů nebo o členy dobrovolných požárních sborů, procházeli pravidelnými školeními první pomoci, která pro ně zorganizoval právě Červený kříž. Tato školení často probíhala zároveň se zaměstnáními pro veřejnost, tudíž se poskytnutí první pomoci učili požárníci bok po boku občanů. Oproti dřívější době, kdy primárním úkolem požárníka byly hasební práce, se začalo dbát na to,

62 Zvané též jako tzv. zaměstnání. ŠTIKA, Alois, *30 let Civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany*, s. 30-32.

63 ŠTIKA, Alois, *30 let Civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany*, s. 30-34.

aby právě i požárníci dokázali poskytnout účinnou první pomoc zraněným osobám na místě zásahu, což souviselo např. s narůstajícím počtem dopravních nehod. Požárníci naopak mohli ČSČK posloužit jako školitelé požární prevence nebo jako vhodní dárci krve.

Obě organizace se společně účastnily veřejných vystoupení, která měla také propagační rozměr, avšak pojata byla jako cvičení, jejichž hlavním cílem bylo zajistit bezchybnou souhru obou záchranných složek. Proto se také cvičení zaměřovala různými způsoby na záchranu osob z nebezpečí, kterou prováděli požárníci, a jejich předání do rukou zdravotníků, kteří provedli jejich následné ošetření. Na těchto cvičeních leckdy právě docházelo i k zapojení občanů do těchto záchranných procesů, což vedlo k prohlubování znalostí obyvatelstva, jak poskytnout pomoc svému bližnímu. Společně mohly organizace kromě praktického výcviku také přispět k teoretickému rozvoji problematiky a to zejména vydáváním mnohých odborných publikací nebo propagačního a výukového materiálu.⁶⁴

Odkaz CO v požární ochraně přetrval dodnes a je patrný zejména na závodu požární všestrannosti, který plní mladí hasiči v rámci své celoroční činnosti. Jednotlivé disciplíny také zůstaly inspirovány onou úzkou spoluprací se Svazarmem a ČSČK, jelikož v tomto závodu nechybí dovednosti typu střelby ze vzduchovky nebo základů zdravotvůdy.⁶⁵

V neposlední řadě spolupracoval Svaz požární ochrany rovněž se Socialistickým svazem mládeže (SSM) a jeho Pionýrskou organizací (PO SSM). Tato spolupráce spočívala především v určitém bližším propojení požárnické a pionýrské organizace z důvodu sdružování co největšího počtu mladých lidí za účelem rozvíjení jejich výchovy a aktivní práce v zájmových organizacích. Nezbytná byla i určitá propagace obou organizací, která se realizovala prostřednictvím vzájemné účasti na soutěžích a na různých besedách. Význam Pionýrské organizace pro SPO tkvěl zejména v získávání zájemců z řad dětí pro práci v kolektivech mladých požárníků a předávání znalosti o oboru těm, kteří o něj projevovali značný zájem. V tomto ohledu nešlo pouze o děti, jež by aktivně navštěvovaly zájmový kroužek, ale dbalo se na nábor do vlastních řad i ze star-

64 ŠTIKA, Alois, *30 let Civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany*, s. 35-37.

65 *Směrnice hry Plamen*, Praha, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska 2004, s. 66, 70-71.

ších jedinců, dorostenců či již dospělých členů SSM, které by bylo možné získat pro práci jako instruktory a vedoucí mladých požárníků.⁶⁶

1.8 Ideový základ socialistického požárníctva

Pokud se chceme podívat na SPO ČSSR opravdu komplexním pohledem, nemůžeme v žádném případě opomenout ideologické ovlivnění této organizace související s tehdejší politickou situací v ČSSR do roku 1989. V pozadí odehrávající se boj socialistických a, tehdejší terminologií řečeno, imperialistických států a popřípadě v budoucnu nevyhnutelná hrozba jaderného konfliktu posloužily KSČ jako základ pro všeobecnou a jednostrannou politickou angažovanost všeho lidu v boji za světový mír, za jehož ochránce se označil Sovětský svaz (SSSR). Za tímto účelem bylo nutné získat na svou stranu nejširší lidové masy bez ohledu na věkové kategorie, profese a pohlaví.

Hlavním šířitelem těchto ideologických tezí mezi obyvatelstvem se měla stát Národní fronta a v ní sdružené organizace, které by přímo i nepřímo prováděly určitou politickovýchovnou osvětu svých členů. Ti by ji dále šířili mezi občany za účelem zvýšení pracovní aktivity a iniciativy, což ostatně byl i jeden ze tří hlavních úkolů všech organizací NF. Další dva spočívaly v uplatňování mírové politiky a soužití po vzoru socialistického společenství a v rozvoji mezinárodní činnosti společenských organizací.⁶⁷ Národní fronta vznikala a dotvářela se mezi lety 1945–1948 a sdružovala politické strany, jež se měly po válce účastnit řízení státu. Do původně politického společenství byly po únorovém převratu z iniciativy KSČ přijaty i zájmové organizace, které reprezentovaly zájmy většiny občanů. Společenské organizace se tímto staly politicky kontrolovány a zároveň díky jejich začlenění do NF mohl být vyvíjen vliv na dosud bezpartijní členy organizací, aby podporovali politiku KSČ.⁶⁸

Samotný SPO ČSSR jakožto organizace NF již z podstaty svého poslání, tedy chránit životy a majetek, měl platit za ukázkovou organizaci podílející se na udržení míru a odvrácení nebezpečí případné války. Jakožto v tomto ohledu velmi významná složka musel SPO figurovat na předních místech státní ideologické propagandy a rovněž musel dát najevo svůj „správný“ názor. Činil tak formou přijetí různých rezolucí týkajících

⁶⁶ Kolektiv autorů, *Rukověť vedoucího mladých požárníků*, s. 33-36.

⁶⁷ DOMKÁŘ, Zdeněk: *Národní fronta a společenské organizace v ní sdružené v boji za světový mír*, Praha, FV SPO ČSSR 1984, s. 1-9.

⁶⁸ KAPLAN, Karel, *Národní fronta 1948–1960*, s. 16, 169, 172.

cích se např. podpory mírové politiky SSSR nebo naopak odsouzení politiky imperialismu.

V souvislosti s plněním úkolů NF prohluboval také Svaz požární ochrany svoji mezinárodní spolupráci především s požárníky socialistických států. Navázal však zahraniční styky také s některými západoevropskými státy, kde vystupoval jako propagátor socialistické politiky míru.⁶⁹ Jako ušlechtilé gesto byla taktéž vnímána pomoc požárníckým organizacím v rozvojových zemích světa. Veliký důraz kladl SPO ČSSR na politické vzdělání svých členů, kdy se často formou přednášek a besed řešily klíčové otázky spojené s mírovou politikou ČSSR nebo s mezinárodní situací. Nezapomínalo se v tomto ohledu ani na důslednou politickou výchovu mládeže, aby tak skutečně každý člen cítil účast a získal vztah k posilování míru.⁷⁰

Pomocí těchto všech politických idejí byly nabádány veškeré základní organizace, aby uvědoměle zkvalitňovaly všechny druhy svojí činnosti od požární prevence, odborné přípravy svých členů, po zvyšování akceschopnosti, plnění úkolů v CO, branné výchovy až po práci s mládeží.⁷¹ Teoretickým výsledkem tohoto politického vlivu by se z SPO ČSSR stala organizace, která by na jedné straně přímo plnila své úkoly vyplývající z jejího poslání a na druhé straně rozvíjela politicko-výchovnou činnost jako pobočník KSČ a snažila se vyzývat členy k aktivitě a kvalitní, dobrovolné práci pro socialismus a zachování míru. Jednalo se pouze o ideový model uplatňovaný před rokem 1989. Otázkou ovšem je, do jaké míry ho fakticky plnil SPO jako celek, jednotlivé jeho orgány a samotní jednotlivci.

69 Jednalo se např. o Francii, Německou spolkovou republiku či Rakousko. DOMKÁŘ, Zdeněk, *Národní fronta a společenské organizace v ní sdružené v boji za světový mír*, s. 11.

70 DOMKÁŘ, Zdeněk, *Národní fronta a společenské organizace v ní sdružené v boji za světový mír*, s. 10-11.

71 DOMKÁŘ, Zdeněk, *Národní fronta a společenské organizace v ní sdružené v boji za světový mír*, s. 12.

2 Historie Sboru dobrovolných hasičů Česká Lípa

2.1 Historie českolipského dobrovolného hasičstva do roku 1945

Hlavním cílem této práce je sice zmapovat činnost dobrovolných hasičů z České Lípy po roce 1945, nicméně nemůžeme zde opomenout léta dřívější, kdy hlavně druhá polovina 19. století byla pro rozvoj požární ochrany v Zemích koruny české zlomová. V této době totiž vzniká na našem území nesčetné množství nových spolků a mezi nimi také samozřejmě dobrovolné hasičské sbory.

První významnější událost v dějinách města České Lípy související s požární ochranou pochází z konce 18. století. V noci 6. října 1787 vypukl obrovský požár, který si vyžádal 80 lidských životů, a mnoho obyvatel kvůli němu přišlo o střechu nad hlavou.⁷² Popelem této noci lehlo mnoho významných městských budov, mezi nimi i kostel sv. Petra a Pavla. V nadcházejících letech došlo k obnovení a znovuvybudování poškozené části města, avšak 12. května 1820 propukl další ničivý požár, jenž zasáhl mimo jiné radnici i textilní manufaktury a narušil tak průmyslovou výrobu města.⁷³ K rychlému šíření ohně v této době přispěl fakt, že většina budov byla vystavěna převážně ze dřeva. Oba požáry měly za následek úbytek obyvatelstva postiženého požárem, které se přesídlovalo do jiných, méně či více vzdálených krajů. Tímto způsobem vznikla např. obec Nová Ves na Českolipsku.⁷⁴

Léta po nešťastném požáru z roku 1820 se nesla v duchu obnovení zdevastovaného města. Tentokrát se již přistoupilo ke stavění budov z kamene a cihel, což mělo za následek značný úbytek požárů ve městě, avšak jednalo se ovšem pouze o pasivní ochranu před ohněm. Důležitým mezníkem hasičské historie se stal rok 1854, jelikož tohoto roku necelých devět kilometrů od České Lípy založil Ferdinand Leitenberger v městečku Zákupy první dobrovolný hasičský sbor ve střední Evropě. Leitenberger se také stal autorem významné hasičské příručky s názvem *Freiwillige Pompierskorps*, která se dočkala i překladu do češtiny.⁷⁵

72 PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie: *Česká Lípa*, Liberec, Severočeské nakladatelství 1976, s. 63-64.

73 PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie, *Česká Lípa*, s. 73-74.

74 BROTHÁNEK, František, JELÍNEK, Vladimír, JISKRA, Josef, PENČÍK, Ludvík, VANĚK, Miroslav: *Rok slavných výročí*, Česká Lípa 1995, listy 2-3.

75 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 10

Až po více než 40 letech od požáru z roku 1820 se město Česká Lípa rozhodlo zaujmout aktivní postoj v boji s ohněm. Dne 10. září 1862 vzniklo Sdružení tělocvičné a hasičské, jehož hlavní náplň spočívala v likvidaci požárů ve městě. Ovšem spojení obou spolků nemělo dlouhé trvání. O tři roky později se roku 1865 hasiči osamostatnili od tělocvičného spolku, aby se sami mohli odborně vzdělávat v oblasti požární ochrany a byla tak zajištěna větší profesionalita při hasebních pracích. Díky štědrému příspěvku města a občanů si mohl sbor dovolit pořídit hasičskou stříkačku a rovněž dvanáct dílů hadic pro lepší zdolávání požárů. Ještě téhož roku se také uskutečnilo první veřejné hasičské cvičení v České Lípě. Druhé vystoupení následovalo až roku 1895 při příležitosti slavnostního dokončení a předání vodovodu městu Česká Lípa, který vedl z obce Slunečná přímo do České Lípy.⁷⁶ Dobrovolný hasičský sbor se ve městě těšil veliké oblibě, o čemž svědčí i značný zájem veřejnosti o tento spolek. Dokládá to i fakt, že v době krátce po založení sbor míval okolo 80 členů a v dobách své největší slávy v 80. letech 19. století počet jeho členů dosahoval až hranice 170 mužů.⁷⁷

Postupem času byly na hasičský sbor vyvíjeny stále větší nároky, jež souvisely s různými druhy požárů v zemědělských nebo průmyslových objektech, které vyžadovaly účinnější boj proti ohni. Z tohoto důvodu bylo také nutné sbor vybavit lepší hasičskou technikou a věcnými prostředky a přikročilo se také k výstavbě zbrojnice a věže na sušení hadic. I díky těmto kladným změnám mohl sbor od této doby zasahovat u požárů v okolních vesnicích a získal tak uznání nejen českolipských občanů, ale také obyvatelstva přilehlých obcí.

Rozkol do chodu sboru vnesly až obě světové války, kdy za první světové války bylo mnoho členů sboru odveleno na frontu, což neblaze ovlivnilo akceschopnost sboru, a jeho činnost zůstala načas utlumena. Vedle obvyklých povinností hasičům za války přibyla nová pracovní náplň, a sice samaritánství. K tomuto účelu byly proškoleny i speciální hasičské čety, jež se specializovaly na transport a poskytnutí první pomoci raněným vojákům. S rostoucí hrozbou expanze fašismu v 30. letech 20. století a případného válečného stavu stál před hasiči nelehký úkol, který spočíval v přípravě obyvatelstva v rámci civilní obrany na blížící se ozbrojený konflikt. Na rozdíl od mnoha jiných orga-

76 BROTHÁNEK, František, JISKRA, Josef, *Rok slavných výročí*, list 4.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 23-24.

77 Počet členů vychází ze statistiky požárních sborů R. Czermacka provedené v letech 1885–1888. JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 14-15.

nizací nebyly sbory dobrovolných hasičů v době okupace rozpuštěny. Stalo se tak z ryze pragmatického důvodu, jelikož sbory měly za úkol chránit pro německou válečnou ekonomiku hospodářsky důležité budovy. Toto poslání se těšilo natolik velikému významu z německé strany, že se členové hasičských sborů mohli za určitých podmínek vyhnout totálnímu nasazení z důvodu plnění svých povinností odvíjejících se od členství ve spolku. Nutné je však také dodat, že pravomoc sborů a jejich náplň byly do značné míry omezeny okupační mocí.⁷⁸

Situace v České Lípě v době druhé světové války nebyla nejlepší. Kraj neustále sužovaly časté a rozsáhlé požáry pramenící z leteckých útoků. Z průmyslového hlediska významná Česká Lípa platila zároveň za důležitý dopravní uzel, proto se stala častým terčem spojeneckých náletů. Požáry vzniklé útoky na vlaky a bombardováním budov si vyžádaly četná zranění a množství lidských životů jednak civilního obyvatelstva jednak samotných hasičů.⁷⁹

Po osvobození republiky skončila jedna velice temná etapa historie hasičstva. Odsunem německého obyvatelstva ze Sudet do Německa přišly hasičské sbory v pohraničí o poměrně velké množství členů a mnohé sbory dokonce zanikly. Příhraniční oblasti nemohly zůstat delší dobu nechráněné z hlediska požární ochrany, proto bylo nanejvýš důležité doplnit stavy hasičů a případně se pokusit obnovit některé zaniknuvší sbory. A takto roku 1945 začala nová kapitola v dějinách českolipských hasičů.⁸⁰

2.2 Historie českolipského dobrovolného hasičstva v letech 1945–1989

2.2.1 Obnovení českého dobrovolného hasičského sboru v České Lípě

Českolipští občané se po, svou závažností a utrpením, dosud nevídaném válečném konfliktu dočkali osvobození 9. května 1945. Tohoto dne totiž ráno provizorně vytvořený revoluční národní výbor převzal od okupační moci město do svých rukou a krátce před polednem vjely do města první tanky sovětské armády. V nadcházejících dnech čekaly město značné změny, kdy hned 16. května byl ustanoven Okresní národní výbor (ONV) v České Lípě, který plnil správní funkci a organizoval poválečnou obnovu

78 JISKRA, Josef, VAŇEK, Miroslav, *Rok slavných výročí*, list 5.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 24.

79 Informace získané na základě výpovědi pamětníků, členů sboru, E. Krammera a F. Zenína, pořízené autory spisu *Rok slavných výročí*, 1995.

80 JISKRA, Josef, VAŇEK, Miroslav, *Rok slavných výročí*, list 5.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 24, 49.

obcí v okrese. Během letních měsíců přicházelo do města mnoho československých občanů z vnitrozemí. Přebírali zde různé dílny a obchody po německém obyvatelstvu a stávali se dočasnými národními správci.⁸¹

Mezi lidmi přicházející osídlit severočeské pohraničí mířila do příhraničních oblastí také řada dobrovolných hasičů z vnitrozemí, aby zde převzali inventář německých hasičů a vytvořili nové, ryze české sbory. Museli je učinit akceschopnými, aby byly co nejrychleji schopné pokrýt celé území pohraničí a způsobilé zajistit nad ním požární ochranu. Nejinak tomu bylo i v České Lípě. Za obnovení českého českolipského hasičského sboru se zasadili a tudíž i jeho zakládajícími členy se stali Josef Bláha, Alois Svoboda, Jaroslav Fišera, František Zenín, Emil Krammer a mnoho jiných.

V začátcích své činnosti měl sbor 29 členů, ovšem na konci roku 1945 jich bylo již 84. Tento rapidní nárůst členské základny byl dílem především hasičů Josefa Bláhy a Miroslava Bárty, kteří měli na starost nábor nových členů. Prvním velitelem sboru se stal Jaroslav Fišera, který započal s organizací a výcvikem členstva.⁸²

Hasiči museli nejprve shromáždit veškerý inventář, jež němečtí hasiči často ukrývali ve svých domech ze strachu, aby za války nepřišel k újmě. Veškerou nalezenou požárníckou výzbroj svázeli českolipští hasiči do zbrojnice, která se toho času nacházela v ulici Roháče z Dubé, aby ji zde ošetřili a připravili k použití. Jednalo se o nelehkou situaci, kdy se často tito hasiči museli dokázat vypořádat s obtížemi doby. Při přebírání hasičské techniky hasiči zjistili, že z vozidel, jež měli převzít do správy, byla při drancování v poválečném zmatku dvě auta zcela odcizena a zbývajícím sejmuta kola.⁸³ Nalezená výstroj byla rozdělena mezi jednotlivé členy a do garáže zbrojnice přibyla hasičská auta značky Mercedes Benz, Ford, Praga a sanitní vůz, jelikož hasiči se v této době stále ještě věnovali samaritánství. Dále pak zde měli hasiči uloženy přenosné motorové stříkačky, dvoukolovou stříkačku, dvoukolový výsuvný žebřík a smýkáci plachtu.⁸⁴

81 PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie, *Česká Lípa*, s. 124-125.; PANÁČEK, Jaroslav, SMEJKAL, Ladislav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie: *Z dějin České Lípy*, Česká Lípa, OVM Česká Lípa 1999, s. 156.

82 Jaroslav Fišera byl jedním z členů a zakladatelů revolučního národního výboru, který po osvobození 9. května 1945 převzal město do správy. SOKA Česká Lípa, fond Městský národní výbor Česká Lípa, inv.č. 346, kart. 64, *Kronika města*, 1965, s. 11.

83 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Žádost NV v České Lípě*, 18. 6. 1945.

84 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *Statistika výzbroje a výstroje Sboru Česká Lípa*, 31. 12. 1946.; JISKRA, Josef, PENČÍK, Ludvík, *Rok slavných výročí*, list 6.; SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1945.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 24.

Dne 25. září 1945 se uskutečnila historicky první valná hromada a zároveň ustavující schůze obnoveného českého sboru, na které došlo i k volbám jeho představenstva. Starostou sboru se stal Josef Bláha a velitelem Jaroslav Fišera, jehož později nahradil Alois Svoboda. Dohodlo se také, že ke srazu a pravidelné činnosti bude docházet každou středu a že v letním období se členové budou věnovat praktickému výcviku a naopak v zimě se podrobí školení.⁸⁵

2.2.2 Založení Okresní hasičské jednoty Česká Lípa

Během léta roku 1945 došlo ve většině měst a vesnicích v českolipském okrese k obnovení původních nebo ke vzniku úplně nových dobrovolných sborů hasičů. Jednalo se však spíše o ohniska nezávislá na sobě, jež v prvních chvílích po vlastním založení operovala na poli požární ochrany spíše samostatně. Pro narůstající počet nových hasičských sborů bylo potřeba jejich vzájemnou činnost určitým způsobem koordinovat a dohlížet na ni.⁸⁶ Vrchní představitelé jednotlivých sborů v okrese proto ještě téhož roku dostali za úkol založit okresní hasičskou jednotu (OHJ), která by sjednocovala veškeré dosud vzniklé sbory. Díky ní by mohla Zemská hasičská jednotka v Praze (ZHJ) uplatňovat svá nařízení a dohlížet na činnost sborů v okrese Česká Lípa.⁸⁷

Tímto úkolem pověřila ZHJ Josefa Bláhu, jednoho ze zakladatelů českolipského hasičského sboru, jenž se ujal společně s dalšími členy ostatních sborů iniciativy a aktivně pracoval na vzniku OHJ a získával pro tuto věc i další sbory na okrese. Ustavující schůze Okresní hasičské jednoty v České Lípě proběhla 7. října 1945 v restauraci Zlatý bažant v České Lípě. Přítomní delegáti veškerých sborů okresu na ní zvolili prozatímní okresní výbor, jehož hlavní úkol spočíval v přípravě řádné valné hromady. Jedním z jeho členů se stal také právě Josef Bláha jako dočasný starosta OHJ.

Prozatímní výbor Okresní hasičské jednoty v čele se starostou Josefem Bláhou stanovil dnem konání I. řádné valné hromady OHJ Česká Lípa 24. únor 1946. Na stejném místě, kde proběhla ustavující schůze, opět zasedli členové všech sborů na okrese, aby se zde zavázali k přijetí původních tradic hasičstva a sjednocení sborů pod OHJ, jež obdržela pořadové číslo 88. Ve volbách do nového, řádného výboru Okresní hasičské

85 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 631, kart. 194, *Valná hromada Sboru dobrovolných hasičů Česká Lípa*, 24. 9. 1945.; SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Hlášení funkcionářů Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě*, 26. 9. 1945.; JISKRA, Josef, PENČÍK, Ludvík, *Rok slavných výročí*, list 6.

86 Do ustanovení OHJ Česká Lípa vzniklo či bylo obnoveno okolo 35 sborů na okrese Česká Lípa. JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 49.

87 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 25.

jednoty 88 dostali důvěru i někteří členové českolipského sboru dobrovolných hasičů. Na postu starosty vystřídal Josefa Bláhu František Rolný a do funkce technického zpravodaje OHJ byl jmenován dosavadní českolipský velitel Alois Svoboda. Nově zvolený okresní výbor se ihned ujal úřadování a za cíl si stanovil sjednocení sborů a jejich organizační řízení ve všech sférách požární ochrany. Dořešena byla také struktura OHJ 88. Dětila se na tři obvody, Českou Lípou, Nový Bor, v té době pouze Bor a Mimoň, a každý obvod se skládal z několika okrsků, do kterých patřilo vždy přibližně pět hasičských sborů. Na konci roku 1948 však byly, v souvislosti se schválením Zákona č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, poslední dva jmenované obvody zrušeny. Sborny, které pod ně spadaly, se staly součástí jednoho velkého obvodu Okresní hasičské jednoty 88 Česká Lípa, jenž tímto rozšířil své kompetence na území původních obvodů.⁸⁸

Během prvních poválečných let OHJ 88 začala úspěšně pracovat a dařilo se zdárně dokončovat geneze jednotlivých sborů a jejich začlenění do systému požární ochrany. K očekávané stabilizaci většiny sborů došlo během roku 1948, kdy se za politicky neklidných časů konal 29. srpna 1948 oficiálně I. sjezd OHJ 88 Česká Lípa. Při této příležitosti byl poprvé veřejnosti představen prapor, jenž byl téhož roku zakoupen okresní jednotou.⁸⁹ Prapor, který zdobily znaky měst již zmiňovaných tří obvodů a heslo „*Bližnímu ku pomoci – vlasti ku obraně!*“, se stal nedílnou součástí všech významných ceremonií, kterých se hasiči z českolipského okresu zúčastňovali.⁹⁰ Především nechyběl při slavnostech konaných v České Lípě ve dnech květnových státních svátků 1. a 8. května. Prezentován byl také na hasičských sjezdech uspořádaných mimo okres Česká Lípa, ale hlavně při sjezdech Okresní hasičské jednoty 88 přímo na okrese jako např. na II. sjezdu OHJ 88 v Brništi dne 16. července 1950.⁹¹

Důležitou roli v této souvislosti hráli českolipští dobrovolní hasiči, jelikož právě jim připadla povinnost o tuto hasičskou standartu pečovat. Zároveň někteří členové českolipského sboru tvořili praporovou stráž jako např. Oldřich Šrámek, opět jeden z generace zakladatelů sboru, který zastával funkci praporečníka a tudíž onen prapor nosil při slavnostech v čele hasičského průvodu. Poprvé převzal za okresní jednotu Ol-

88 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 49, 50, 53, 61.

89 Prapor OHJ 88 byl vyhotoven Jedličkovým ústavem v Praze. SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1948.

90 Těchto oslav se museli hasiči povinně zúčastňovat a nosit při nich pracovní výstroj doplněnou o lodičku a opasek. SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *Oběžník OHJ 88 č. 4*, 6. 5. 1947.

91 Při příležitosti konání II. řádného sjezdu OHJ 88 byl v Brništi odhalen pomník Osvobozené pohraničí. SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *II. sjezd OHJ Českolipské*, 15. 5. 1950.

dřích Šrámek prapor z rukou zplnomocněnce Ministerstva vnitra ČSR na výše uvedeném I. sjezdu roku 1948. Při této příležitosti byl prapor ozdoben stuhami a do jeho žerdi byly zástupci orgánů státní správy a místních průmyslových závodů zatlučeny hřeby opatřené hesly ve znění poslání hasičů.⁹²

Hasiči z dobrovolného sboru města České Lípy se ale I. sjezdu nezúčastnili jen jako pasivní účastníci přihlížející slavnostním událostem. Jelikož byl roku 1948 českolipským sborem ustaven odbor cvičících žen – hasiček, připravila si družstva žen a mužů v rámci odpoledního programu sjezdu cvičení s požární tematikou. Ti, kteří toho dne byli přítomni na českolipském cvičišti Sokola, viděli sestavy se sekyrkami, hákovými žebříky a různá další skupinová cvičení v podání hasičů z České Lípy.⁹³

Ač se na první pohled zdálo, že díky obětavé, zodpovědné a kvalitní práci všech zúčastněných osob má před sebou OHJ 88 dlouhou a zářnou budoucnost, nebylo tomu úplně tak. Úřad jako takový, jenž v okresním měřítku dbal na rozvoj a činnost všech hasičských sborů pod něj spadajících, zůstal až dodnes, nikoliv však pod původním názvem.⁹⁴ Během své bezmála 70leté existence se tento orgán několikrát v důsledku odlišných politických situací proměňoval. Změna postihla především veškeré názvy a označení napříč organizací, ale také činnosti v oblasti požární ochrany, řád, vnitřní uspořádání, práva, povinnosti, pracovní náplň, stejnokroje, postupy, metody, tedy celkový charakter jak okresní jednoty, tak každého sboru, nicméně ideje vycházející z podstaty náplně a poslání hasičů však zůstaly a přetrvaly nadále.

2.2.3 Období 1945–1949

Ještě na konci roku 1945 proběhla ustavující schůze Hasičského sboru v České Lípě, na které byli zvoleni do nejvyšších funkcí sboru, tedy na posty starosty a velitele, Josef Bláha a Jaroslav Fišera, jehož však záhy nahradil Alois Svoboda. Jak Bláha, tak i Svoboda zastávali totožné posty i v okresním sdružení OHJ 88. Avšak již o rok později nastaly první změny. V roli starosty okresní jednoty vystřídal Josefa Bláhu František Rolný, ale na její chod tato personální změna neměla větší dopad.

92 SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1948, 1949.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 57-64.

93 SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1948.

94 Poté, co vzešel v platnost Zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami, byla OHJ 88 přejmenována na Okresní výbor Československého svazu hasičstva v České Lípě. JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 62.

V těchto letech se sbor teprve pomalu stabilizoval a začal rozvíjet svoji všestrannou činnost za účelem maximálního nasazení svých členů v údelu hasičů. Již během necelého roku se dokázal zformovat a zajistit svému okolí ochranu před požáry a dalšími pohromami. Českolipský sbor dobrovolných hasičů však nemohl působit v tomto směru samostatně. Spolupráce s ostatními sbory při záchranných a likvidačních pracích, jež se vždy v důsledku tradic a nepsaného zákona považovala za samozřejmost, byla nyní stvrzena začleněním sboru pod orgán tehdejší hasičské organizace, OHJ 88 Česká Lípa. Sbor musel také navázat úzkou spoluprací s Okresním a Městským národním výborem (MěNV) v České Lípě a s místním odborem Sboru národní bezpečnosti (SNB). Spolupráce s výbory vedla k určité finanční podpoře na zakoupení potřebné výbavy sboru, kterou se tímto podařilo získat.⁹⁵ V rámci preventivní činnosti hasičů se dále jednalo s národním výborem o schválení DPH ve veřejných objektech města.⁹⁶

Jakmile došlo k dostatečnému nashromáždění, zkompletování, k určitým opravám na hasičské technice a výzbroji a k rozdělení výstroje mezi členy, mohl sbor plnit svůj nejdůležitější úkol, tedy podílet se na boji proti ohni a ochraně lidských životů. Hasičského vybavení byl pochopitelně v prvních poválečných letech nedostatek a to, které měli českolipští hasiči k dispozici, nepatřilo k nejnovějším, nicméně na účinnou likvidaci požárů stačilo.

Hasiči nově ustaveného sboru zasahovali u různorodých událostí. Převažovaly však mezi nimi požáry. Ať už se jednalo o požáry různých zemědělských, průmyslových či městských budov a majetku, tak nejvíce postihovaly Českolipsko v druhé polovině 40. let lesní požáry. Za nejkritičtější léta lze považovat roky 1946 a 1947, při kterých zavládlo v celé republice velké sucho, což značně napomohlo vzniku mnoha takovýchto požárů.⁹⁷ Dobrovolní hasiči z České Lípy proto v této době každoročně likvidovali ničivé lesní požáry v okolí města. Nejčastěji hořelo u obcí Dolní Libchava, Stružnice a Okřešice.⁹⁸ Samotné hasební práce hasičům komplikovala vedle nepříznivého ohnivého živlu také válečná munice roztroušená po lese, jež mohla v důsledku požáru nečekaně explodovat a bezprostředně ohrozit životy hasičů. V případě rozsáhlých lesních požárů, u kterých hrozilo značné rozšíření a bylo potřeba více lidských zdrojů pro

95 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *Peněžní dotace MNV Česká Lípa*, 9. 1. 1946.

96 SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1946.

97 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 780, kart. 297, *Kronika města*, 1945–1949, s. 47.

98 Zničující lesní požáry v posledních dvou lokalitách zaplanuly tentýž kritický rok 1947. V okřešickém lese hořelo 5. května a ve Stružnici 16. září. SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1947.

hasební práce, byla k dispozici hasičům nejen armáda, ale mnohdy se také vypravovaly zvláštní vlaky pro dobrovolníky z řad civilního obyvatelstva. Na většině zásahů se podílelo průměrně 18 českolipských hasičů.⁹⁹

Českolipský sbor také rozvíjel bohatou kulturní a preventivní činnost, která byla obsažena v protipožárních prohlídkách budov. Velice příjemnou novinkou se stalo uspořádání prvního hasičského plesu v České Lípě 17. ledna 1948 v Občanské besedě v Jiráskově ulici, z něhož se stala oblíbená tradice. Sbor se dále účastnil během každého roku významných slavností nebo hasičských srazů, jako např. v Rumburku v létě roku 1946. Pro své členy připravovali vrchní představitelé sboru v rámci kulturní činnosti i zájezdy. Kupříkladu téhož roku se českolipští hasiči vydali na exkurzi střediska hasičů z povolání v Praze.¹⁰⁰

V průběhu roku 1949 navázal českolipský sbor spolupráci s hasičským sborem ve slezské vsi Liptaň.¹⁰¹ V důsledku této spolupráce uspořádali 25. září téhož roku českolipští hasiči do Liptaně zájezd a předali tomuto menšímu sboru dar v podobě osobního automobilu značky Praga a jedné motorové stříkačky s příslušenstvím, které byly původně majetkem českolipského sboru. Toto velkorysé gesto ze strany lipských hasičů mělo za následek větší prohloubení vzájemné spolupráce a vytvoření úzkých vztahů s tímto sborem. Automobil Praga nebyl jediným vozidlem, jež opustilo ve 40. letech českolipskou hasičskou zbrojnici. Sanitní vůz byl roku 1947 předán do vlastnictví ČSČK v České Lípě a v 50. letech byla zrušena i samaritánská služba hasičů.¹⁰²

V letech 1945–1950 se začal budovat, prakticky od nuly, dobrovolný sbor hasičů, který se v této době podařilo postavit na pevný základ, aby ho bylo možné v budoucnosti po všech stránkách nadále rozvíjet a zdokonalovat. Nejen členy českolipského sboru, ale i mnohé hasiče v okrese však zasáhla zpráva o smrti Josefa Bláhy, starosty OHJ 88 a také starosty Hasičského sboru v České Lípě, jehož byl rovněž zakládajícím členem. Josef Bláha skonal 2. srpna 1947 a o čtyři dny později se konal jeho po-

99 SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1946, 1947.

100 SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1946, 1947, 1948.

101 Vedle hasičského sboru s touto obcí začal spolupracovat i MěNV Česká Lípa. SOkA ČL, MěNV ČL, inv.č. 780, kart. 297, *Kronika města*, 1945–1949, s. 96–97.

102 Samaritánská služba je zrušena k 1. červnu 1950 a přechází pod kompetence ČSČK. Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.; SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1947, 1949.

hřeb. Rakev zesnulého starosty vezlo hasičské vozidlo Mercedes a jeho kolegové ze sboru tvořili čestný doprovod.¹⁰³

2.2.4 Období 1950–1959

V 50. letech prošel Hasičský sbor v České Lípě společně s celou hasičskou organizací nezanedbatelnými změnami částečně souvisejícími i s politickým vývojem ve státě, jež jim předurčily podobu, ve které přetrvaly následujících necelých 40 let. Nejednalo se snad až tak o úkoly hasičů, jelikož boj s ohněm zůstal jejich prací po celou dobu jejich existence. Šlo spíše o způsob, jakým veškerou práci vykonávali, doplněný o úpravy snad veškerých dosavadních hasičských názvů a termínů a legislativní změny, mající dopad na celostátní hasičskou organizaci. Pro ukázkou shrňme některé změny výčtem. Název organizace se na přelomu dekad změnil ze Svazu československého hasičstva na Československý svaz hasičstva a v roce 1953 na Československý svaz požární ochrany. V platnost byly uvedeny v 50. letech celkem tři zákony o požární ochraně, jež zavedly mnoho nových pravidel. Z hasičů se stali požárníci a byli sdružováni v místních jednotách, pod nimiž se tvořily požárnícké sbory rozvíjející represivní činnost.¹⁰⁴

Změna režimu měla do jisté míry za následek určité personální změny především na vedoucích postech většiny politických, pracovních i společenských subjektů. Nevyhnuły se bohužel ani Československému svazu hasičstva a dotkly se přímo i jednoho člena MJ Česká Lípa, jenž vykonával od roku 1946 úřad okresního velitele OHJ 88, nyní po změně názvu hasičské organizace velitele Okresního výboru ČSH Česká Lípa. Velitel Alois Svoboda byl MěNV Česká Lípa v polovině června roku 1951 z této funkce z blíže nespecifikovaných důvodů odvolán. Obecně se ale, dle záznamů z kroniky, šeptalo, že prý v žádném případě nešlo o zanedbávání činností vyplývajících z funkce okresního velitele, nýbrž že celá událost měla spíše politický podtext.¹⁰⁵

Poslední z trojice významných hasičských činovníků 40. let, František Rolný, nedlouho po Svobodově odvolání rezignoval na svou funkci okresního starosty ČSH. Své jednání zdůvodnil značnou pracovní vytížeností a nemožností se plně věnovat zmi-

103 SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1947.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 56.

104 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.

105 SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1951.

ňované funkci. Hasičské prostředí však nadobro neopustil a stal se alespoň řadovým členem své domovské MJ Česká Lípa.¹⁰⁶

Již ve 40. letech probíhaly první protipožární prohlídky, jež zprostředkovávaly společně MěNV Česká Lípa a SNB za pomoci dobrovolných hasičů. Jako důležité se však ukázalo vytvoření instituce, jež by zajišťovala požární dozor a bděla by nad správností provádění prohlídek prostřednictvím školení dobrovolných, nyní již, požárníků. Z těchto důvodů vznikla roku 1951 při ONV v České Lípě Okresní inspekce požární ochrany (OIPO), jež však roku 1956 byla přejmenována na Okresní inspekci Státního požárního dozoru (OI SPD). Mezi úkoly této instituce patřilo školení velitelů a strojníků dobrovolných požárních sborů, vyšetřování příčin požárů, kolaudace staveb a obecně tedy požární prevence spojená i s protipožárními prohlídkami. Pracovníci okresní inspekce tak vnášeli pomocí školení požárníků mezi tyto dobrovolníky patřičnou odbornost.¹⁰⁷

Povinnost školení požárníků nepřipadala pouze inspekci požární ochrany, ale také samotnému OV ČSH a především představeným místních jednot. Sám František Rolný uvedl mezi závazky Místní jednoty Česká Lípa vedle náboru nových členů, doplnění a rozšíření výstroje a výzbroje právě důkladné školení členstva jak jednoty, tak sboru.¹⁰⁸ Práci již měl v 50. letech jako i ostatní velitelé oproti poválečným začátkům usnadněnou, jelikož již byly dostupné odborné knihy jako Cvičební řád požárníků pro požární sbory anebo jako např. Organizační řád ČSPO pro místní jednoty.¹⁰⁹

Požárníci tedy v této době budovali protipožární hlídky a společně s OIPO, respektive OI SPD, kontrolovali hlavně průmyslové závody, JZD a významné objekty, jak sám uvádí ve svých pamětech Josef Bouček, zaměstnanec okresní inspekce a zároveň člen MJ Česká Lípa. Podporučík Josef Bouček vyšetřoval společně s SNB příčiny jednotlivých požárů a rovněž vedl i statistiku požárů na okrese. Mimo jiné zastával i funkci matrikáře Okresního výboru ČSPO, tudíž byl jakožto i ostatní zaměstnanci Okresní inspekce Státního požárního dozoru značně pracovně vytížen.¹¹⁰

106 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *Rezignace na funkce*, 23. 10. 1950.

107 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 154.

108 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *Závazky na okrese Česká Lípa*, k 31. 12. 1950.

109 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *ČSPO - prodejna*, 1957.

110 OSH ČMS Česká Lípa, BOUČEK, Josef, *Vzpomínky na hasičská léta 1951–1958*, 1980.

Z důvodů nutnosti vytvořit si v řadách dobrovolných požárních sborů určité prostředníky mezi sborem, národním výborem a okresní inspekcí, přikročil OV ČSPO společně s okresní inspekcí k proškolení některých schopných členů sborů, hluboce zainteresovaných do požární ochrany, a k jejich jmenování instruktory. Náplní práce instruktora OV ČSPO, jenž měl v rámci okresu vymezeno několik jednot, na které dohlížel, bylo zejména dbát na proškolení členstva jednoty z odborného a politického hlediska. Instruktor dále školil členy protipožárních hlídek a rovněž zaměstnance kontrolovaných objektů a také podával hlášení o činnosti místní jednoty na okresní výbor. První instruktoři byli jmenováni roku 1956 a stali se jimi i členové MJ Česká Lípa, jmenovitě Ludvík Pěňčík, Vladimír Jelínek, Oldřich Šrámek a Gerta Rohlenová.¹¹¹

Vedle aktivity ve své domovské Místní jednotě Česká Lípa pracovali první dva jmenovaní požárníci i v OV ČSPO Česká Lípa. Vladimír Jelínek vykonával funkci 1. místopředsedy, okresního velitele, tudíž měl na starosti veškeré problémy týkající se požárních sborů na okrese působících při místních jednotách např. právě i požární hlídky.¹¹² Ludvík Pěňčík působil jako kulturně propagační referent a díky této funkci se stal velice tvořivým autorem různých článků, jimiž přispíval do okresního zpravodaje.¹¹³ Oba muži, rovněž nositelé mnohých svazových řádů a vyznamenání, byli zároveň jmenováni delegáty OV ČSPO na celostátní sjezdy požárnícké organizace. Ludvík Pěňčík se účastnil prvního sjezdu roku 1956 a Vladimír Jelínek zastupoval požárnictvo okresu Česká Lípa na třech následujících sjezdech, v letech 1960, 1964 a 1968.¹¹⁴

Vedle častých a opakujících se lesních požárů např. v Okřešicích nebo Jestřebí vyvstala nová hrozba týkající se požárů v období žní. V letních měsících doprovázených horkem a suchem bylo více než jindy aktuální ohrožení úrody, proto již od začátku 50. let dostávali členové požárních sborů nařízení držet v době žní pohotovost a ustanovit pohotovostní hlídky. Požárníci by při nich drželi službu ve zbrojnici, rovněž v noci, a v případě vypuknutí požáru by připravili požárnícké vozy k výjezdu a svolali ostatní požárníky do zbrojnice. Takto by se urychlil čas dojezdu na místo události a zachránilo by se tím více úrody. Při jedné z kontrol OV ČSPO zjistil, že Požární sbor Česká Lípa

111 SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1956.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 72.

112 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *Budování DPH*, 1957.

113 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 72, kart. 33, *Zpravodaj OV ČSPO*, 1957.

114 SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1956.; JELÍNEK, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 85, 86, 93, 104.

tyto pohotovostní hlídky nadrží, což okresní výbor nelibě nesl. Vedení českolipského sboru však argumentovalo faktem, že několik členů sboru žije v okolí zbrojnice, tudíž jsou kdykoliv schopni se do zbrojnice neprodleně dostavit a že požárnícké vozy jsou udržovány stále v akceschopném stavu. Na konečný výsledek tento fakt, že požárníci službu nadrželi, neměl vliv, nicméně nedodržovali tím závazné nařízení. Činili tak již dříve více let.¹¹⁵

Každá obec měla mít v rámci prevence požární ochrany zpracovaný požární poplachový plán, který určoval, jaké jednotky budou na základě velikosti požáru v obci zasahovat. V České Lípě byl u každého požáru přítomen PS Česká Lípa jako místní jednotka. Pokud šlo o závažnější požár, byly na místo vyslány sbory Dubice, Dolní Libchava a Stará Lípa z okrajových čtvrtí České Lípy, a když i to bylo málo, povolávaly se sbory z okolních vesnic.¹¹⁶

Českolipští požárníci se svolávali do zbrojnice při poplachu pomocí systému sirén. Pro úspěšný výjezd k zásahu bylo nanejvýš nutné, aby sirény bezchybně fungovaly a upozornily tak svým výstražným tónem požárníky na vyhlášený poplach. Proto se také dbalo na jejich pravidelné kontroly. Pomocí četnosti a délky tónu mohli požárníci ihned rozpoznat, zda se jedná o požár přímo ve městě nebo mimo město.¹¹⁷

Na začátku 50. let musela v rámci první pětiletky projít českolipská zbrojnice nutnými přestavbami. Nejnutněji opravy vyžadovala především střecha budovy, jež byla ve velmi špatném stavu. Potřebovaly zde nahradit uhnílé krovy za nové a potáhnout střechu zbrojnice lepenkou. Uvažovalo se také vážně o přístavbě ke zbrojnici.¹¹⁸ Sbor rovněž podal na národní výbor požadavek, aby se někteří jeho členové mohli přestěhovat do bytů v ulicích blíže zbrojnici, čímž by se urychlila jejich doprava do ní při vyhlášení poplachu. K takovýmto výměnám bytů docházelo ale jen výjimečně.¹¹⁹

Hasičský ples pořádaný každý rok v měsíci únoru se stal již v České Lípě tradičním.¹²⁰ Hasiči z Liptaně, kteří navštívili Českou Lípu již na začátku roku 1951, byli

115 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 47, kart. 1, *Korespondence mezi OV ČSPO Česká Lípa a MJ Česká Lípa*, 16. – 25. 8. 1957.

116 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Poplachový plán obce Česká Lípa*.

117 Při požáru přímo v České Lípě vydávala siréna tón jednou dlouze a jednou krátce a při požáru mimo město dvakrát dlouze a dvakrát krátce. SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Požární opatření*, 17. 1. 1946.

118 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Údržba hasičských zbrojnic na rok 1951, stavební investice, hlášení*, 5. 5. 1950.

119 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Ubytování příslušníků sboru*, 17. 5. 1951.

120 Pouze roku 1959 se ples z blíže nespecifikovaných důvodů nekonal. SDH Česká Lípa, *Historická*

právě na tento ples pozváni o rok později, avšak do České Lípy nakonec nedorazili a svou nepřítomnost řádně omluvili. Po tomto roce již v českolipské kronice nenalezneme žádnou další zmínku o spolupráci obou jednot. Opět se příslušníci místní jednoty účastnili mnohých významných událostí jako oslav pořádaných při významných dnech a hasičských slavnostích jako hasičského sjezdu ve Frýdlantu roku 1950. Oproti dřívějším rokům rozvíjeli požárníci z České Lípy i bohatou pořadatelskou a především asistenční činnost. Pomáhali s hladkým průběhem květnových slavností či mnohých, převážně cyklistických a motocyklistických, závodů nebo drželi dozor při různých ohňostrojích a zapalování vater.¹²¹

Pravidelně v červnu pořádali OV ČSPO v České Lípě na Ptačí louce okresní soutěž požárních družstev. Obvykle soutěžily tři kategorie čili družstva mužů, žen a mládeže v disciplínách požární útok a štafeta 4x100 m. Na tuto soutěž se sjíždělo každoročně mnoho družstev z celého okresu a většinou se také pro jistotu určovala tři družstva, která by v případě požáru soutěž opustila a odjela zasahovat.¹²²

To, co se nedařilo naplňovat ještě ve 40. letech, se podařilo realizovat první roky 50. let. Požární sbory a místní jednoty začaly dostávat ve větší míře již novou výzbroj a výstroj, o které tak dlouho žádaly. Českolipská místní jednotka si tak mezi své členy rozdělila nové stejnokroje a požární sbor nové ochranné pogumované obleky. Roku 1954 do garáže zbrojnice přibýlo nové hasičské auto. Šlo o dopravní automobil DVS 8 Tatra 805 vyrobený v továrně hasičské techniky v Hořicích.¹²³

Požárníci měli možnost prokazovat svoji odbornou způsobilost plněním zkoušek vedoucích k získání odznaků „*Vzorný požárník*“ (VP), jenž se dělil na tři stupně. Jednalo se o určitý systém kariérního postupu, kdy se očekávalo, že požárník sloužící již déle v místní jednotě bude na základě sebezdokonalování plnit zkoušky odbornosti a postupovat až na metu VP I. stupně, aby tak dokázal své znalosti a zkušenosti a mohl zastávat i příslušné funkce. Mnoho členů MJ Česká Lípa tento odznak převzalo na výroční valné hromadě roku 1954.¹²⁴ Na začátku 50. let se tento odznak jmenoval ještě „*Dokonalý hasič*“.¹²⁵

kronika II., 1959.

121 SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1950, 1951, 1952, 1956.

122 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 16, kart. 27, *Zápis z porady velitelů soutěžících družstev*, 19. 6. 1957.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 75.

123 SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1951, 1954.

124 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 48, kart. 2, *Kontrolní zpráva o průběhu plnění podmínek pro*

2.2.5 Vznik Okresního veřejného požárního útvaru v České Lípě

V souvislosti se značným rozvojem národního hospodářství nejen ve městě, ale i v celém okrese, se stále více zvyšovalo riziko vypuknutí požáru, který by mohl ohrožovat životy občanů a způsobit nevyčíslitelné škody na majetku. Hojně vypukávaly požáry v průmyslových závodech, v zemědělství a starosti požárníkům přidělávaly také příliš časté lesní požáry. Na základě tohoto faktu se na začátku 60. let představenstvo města České Lípy a okresu shodlo společně s okresní požární inspekcí na účinnějším boji s nepříznivými živly než pouze prostřednictvím dobrovolných požárních sborů. Dobrovolní požárníci sice svoji práci díky modernizaci techniky a zlepšujícím se postupům odváděli dobře, ale mnohokrát ani to nestačilo.¹²⁶

Zástupci města, okresu a OI SPD si proto již roku 1962 sjednali schůzku s představenstvem Okresního výboru Československého svazu požární ochrany Česká Lípa, se kterým chtěli dojednat vytvoření poloprofesionálního, posléze profesionálního, požárního sboru.¹²⁷ Ten by zasahoval jak v místě svého působení, tak ve vzdálenějších oblastech okresu, a držel by nepřetržitou pohotovost.¹²⁸ Návrh byl koncipován tak, že by se stávající dobrovolný Požární sbor Česká Lípa rozšířil, jak o nové členy rekrutované do řad nově vznikajícího sboru, tak o členy původního českolipského požárního sboru. Oba sbory by sídlily v prostorách hasičské zbrojnice Místní jednoty Česká Lípa a o její vybavení by se částečně dělily.¹²⁹ Činnost tento sbor zahájil 1. dubna 1962 a během prvních měsíců se zformovala jeho členská základna. Průkopníky profesionální požární ochrany v našem okrese se stali Ladislav Hájek, jenž vykonával funkci velitele jednotky, Zdeněk Frydrych, Jaroslav a Václav Šediví, Josef Deré, Josef V. Novotný a Václav Novák.¹³⁰ Úplně na začátku činnosti sboru se počítalo, že bude do tohoto programu zahrnuto celkem devět požárníků po trojicích, kteří by se každou směnu střídali. Služba by

získání odznaku VP III. a VP II. stupně, 25. 6. 1958.; SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1954.

125 Nositeli odznaku Dokonalý hasič byli za českolipský sbor např. Alois Svoboda nebo Ludvík Pěňčík. JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 65.

126 PĚNČÍK, Ludvík, *Rok slavných výročí*, list 7.

127 Úplně první úvahy o zřízení stálého požárního dozoru v České Lípě pochází už z 50. let. Tehdy se však neuvažovalo o tom, že by požárníci tuto činnost vykonávali jako své zaměstnání, ale pouze dobrovolně. Proto také tehdy z tohoto návrhu sešlo. SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Zřízení stálého požárního sboru*, 21. 7. 1954.

128 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 346, kart. 64, *Kronika města*, 1965, s. 40.

129 Jednalo se stále ještě o zbrojnici MJ Česká Lípa v dnešní Havlíčkově ulici, dříve Roháče z Dubé. Poznámka autora.

130 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 161.; Rozhovor se Z. Frydrychem, 16. 5. 2014.

se tedy skládala z velitele družstva, strojníka a staršího požárníka a každý z nich by si měsíčně přišel na 1 400 Kč. Prvními veliteli družstev poloprofesionálního sboru se stali Ladislav Hájek, Zdeněk Frydrych a Josef V. Novotný.¹³¹

Roku 1965 dorazila do České Lípy komise Ministerstva vnitra ČSSR, která sestavila posudek na dosavadní práci, členy a vybavení sboru, na jehož základě od 1. července roku 1965 oficiálně zahájil svoji činnost Okresní veřejný požární útvar (OVPÚ) vytvořený z onoho již tři roky fungujícího poloprofesionálního sboru. Prvním velitelem požárního útvaru byl jmenován zkušený činovník, velitel OV ČSPO a člen Místní jednoty Česká Lípa, Vladimír Jelínek. Kvůli získání této funkce, jež nesla nemalé požadavky na odbornost v požární ochraně, se Vladimír Jelínek přihlásil na dálkové studium požární ochrany do Bílých Poličan, které úspěšně absolvoval.¹³²

Ke spokojenosti orgánů státní správy i OV ČSPO byl požární útvar zřízen, avšak nebylo zdaleka dořešeno jeho patřičné zázemí. Pro optimální chod útvaru bylo zapotřebí větší množství prostor, kterými ale stávající zbrojnice Místní jednoty Česká Lípa nedisponovala. Vhodným řešením této situace se ukázalo odkoupení sousedního domu přiléhajícího ke zbrojnici Okresním národním výborem Česká Lípa, jenž posloužil pro potřeby požárního útvaru. Ani poté nebylo zázemí považováno za ideální, proto se muselo přistoupit k několika přestavbám celého požárnického komplexu. Byla vybudována např. lávka vedoucí z prvního patra onoho domu na prostranství před garážemi sloužící k urychlené dopravě požárníků OVPÚ k požadované technice v případě poplachu. V druhé řadě musel být celý pozemek patřící ke zbrojnici oplocen, aby se zamezilo vniknutí nepovolaných osob do objektu.¹³³ V dalších letech došlo i k rozšíření garáží o dvě stání a postavení nové věže sloužící ke školení požárníků a sušení hadic.

O techniku se požární útvar dělil s českolipským dobrovolným sborem. Jako záahová vozidla používaly obě jednotky z České Lípy v první polovině 60. let jednak ještě vůz Mercedes, který sloužil sboru již bezmála 20 let, jednak cisternu CAS 16 Pra-

131 SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1962.; Rozhovor se Z. Frydrychem, 16. 5. 2014.

132 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 49, kart. 42, *Stav požární ochrany a činnost ČSPO ve městě*, 17. 3. 1966.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 161-162.; Rozhovor se Z. Frydrychem, 16. 5. 2014.

133 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Zápis o jednání ve věci uzavření prostoru u požární zbrojnice v Havlíčkově ulici*, 27. 9. 1962.

ga RN 1,5. Roku 1963 byla v souvislosti s budováním OVPÚ sboru dodána další cisterna CAS 16 RTH Škoda 706.¹³⁴

2.2.6 Období 1960–1969

Šedesátá léta lze v historii dobrovolných hasičů z České Lípy považovat svým způsobem za léta přelomová. Nejenže zahájil činnost veřejný požární útvar, jehož členy byli z velké části právě členové Místní jednoty ČSPO Česká Lípa, ale také v této době českolipští požárníci navázali spolupráci s jedním zahraničním sborem. Na konci tohoto období se zformovalo rovněž družstvo žen, které dosáhlo nemalých úspěchů na požárních soutěžích.

V této době také požární svaz pořádal tři celostátní sjezdy, které se opakovaly vždy periodicky po čtyřech letech a na které Okresní výbor ČSPO Česká Lípa vždy posílal své zástupce. Rok 1964 má však kromě III. sjezdu ČSPO ještě mnohem hlubší význam. Tohoto roku slavila totiž požárnícká organizace velice významné jubileum, a sice 100. výročí od vzniku prvního českého, Dobrovolného hasičského sboru ve Velvarech a tedy i 100 let dobrovolné požární ochrany v našich zemích. U příležitosti tohoto jubilea vytvořili Vladimír Jelínek a Ludvík Pěničák výstavu dokumentující historii požární ochrany na našem okrese, jež zaznamenala v rámci kraje veliký úspěch.¹³⁵ Okresní výbor ale nezůstal pouze u uspořádání výstavy a na 21. června téhož roku naplánoval velkolepý „*Požárnický den*“, jenž by se stal důstojnou oslavou tohoto výročí.¹³⁶

Plánování celodenních oslav padlo na bedra okresního velitele Vladimíra Jelínka, jenž sestavil návrh průběhu Požárnického dne. Jako nejvhodnější místo pro pořádání této události shledal prostranství před dnešním Kulturním domem Crystal v České Lípě. Jelikož se místem konání stalo právě okresní město, počítalo se vedle automatické účasti místního sboru také s účastí dalších jednot z okolí. Konečný program byl velice nabitý a dostalo se vedle družstev mužů a žen i na mladé požárníky, kteří, ihned po dopoledním zahájení, slavnostním nástupu všech družstev před představenstvem OV ČSPO a slavnostní přehlídce všech družstev a požární techniky, přispěli nacvičenou skupinovou

134 Hned první den, kdy bylo vozidlo oficiálně zařazeno mezi ostatní vozy na výjezdy, využili požárníci tento vůz při likvidaci požáru v Heřmanicích u České Lípy. JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 162.; Rozhovor se Z. Frydrychem, 16. 5. 2014.

135 Na přípravě výstavy se dále také podíleli českolipský historik Břetislav Vojtíšek a požárníci ze Zákup, kteří zapůjčili historickou techniku. PĚNČÍK, Ludvík: Sto let dobrovolné požární ochrany, in: *Nástup*, roč. 15, 1964, č. 17.

136 SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 781, kart. 64, *Kronika města*, 1961–1964, s. 194–195.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 90.

rozcvičkou.¹³⁷ Tuto rozcvičku natrénovalo pro tuto příležitost jedenáct družstev mladých požárníků, kteří byli uspořádáni do obdélníkového nástupového tvaru o počtu 90 dětí. Z těchto jedenácti družstev byla celkem tři družstva z MJ Česká Lípa. Po provedení rozcvičky dále mladí požárníci předváděli veřejnosti ukázky správného provedení různých soutěžních požárnických disciplín jako požárního útoku, štafetového běhu či mnohých technik a činností jako rozvinování a následné svinování hadic. Oproti dřívějším letům byl mladým požárníkům vyhrazen velký prostor, z čehož lze usuzovat, že si nejen vyšší orgány ČSPO, ale i jednotlivé místní jednoty začaly uvědomovat důležitost výchovy dalších generací jako svých vlastních následovníků.¹³⁸

Po mladých požárnících přišla na řadu družstva dospělých. Jejich program se skládal ze dvou částí. Celkem devět skupin z jednotlivých místních jednot v první části školilo přihlížející v technickém výcviku. Každá jednotka demonstrovala odlišnou požárnickou činnost. Muži z MJ Česká Lípa ukazovali, jak správně zkontrolovat a používat dýchací přístroje, jež jsou nezbytně nutné pro zásah v zakouřených prostorech a při požárech jedovatých látek. Druhá část měla podobu námětového cvičení, jehož cílem byl simulovaný požární útok na několik nedalekých budov zasažených požárem a evakuace ohrožených osob z objektů. PS Česká Lípa se stal samozřejmě také aktérem tohoto cvičení a českolipští požárníci se měli na místo události dopravit vozem CAS 16 Praga RN jako jedni z prvních a za úkol měli vytvořit vodní clonu o šesti proudech po levé straně dopravního vedení.

Na závěr Požárnického dne uspořádali požárníci pro přihlížející obyvatele města fontánu utvořenou pomocí hadicového vedení a jednotlivých proudů. Po zavodnění vedení a vytrysknutí vody z proudnic upravili strojníci tlak vody na potřebnou hodnotu a požárníci své proudy namířili pod úhlem 30° vzhůru. Jelikož se již tato aktivita prováděla navečer, byly na vytryskující vodu namířeny reflektory, což umocnilo samotný efekt celé této činnosti. Oslavy 100. výročí požární ochrany v Čechách tímto byly u konce.¹³⁹

Z Místní jednoty Česká Lípa se v průběhu 60. let stal plně fungující spolek rozvíjející svou činnost ve všech sférách požární ochrany, sdružující ve svých řadách od-

137 V čele slavnostní přehlídky projížděl náčelník OI SPD Petr Pillar ve velitelském vozidle s rozvinutým historickým praporem již neexistující OHJ 88. JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 92-93.

138 OSH ČMS Česká Lípa, *Směrnice k provedení požárnického dne 21. 6. 1964*, 1964, s. 1-13.

139 OSH ČMS Česká Lípa, *Směrnice ke „Dni požárníků“*, 1964, s. 1-6.

hodlané, do požárního řemesla zainteresované, občany všech generací. Starší členové jako František Rolný, Alois Svoboda či Ludvík Pěňčík se snažili předávat nováčkům své cenné zkušenosti, aby se z nich stali posléze plnohodnotní požárníci schopní ujmout se funkcí v organizaci či rozvíjet preventivní nebo represivní požární činnost v praxi. Mladší členové českolipské jednoty i samotný OV ČSPO si byli vědomi zásluh těchto starších požárních – zakladatelů o rozvoj hasičského hnutí. Dokázali ocenit, kolik obětovali k vybudování fungujícího požárního systému, který nyní předávají do rukou mladší generace, a proto jim OV ČSPO udělilo mnohá vyznamenání a ocenění, jež by symbolizovala důstojné poděkování za jimi vykonanou práci. V těchto letech se tedy vedení sboru ujalo nové pokolení vychované onou generací zakladatelů.

Členy Požárního sboru Česká Lípa v těchto letech opětovně zaměstnávaly lesní požáry, jež vznikaly často od jisker z okolo projíždějících lokomotiv nebo z pouhé neopatrnosti a nedbalosti občanů. Hasební práce při těchto požárech požárníkům ztěžoval zejména nepřístupný terén a s ním související doprava vody k ohnisku požáru a také válečná munice stále se ještě povalující po lese a ohrožující životy zasahujících požárních.¹⁴⁰ Českolipský požárník František Brothánek byl např. při jednom požáru lesa v Okřešicích 11. června 1966 zasažen střepinou z explodující nábojnice, jež mu naštěstí poranila pouze tvář.¹⁴¹

Dle rezoluce II. sjezdu ČSPO se v letech 1962 a 1963 začalo s trénováním mládeže při MJ Česká Lípa. Zájmový kroužek požární ochrany pro mládež byl ustaven dne 11. září 1962 a prvními vedoucími mladých požárních se stali Miroslav Pitař, Zdeněk Frydrych a Hana Šrámková. Vedoucí připravovali mládež na různé soutěže a učili je požárním dovednostem a znalostem jako rozvinování a svinování hadic, použití ručních hasicích přístrojů, způsobu provádění DPH či příčinám vzniku požárů. Osnovy pro práci mládeže v kroužku požární ochrany se odvíjely od činností, jež by mohli požárníci v dospělosti při aktivním zapojení do práce v jednotě potřebovat. V prvním ročníku své existence se družstvo mladých požárních skládalo z deseti dívek zařazených do kategorie mladší žákyně. Poctivý trénink přinesl své ovoce již roku 1963. Na krajském kole konaném tohoto roku v Terezíně se umístily mladé požárnice z České Lípy na 1. místě.¹⁴²

140 Lesní požáry varují, in: *Nástup*, roč. 13, 1962, č. 26.

141 SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1966.

142 SDH Česká Lípa, *Kronika mladých požárních*, 1962, 1963.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva*

Šanci pomoci při ochraně před požáry dostávaly i děti, které nenavštěvovaly zájmový kroužek mladých požárníků, neboť o každých prázdninách se mohly přihlásit do soutěže tzv. žňových hlídek mládeže. Děti se tímto zavazovaly, že v době žní budou ve skupinách bdít nad úrodou a lesy, aby v případě vypuknutí nenadálého požáru ihned na tuto skutečnost upozornily.¹⁴³ Vedle tohoto důležitého úkolu často členové hlídek také sbírali lesní plody nebo pomáhali zemědělským pracovníkům se sklizní. Ke každé hlídce byl přidělen odborný vedoucí, člen ČSPO nebo ČSM, který řídil jejich činnost a na konci prázdnin o provedené práci podával hlášení.¹⁴⁴ Zájem dětí o požární ochranu místní jednoty budovaly i na mezinárodní dny dětí, 1. června, kdy se často konaly u příležitosti tohoto svátku dny otevřených zbrojnic. Do nich mohly děti zavítat, požárníci je zde provedli, ukázali jim svou techniku, výzbroj a výstroj a seznámili je podrobně s tím, co toto řemeslo obnáší. Dveře českolipské zbrojnice se dětem otevřely při této příležitosti poprvé 1. června 1963.¹⁴⁵

Konečně se podařilo zaznamenat také významnější úspěchy na požárních soutěžích. Hned dvojnásobným úspěchem se mohla Místní jednotka Česká Lípa pyšnit, když roku 1963 na krajském kole přeboru jednotlivců, konaném v Terezíně, dosáhli na první příčky dorostenka Hana Šrámková a dorostenec Václav Rasil, čímž se kvalifikovali do celostátního kola. Zde se bohužel takto dobrý výsledek neopakoval, ale v okresním měřítku oba soutěžící ve své kategorii dlouho nenašli přemohitele.¹⁴⁶

V druhé polovině 60. let nabyla MJ Česká Lípa určitým způsobem i mezinárodního rozměru, jelikož v červenci roku 1966 se u bran zbrojnice objevilo několik požárníků z východoněmeckého dobrovolného sboru Salzwedel, kteří zde trávili dovolenou, s nabídkou spolupráce a přátelské družby členů německého a českého sboru. Českolipskými požárníky byla tato příležitost shledána nanejvýš zajímavou a v podstatě ihned došlo k vzájemné úspěšné domluvě na podmínkách spolupráce obou sborů. Jednání jménem Místní jednoty a Okresního veřejného požárního útvaru Česká Lípa se účastnil velitel OVPÚ Vladimír Jelínek, který se s německými zástupci sboru dohodl na vzájemných obousměrných návštěvách.

na Českolipsku, s. 89.

143 ROHLENOVÁ, Gerta: Mládež chrání úrodu a lesy, in: *Nástup*, roč. 14, 1963, č. 46.

144 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 79, kart. 33, *Směrnice celostátní soutěže žňových hlídek mládeže*, 1966.

145 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 79, kart. 33, *Mezinárodní den dětí*, 1969.; SDH Česká Lípa, *Kronika mladých požárníků*, 1963.

146 SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1963.

O měsíc později na konci prázdnin se vydala devítičlenná skupina českolipských požárníků vedená Vladimírem Jelínkem do sasko-anhaltského Salzwedelu. Cestovali vlakem z Děčína do Berlína, kde si je na tamním nádraží němečtí kolegové vyzvedli. Přichystán byl pro ně čtyřdenní program. Navštívili zoologickou zahradu v Berlíně, města Magdeburg a Rostock a v neposlední řadě si samozřejmě prohlédli salzwedelskou zbrojnici. Dalšího roku naopak hostili Českolipští salzwedelské požárníky a připravili si pro ně taktéž zajímavý program, kde nechyběl zájezd na Pražský hrad nebo do Liberce na Ještěd. Návštěvy však byly přerušeny v souvislosti se srpnovou intervencí vojsk Varšavské smlouvy roku 1968, což souviselo i s faktem, že armáda Německé demokratické republiky se účastnila okupace ČSSR. Vykonané návštěvy se staly přínosem nejen z hlediska kulturního a společenského, nýbrž i z hlediska odborného, neboť se tímto způsobem požárníci seznámili s jiným přístupem k požární ochraně, než který dosud znali z českých poměrů. Pokračování se návštěvy opět dočkaly až roku 1975.¹⁴⁷

Od roku 1968 se datuje činnost družstva žen v Místní jednotě Česká Lípa, které si při této příležitosti založilo vlastní kroniku. Náplní požárnic z České Lípy bylo v zimních měsících školení požární prevence a příprava k plnění odznaku VP a v letních měsících naopak nácvik na soutěže a následná účast na nich. Soutěžit mohly ženy jako celé družstvo anebo jednotlivě. Hned v druhém roce své existence dokázalo družstvo své kvality a to především zásluhou českolipské požárnice Jaroslavy Štěpánkové, která postupně vybojovala 1. místo v kategorii žen v okresním i krajském kole přeboru jednotlivců a postoupila do kola celostátního, jež hostila 23. a 24. srpna 1969 Praha. Závod na 100 m, po úspěšném překonání břevna a kladiny, správném zapojení hadic a proběhnutí cílem, dokončila v čase 30,5 sekund, kterým se stala mistryní republiky v požárním sportu. Celá událost se stala navíc ještě zajímavější tím, že den před svým zlatým během Jaroslava Štěpánková oslavila své 18. narozeniny. Družstvo žen tedy již na začátku svého působení při MJ Česká Lípa ukázalo soupeřům svoji konkurenceschopnost a zaujetí pro požárnícké řemeslo.¹⁴⁸

Výrazně se českolipských požárníků dotkly dějiny v srpnu osudového roku 1968. V noci z 20. na 21. srpna totiž vojska Varšavské smlouvy podnikla intervenci na území ČSSR. O této skutečnosti byly neprodleně informovány vedle ostatních institucí i

147 SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1966, 1967.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 101.

148 SDH Česká Lípa, *Kronika žen*, 1968, 1969.

orgány ČSPO. V této situaci doprovázené nejistotou a strachem bylo považováno za nezbytně nutné, aby požární sbory zajistily stoprocentní dosažitelnost svých mužů, jelikož hrozilo vysoké riziko požárů a popřípadě jiných nehod, v souvislosti s očekávanými možnými nepokoji a střety mezi okupačními silami a civilním obyvatelstvem.¹⁴⁹

Iniciativy na okrese se ujal zejména Veřejný požární útvar, jakožto profesionální sbor, a druhého dne po okupaci provedli jeho členové zásobování ostatních sborů na okrese pohonnými hmotami. Rozvozu se účastnili Vladimír Jelínek, Zdeněk Frydrych, Jaroslav Šedivý a další požárníci okresního útvaru. Požárníci však v těchto dnech nevytvářeli pouze preventivní opatření, respektive neprováděli hašení vzniklých požárů, ale účastnili se i protestních akcí, aby tak vyjádřili veřejně svůj nesouhlas s okupací své vlasti. V den generální stávky 23. srpna 1968 se uskutečnil průjezd kolony požárních vozidel OVPÚ Českou Lípou s vyvěšenou státní vlajkou a zapnutými výstražnými signály.¹⁵⁰

Zásah do suverenity státu se neobešel bez personálních změn na vedoucích a důležitých místech jednak výkonné moci jednak i ostatních státních a společenských organizací. Československý svaz požární ochrany se bohužel nestal výjimkou a také i on byl nucen čelit čistkám ve vlastních řadách. Smutnou postavou této doby se stal, tak jako i před 20 lety, někdejší okresní velitel Alois Svoboda, který byl již podruhé odvolán z funkcí okresního velitele ČSPO a velitele Místní jednoty Česká Lípa. Veliké znechucení zasáhlo po tomto rozhodnutí dlouholeté spolupracovníky a požárnické kolegy Aloise Svobody. Na protest vůči jeho odvolání několik členů českolipské místní jednoty vystoupilo z ČSPO a ukončilo požárnickou činnost, aby tak prokázali soucítění s perzekuovaným kolegou.¹⁵¹

Charakteristickým znakem nejen nastávající normalizační doby, ale i let předěšlých, je nezanedbatelný vliv KSČ na ČSPO. Požárnická organizace byla již od přelomu 40. a 50. let součástí NF, tudíž musela přijmout, stejně tak jako její členové, socialistickou doktrínu, jinak by nemohla existovat. Komunistická strana navíc vyžadovala dodávání všemožných informací od ČSPO, který jí posílal během roku zprávy o činnosti. Strana potřebovala i fakta o požárech v okrese a škodách na majetku v socialistickém

149 KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1967–1969, 4. část*, s. 67-69.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 103.

150 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 103.

151 SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1968.

vlastnictví. Z tohoto důvodu sestavovali předseda OV ČSPO a náčelník OI SPD každoroční zprávy o požární situaci, preventivních opatřeních, návrzích na zlepšení požární ochrany, počtu požárů, škodě na majetku či jiných usneseních.¹⁵²

2.2.7 Období 1970–1979

Na začátku 70. let se požární organizace ČSPO proměnila nejen z hlediska personálního, ale změnila se v podstatě ze základu celá organizace. Již na podzim roku 1968 byl ustaven Svaz požární ochrany ČSSR, namísto dosavadního Československého svazu požární ochrany, který je v nadcházejících letech formován několika novými stanovami spolku.¹⁵³ Zanikají místní jednoty a místo nich se tyto útvary nazývají nejprve jako místní požární sbory a poté od roku 1973 jako základní organizace.¹⁵⁴

Soutěžní družstvo žen, vzniklé na konci 60. let, zaznamenalo po svém zdařilém uvedení na požární scénu v této dekádě mnohé úspěchy a patřičně se také rozrostlo. Nadále zůstala hlavní činností družstva žen z České Lípy aktivní účast na požárních soutěžích. Českolipské ženy se každoročně zúčastňovaly mnohých soutěží, ať už se jednalo o jednodenní soutěže o putovní poháry nebo o soutěže postupové, jež zabíraly více dní v roce a skrádaly se z kol okrskových, okresních, krajských a národního kola. Na drtivé většině těchto soutěží se českolipské družstvo žen téměř pravidelně umísťovalo na medailových pozicích, zejména však v okrese Česká Lípa. Ženy nesoutěžily pouze v kraji, ale vydávaly se často i do odlehlejších částí republiky, např. do Českého Krumlova či Hodonína, aby se zde utkaly s dalšími kolektivy o pohár tamního města. V soutěži družstev dokázaly ženy sestavit dobře připravené družstvo o devíti nebo deseti členkách, jež zpravidla provádělo požární útok.

Z ženského družstva bylo několik žen vyčleněno i do soutěže jednotlivců. V této disciplíně získaly českolipské ženy rovněž úspěchy. Vedle již zmiňované mistryně republiky Jaroslavy Štěpánkové, která ještě roku 1976 obsadila 3. místo v národním kole, se o další zdar zasloužila Marie Čermáková, jež se roku 1972 probojovala z krajského kola taktéž do národního. Za klíč k mnohým úspěchům lze považovat pečlivý trénink a

152 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 33, kart. 41, *Rozbor plnění protipožárních opatření a stavu požární situace v roce 1966*, 14. 3. 1967.; SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 683, kart. 201, *Materiál pro MV KSČ v České Lípě*, 5. 10. 1959.

153 Šlo o dvojce stanovy z let 1968 a 1974. Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95-96.

154 Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 95-96.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 114.

výcvik, na kterém se podíleli i členové Místního požárního sboru a OVPÚ Česká Lípa. Příprava a účast na soutěžích nebyly samozřejmě jedinými aktivitami družstva žen. V zimním období se ženy školily v požární ochraně a také držely asistenční služby na tanečních zábavách v Hotelu Merkur v České Lípě.¹⁵⁵

Ženy ze sboru se také jako ostatní členové podílely na přípravách a realizaci tzv. Josefské taneční zábavy, pořádané každoročně v půli března, povětšinou v restauraci v městské čtvrti Slovanka.¹⁵⁶ Hudební doprovod byl samozřejmostí a na této zábavě se vystřídala mnohá hudební uskupení z okolí. Roku 1972 zde ale hrála požární dechová kapela, založená a dirigovaná Vladimírem Jelínkem. Dechová hudba vznikla roku 1970, ve svých letech se skládala z až 19 hudebníků, jimiž byli převážně členové Okresní inspekce Státního požárního dozoru a Veřejného požárního útvaru Česká Lípa, a hrála především při významných příležitostech, krajských požárních soutěžích nebo požárních dnech. Největší pocty se tento orchestr dočkal roku 1978, když byl KV SPO ČSSR v Ústí nad Labem vybrán, aby reprezentoval Severočeský kraj na I. celostátním festivalu dechových hudeb v Havlíčkově Brodě. Naposledy tato kapela vystoupila pohromadě roku 1990.¹⁵⁷

Deset let po založení zájmového kroužku mladých požárníků v Základní organizaci, tehdy ještě Místní jednotě, Česká Lípa, spjatého s Pionýrskou organizací, se tento kolektiv pod vedením požárnic Kristýny Palmeové a Marie Čermákové těšil velkého zájmu dětí. Celoroční náplň práce tohoto kolektivu již byla, především v porovnání s první polovinou 60. let, různorodá. V tomto kroužku se děti učily požárnickým dovednostem a znalostem zejména preventivního charakteru a rovněž se zúčastňovaly soutěží s požární tematikou. Mladí požárníci byli nyní zapojeni, stejně jako řadoví členové základní organizace, i do sběru buď určitých použitých věcí jako starého papíru, hadrů nebo železa, nebo též přírodního bohatství čili bylin a lesních plodů. Obě vedoucí pro své svěřence zajišťovaly různé osvětové besedy a uskutečnilo se v průběhu každého roku i několik výletů, popřípadě zájezdů.¹⁵⁸ V rámci svých povinností vykonávali mladí

155 SDH Česká Lípa, *Kronika žen*, 1970–1979.

156 Ještě před Josefskou zábavou se na výročních schůzích pravidelně slavilo MDŽ na začátku března. První ročník Josefské zábavy se konal právě roku 1972 jako náhrada za požární ples z dřívějších let. SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1972, 1973.; SDH Česká Lípa, *Kronika mužů*, 1972.

157 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 163.

158 Velice často se navštěvovaly přírodní památky (např. Panská skála u Práchně) či rekreační místa (např. Máchovo jezero) přímo v okrese Česká Lípa. SDH Česká Lípa, *Kronika mladých požárníků*, 1974–1985. Rozhovor se S. Šedivým, 1. 6. 2014.

požárníci z České Lípy, podobně jako i jejich dospělí soukmenovci, brigády, které v jejich případech měly podobu např. úklidu klubovny nebo jednoduché údržby okolí zbrojnice a majetku kolektivu. Stranou pozornosti nestála ani kulturní činnost mladých požárníků.¹⁵⁹

Na podzim roku 1972 se kolektiv mladých požárníků z České Lípy zapojil do nově vzniklé požárnícké soutěže, nazvané příznačně Plamen. Poté se jí pravidelně každý rok zúčastňoval a mnohokrát ji dokonce vyhrál. Tato celostátní soutěž, jež se od tohoto roku koná každoročně až do dnešních dnů, byla určena pro děti ve věku 8–15 let bez rozdílu pohlaví. Děti tvořily devíticenná družstva, jež se navzájem utkávala v průběhu celého roku v různých disciplínách o prvenství v okresním kole a tím pádem i o postup do kola krajského. Úkolem této hry bylo rozvíjet u mladé generace požárně technickou a ideovou výchovu společně s brannou výchovou související do jisté míry i s aktivním pohybem dětí.¹⁶⁰ Velice zajímavou tradicí se stal v polovině 70. let letní tábor pořádaný pravidelně vždy v srpnu v Úštěku, jenž sloužil také jako jakýsi sjezd mladých požárníků. Tuto událost pořádala komise mládeže působící při OV SPO ČSSR v České Lípě, za jejíž předsedkyni byla zvolena roku 1974 Miroslava Havelková, pod jejímž vedením a dohledem došlo v nadcházejících letech na okrese k ještě většímu zkvalitnění práce s mládeží.¹⁶¹

Rychle se rozrůstající spolek rozšířený o družstvo žen a mladých požárníků potřeboval pro školení těchto členů nové prostory. Stávající zbrojnice přestávala svou kapacitou zvětšujícímu se sboru stačit, pokud uvažíme i to, že vedle MPS Česká Lípa zde sídlili i požárníci z povolání z okresního požárního útvaru, kteří si v této době již nastálo rozdělili požární techniku. Pro účely sboru byla nejprve roku 1970 získána společenská místnost na rohu ulic Roháče z Dubé a Klášterní a dále roku 1972 další místnosti v ulici Tržní a Prokopa Holého, jež sloužily jako klubovny. Tyto prostory jistě dobře plnily svůj účel, nicméně nevýhodou byla jejich roztroušenost v centru města a skutečnost, že nebyly součástí komplexu požární zbrojnice. Posléze byla využívána i provizorní zbrojnice ve čtvrti Svárov a Základní organizace Česká Lípa tímto opustila požární zbrojnici

159 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 79, kart. 33, *Zpravodaj OV SPO ČSSR*, 1974.; SDH Česká Lípa, *Kronika mladých požárníků*, 1974. Rozhovor se S. Šedivým, 1. 6. 2014.

160 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 79, kart. 33, *Plamen* 72, 1972.; SDH Česká Lípa, *Kronika mladých požárníků*, 1972.

161 SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1975.; SDH Česká Lípa, *Kronika mladých požárníků*, 1972.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 116.

v Havlíčkově ulici, která byla celá přenechána OVPÚ Česká Lípa. Další problém spočíval v uskladnění techniky a výzbroje. Veškerá vozidla se do garáže zbrojnice bohužel nevešla a některá musela stát venku, vystavena nepříznivým vlivům počasí.¹⁶²

Z těchto důvodů se roku 1976 začalo jednat s MěNV Česká Lípa o výstavbě nové zbrojnice, do které by se přestěhoval Požární sbor Česká Lípa. Jako jeden z prvních návrhů, kde začít novou zbrojnici stavět, zazněla městská čtvrť Dubice, avšak sbor se nakonec až v 80. letech dohodnul s národním výborem na stavbě zbrojnice ve čtvrti Stará Lípa. Na konci roku 1977 byla stavba zařazena do stavebních plánů odboru výstavby MěNV Česká Lípa do tzv. „akce Z“, při kterých požárníci sami vykonávali brigády dle svého závazku vyhlášeného v rámci ZO Česká Lípa.¹⁶³

Vedle již uvedeného závazku si zpracovávala každá základní organizace i vlastní plán činnosti, kde se zavazovala k plnění úkolů stanovených na začátku roku. Závazky nebyly přímo orientovány na práci spojenou s požární ochranou a nalezneme zde tudíž úkoly typu různých brigád, údržby nebo sběru surovin. Zato ale plán činnosti ZO SPO souvisel výhradně s plněním požárnických úkolů. Pro rok 1978 si požárníci Základní organizace SPO ČSSR Česká Lípa stanovili úkoly uspořádat 100 požárních prohlídek, 12 školení, jednu přednášku dětem a jednu taneční zábavu. Rozhodli se také připravit na požárnické soutěže čtyři družstva a rozšířit členskou základnu o jednoho muže a jednu ženu.¹⁶⁴ Velice často se z řad požárníků získávali dárci krve, což si mnohé základní organizace, včetně České Lípy, dávaly taktéž za závazek a častokrát se pořádaly i různé peněžní sbírky. Jako reakce na v té době vrcholící válečný konflikt v jihovýchodní Asii byla roku 1973 vyhlášena sbírka na pomoc válkou zničenému Vietnamu. Vedle ostatních organizací na okrese přispěla i ZO Česká Lípa, a to částkou 600 Kčs.¹⁶⁵

Od roku 1971 oficiálně zahájilo svoji činnost soutěžní družstvo mužů, které, podobně jako družstvo žen, dosáhlo výborných výsledků na soutěžích požárních družstev,

162 Zápis z kroniky z roku 1976 nám napovídá, že se jednalo o vozidlo Praga V3S a že autor těchto zápisků tento nedostatek nelibě nesl. SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1970, 1972, 1976.; SDH Česká Lípa, *Kronika mužů*, 1972. Rozhovor se S. Šedivým, 1. 6. 2014.

163 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 23, kart. 13, *Závazek schválený ZO SPO v České Lípě*, 23. 1. 1974.; SOKA ČL, MěNV ČL, inv.č. 728, kart. 282, *Návrh akcí Z na rok 1978*, 5. 11. 1977.; SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1976, 1977.

164 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 49, kart. 42, *Plán činnosti ZO SPO v České Lípě na rok 1978*, 23. 11. 1977.; SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 23, kart. 13, *Závazek schválený ZO SPO v České Lípě*, 23. 1. 1974.

165 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 79, kart. 33, *Zpravodaj OV SPO ČSSR*, 1973.

zejména v okresních kolech. Muži nezůstali pozadu ani v přeboru jednotlivců, jelikož hned další rok po založení soutěžního družstva se Zdeněk Frydrych probojoval do národního kola, konaného v srpnu v Pardubicích, a získal zde první výkonnostní třídu. Soutěžení a nácvikem na ně se požárníci zabývali v letních měsících a po zbytek roku se školili v prevenci požární ochrany. Dobrovolní požárníci z České Lípy dále pořádali Josefské zábavy, poskytovali požární dozor a asistence na závodech motokár či při zapalování vater vždy 30. dubna každého roku. V rámci brigád prováděli údržbu výzbroje a stavební úpravy na budovách Základní organizace Česká Lípa. Především ale muži ze soutěžního družstva ZO Česká Lípa působili jako požárníci v jednotkách, zasahujících v případě vypuknutí požáru, buď u Požárního sboru, nebo Veřejného požárního útvaru Česká Lípa.¹⁶⁶

Z druhé poloviny 70. let se do požárnícké kroniky mužů tučným písmem zapsal rok 1978, protože tohoto roku zasahovali českolipští požárníci u dvou, svým rozsahem a nebezpečím dosud nevídaných, požárů. Dne 24. července nejprve likvidovali požár textilního průmyslového podniku Velveta Varnsdorf, kdy poprvé členové jednotky využili při akci vzduchové dýchací přístroje určené pro zásah v zakouřených prostorách. Za úspěšnou likvidaci požáru byl sbor poslán představenstvem postiženého podniku děkovný dopis.

Druhý požár vypukl 3. listopadu a jednalo se o požár cisternových vozů v objektu n. p. Benzina v České Lípě. Požár vznikl při plnění cisteren benzinem, při kterém došlo ke kolizi cisterny s plnicím zařízením, kvůli němuž nateklo menší množství benzínu do motorového prostoru vozidla a došlo k jeho vznícení. Záhy vypukl požár, jenž se nebezpečně rozšiřoval po komplexu skladu pohonných hmot a zasáhl druhou cisternu, stojící opodál. Na místo byli přivoláni požárníci z OVPÚ a PS Česká Lípa, kteří okamžitě vyhodnotili situaci a začali s hasebními pracemi. Nevyhnutelně hrozila exploze oné první cisterny, která by jistě odstartovala sérii dalších výbuchů ohrožujících zasahující požárníky a zaměstnance podniku. Včas ale do hořící cisterny, kterou požárníci nepřetržitě ochlazovali, vsedl praporčík požárního útvaru Zdeněk Frydrych a dokázal s ní odjet mimo místo požáru. Tímto hrdinským činem zabránil neštěstí, ztrátám na životech svých kolegů i na majetku v podobě celého podniku a pohonných hmot. V souvislosti s tímto činem Zdeňka Frydrycha s nasazením vlastního života mu bylo

166 SDH Česká Lípa, *Kronika mužů*, 1971–1975.

28. dubna 1979 propůjčeno prezidentem ČSSR Gustávem Husákem státní vyznamenání *Za statečnost* a ÚV SPO ČSSR udělena medaile *Za hrdinský čin*. Základní organizace Česká Lípa, jako celek, získala za tento zásah vyznamenání *Za zásluhy*.¹⁶⁷

V požární historii v okrese Česká Lípa má rok 1979 neobyčejný význam, jelikož byla v Novém Oldřichově otevřena Sín tradic staré hasičské techniky, která se dnes nazývá hasičským muzeem. Nejstarší exponáty, umístěné v této síni, pochází již z 18. století, ale zastoupeny jsou v ní převážně ruční stříkačky a hasičské vozy značek Praga, Tatra, Mercedes nebo Magirus z 20. století.¹⁶⁸

2.2.8 Období 1980–1989

Veškeré složky Základní organizace Česká Lípa nadále úspěšně pokračovaly ve své práci ve prospěch požární ochrany v místě svého působení v již zaběhnutých kolejích. V červenci roku 1981 zasáhla město Českou Lípu a sousední obce ležící podél toku řeky Ploučnice ničivá povodeň, jež zatopila městskou průmyslovou čtvrť Dubici. Během čtyř dnů trvání záplav českolipští požárníci pomáhali s evakuací osob a po opadnutí vody prováděli čerpání vody ze zatopených budov a studní. Nápomocná jim byla při záchranných a likvidačních pracích nová technika, zakoupená na začátku roku. Do garáže zbrojnice přibyla vozidla Avia a Praga V3S, jež prokázala svoji užitečnost právě při těchto povodních. Osmdesátá léta jsou nepochybně jedním z nejvýznamnějších období, co se týče vybavování sboru požárníků technikou, jelikož ještě roku 1987 bylo sboru přiděleno třetí vozidlo, cisterna Tatra T 815.¹⁶⁹

Pro požární sbor rušný rok 1981 zakončilo 9. října námětové cvičení uspořádané na zemědělské budovy u osady Ramš jižně od České Lípy. V průběhu minulých let se českolipští požárníci zúčastnili mnoha námětových cvičení, nicméně toto z roku 1981 bylo výjimečné tím, že se odehrávalo ve večerních a posléze nočních hodinách.¹⁷⁰ Hlavní cíl tohoto cvičení spočíval v prověření funkčnosti systému sirén, pomocí kterých se vyhlášoval požární poplach. Poté na místě samotného simulovaného požáru šlo o nácvik dálkové, kyvadlové dopravy vody pomocí požárních cisteren a jejich nočních přesunů od čerpacích míst na místo požáru. Dále se také prověřovalo řízení, součinnost jednotek a jejich komunikace zkomplikovaná vlivem tmy. Rozsáhlého cvičení, jehož se

167 SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1978, 1979.; SDH Česká Lípa, *Kronika mužů*, 1978, 1979.

168 JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 123-124.

169 SDH Česká Lípa, *Historická kronika IV.*, 1981.; SDH Česká Lípa, *Kronika mužů*, 1981, 1987.

170 Cvičení probíhalo v časovém rozmezí 18:00–23:00. SDH Česká Lípa, *Historická kronika IV.*, 1981.

zúčastnilo 19 jednotek z okresu a jehož plán vypracoval zástupce náčelníka okresní inspekce kapitán Vladimír Jelínek a zásah řídil velitel Okresního veřejného požárního útvaru Česká Lípa Zdeněk Frydrych, se z České Lípy zúčastnili požárníci tvořící posádku nových vozů Avia a Praga V3S a staršího vozu Praga S5T.¹⁷¹

Situace okolo výstavby nové zbrojnice, do které by se Základní organizace Česká Lípa případně přestěhovala a přenechala by prostory staré zbrojnice pro účely požárního útvaru, se na začátku 80. let začala komplikovat. Počátky výstavby brzdila dlouhá jednání s MěNV Česká Lípa o vhodném místě pro stavbu a samotném plánování. Roku 1981 zakoupila organizace ve čtvrti Stará Lípa stodolu, již využívala na uchování vozidel sboru. Při vyhlášení poplachu se zde shromažďovali požárníci, aby mohli vyjet s požadovanou technikou na požární útvar na zálohu pro instrukce a posléze k samotnému požáru. V nadcházejících letech se toto místo vybralo jako nejvhodnější a od roku 1986 zde probíhala intenzivní výstavba nové zbrojnice za pomoci mnohých členů ZO Česká Lípa. Stavební práce se protáhly zejména kvůli potížím se zpožděnou dodávkou stavebního materiálu a finální stavba z pohledů samotných požárníků, kteří měli tuto budovu využívat, zdaleka neodpovídala požadované kvalitě. Po zdoluhavé a komplikované stavbě se zbrojnici podařilo dokončit a pro využívání sboru přidělit až roku 1992.¹⁷²

Na začátku 80. let se začalo poprvé uvažovat o zpracování historie požární ochrany v okrese Česká Lípa. Tento úkol dostala na starost komise masově výchovné práce působící při OV SPO ČSSR v České Lípě a za hlavní cíl si stanovila vytvoření tří skupin z členů komise, které by pomáhaly jednotlivým základním organizacím se sběrem a vyhodnocováním historického materiálu. Komise kladla důraz na spolupráci s regionálními historiky, archivem a muzeem a na získání z řad členstva organizací schopné a aktivní požárníky, kteří by se pustili do časově náročné práce s historickým materiálem sborů. Upřednostňovány byly hlavně kroniky, dokumenty a fotografie. Pozornost byla však také věnována i historické technice, která se v případě svolení základní organizace, ve které se nacházela, přemístila do Síně slávy v Novém Oldřichově. Požárníci, jež zpracovávali historii sborů, se však setkávali s určitými těžkostmi, které jim

171 SDH Česká Lípa, *Historická kronika IV.*, 1981.; SDH Česká Lípa, *Kronika mužů*, 1981.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 128.

172 SDH Česká Lípa, *Historická kronika IV.*, 1981, 1985, 1986, 1987, 1992; SDH Česká Lípa, *Kronika mužů*, 1985, 1986. Rozhovor se S. Šedivým, 1. 6. 2014.

znemožňovaly uskutečňovat svou práci a sepsat kompletní historii požární ochrany na Českolipsku. Patřily mezi ně německy psané a špatně čitelné texty pramenů, ale i negativní přístup některých funkcionářů základních organizací, jež nejevili často zájem o vlastní historii. Jedním z členů této komise a aktivním badatelem byl požárník ZO Česká Lípa Ludvík Pěňčík, jenž pomáhal se zpracováním historie právě ve svém domovském sboru.¹⁷³

V souvislosti s úkolem Okresního výboru Svazu požární ochrany Česká Lípa zpracovat požárnickou historii a faktem, že nositeli historie jsou také starší členové organizace, se českolipští požárníci rozhodli uspořádat setkání pamětníků. Tímto způsobem mohlo dojít k zaznamenání historie pomocí rozhovorů a diskuzí se zasloužilými členy sboru a organizace, které by posloužily jako podklad pro kroniku. Toto setkání se uskutečnilo 5. listopadu 1983 v restauraci Slovanka v České Lípě. Z 24 pozvaných žijících bývalých členů se ale ozvalo a setkání zúčastnilo pouze devět z nich. Zbývající část přítomných požárníků tvořili pamětníci, stále ještě aktivně pracující v ZO Česká Lípa, kterých bylo třináct. Celkem se tedy tohoto dne dostavilo 22 pamětníků, kteří si s sebou přinesli i fotografie a dokumenty související s jejich činností u dobrovolného sboru hasičů. Každý z nich měl možnost přispět do diskuze a podělit se s ostatními členy o své zkušenosti a zážitky z dob aktivní činnosti. Zároveň takto mohlo dojít k zaznamenání nových či upřesnění již známých informací z historie Sboru dobrovolných hasičů Česká Lípa. Na setkání se ještě dostavil také bývalý několikrát perzekuovaný velitel Alois Svoboda, jehož zápisky ze 40. let, z doby, kdy vykonával funkci velitele sboru, zde byly veřejně předčítány.¹⁷⁴ Jeho kolega, bývalý starosta sboru, František Rolný se však již setkání zúčastnit bohužel nemohl. Zemřel již v roce 1973.¹⁷⁵

Participace požárníků na školení obyvatelstva v civilní obraně probíhala již v 70. letech a za tímto účelem se pořádaly různá cvičení a školení společně s pomocí Československého červeného kříže a Svazarmu. Z tohoto důvodu vznikla rovněž při OV SPO komise CO a posléze branná komise, které dbaly na plnění úkolů z této oblasti

173 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 12, kart. 39, *Zápis z jednání komise masově výchovné práce při OV SPO v České Lípě*, 25. 2. 1980, 13. 5. 1980, 17. 6. 1985.; Ludvíku Pěňčíkovi byl roku 2002 za celoživotní práci v dobrovolném požárnickém sboru a v orgánech OV SPO ČSSR v České Lípě udělen Řád sv. Floriána, jedno z nejvýznamnějších hasičských vyznamenání. Řád sv. Floriána pro Ludvíka Pěňčíka, in: *Českolipský deník*, roč. 10, 2002, č. 69, s. 9.

174 Alois Svoboda, jeden z nejvýznamnějších požárníků dobrovolného sboru hasičů v České Lípě, krátce nato 15. 5. 1984 zemřel. SDH Česká Lípa, *Historická kronika IV.*, 1984.

175 SDH Česká Lípa, *Historická kronika III.*, 1973.; SDH Česká Lípa, *Historická kronika IV.*, 1983.

v celém okrese. SPO ČSSR nemohl ale školit místní obyvatelstvo bez toho, aby jeho členové neabsolvovali výcvik a školení v civilní obraně. Proto také vedle klasického školení přibýly do plánu každoroční činnosti i soutěže hojně čerpající z problematiky CO.¹⁷⁶ Mladí požárníci v rámci soutěže Plamen prokazovali své dovednosti v branném závodě, kde museli např. střílet ze vzduchovky na plechovky nebo znát základy zdravotní péče a dokázat ošetřit svého kolegu. Dospělým do původně požárních disciplín byly také přidány prvky z CO, takže např. požární útok prováděli požárníci s nasazenými plynovými maskami. Družstvo žen z České Lípy se v této soutěži, konané 10. září 1983 v Mimoně na Českolipsku, umístilo na 1. místě.¹⁷⁷

Roku 1985 vzešel v platnost Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, jenž ze Svazu požární ochrany ČSSR vytvořil společenskou organizaci pouze nepřímou zasahující do požární ochrany. Požární ochranu zajišťovaly pouze výkonné složky národních výborů v podobě požárních sborů a požárních útvarů, jež se zodpovídaly ONV. Není tajemstvím, že mnozí požárníci a dlouhodobí funkcionáři tuto novinku nelibě nesli, nicméně s novou legislativou se musel každý vyrovnat po svém. Další proměny přinesla zákonitě i změna režimu v listopadu 1989 a SPO ČSSR se musel, stejně tak jako většina státních a společenských institucí, oprostít od vlivu KSČ, což se neobešlo bez personálních změn na vedoucích postech napříč všemi orgány svazu. Tento problém Základní organizaci Česká Lípa nijak výrazně nezasáhl, avšak následující kompletní změna názvů orgánů, funkcí, odznaků, vyznamenání a veškeré zásadní dokumentace jako stanovy aj. v roce 1990 již ano. Svaz požární ochrany ČSSR se téhož roku přejmenoval na Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, ZO SPO ČSSR Česká Lípa na Sbor dobrovolných hasičů Česká Lípa a z požárníků se opět stali hasiči. Konec éry socialismu přinesl pro hasiče konec idejí a povinností dosud spojených s tímto režimem, jež hrály nezanedbatelnou roli v každodenní práci každého člena hasičské organizace, bez ohledu na věk a pohlaví. Náplň práce pro SDH však přes mnohé změny zůstala nadále stejná.¹⁷⁸

176 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 66, kart. 30, *Prováděcí pokyny OV SPO ČSSR k plnění úkolů JSBVO a civilní obrany v roce 1979*, 1979.; SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 66, kart. 30, *Zápis z branné komise OV SPO v České Lípě*, 13. 10. 1980.

177 SDH Česká Lípa, *Kronika žen*, 1983.

178 SDH Česká Lípa, *Historická kronika IV.*, 1989, 1990.; Kolektiv autorů, *130 let českého dobrovolného hasičstva*, s. 96.; JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 148-153.

2.2.9 Proměny členské základny 1945–1989

Během více než 40letého období po obnovení českého dobrovolného sboru hasičů pracovaly v tomto sboru desítky různých lidí, které však, jakožto dobrovolné požárníky, spojoval jediný cíl, a sice různými způsoby rozvíjet požární ochranu v místě svého působiště a pomáhat občanům, kteří byli v důsledku živelných pohrom v nebezpečí. Nejprve ve sboru působili zejména muži a malý počet žen. To se však postupem času změnilo a od 60. a 70. let se členkami začíná stávat stále více žen, které se věnují hlavně požárním soutěžím a školení. Od roku 1962 začíná při sboru v České Lípě pracovat i mládež, která si hned v raném věku snaží osvojit základy požární ochrany a připravit se tak na práci dospělých ve sboru. Zahrnutý ve sboru jsou tedy v druhé polovině zkoumaného období v řadách členstva všechny věkové skupiny obojího pohlaví, které spolu navzájem spolupracují. Průměrně se počet členů sboru pohyboval mezi 50–70 členy. Vzhledem ke vzniku nových družstev žen a mládeže, počet členů směrem k současnosti stoupal.

Práce s mládeží je svým způsobem zajímavé a dost důležité téma. Velice často se totiž stalo, že děti, které začaly navštěvovat kroužek mladých požárníků, buď velmi rychle kvůli nezájmu skončily, nebo naopak zůstaly ve sboru do dospělosti a poté v něm řadu let pracovaly nebo dokonce dodnes pracují. Takto si sbor vlastně vychovává své pokračovatele, kteří jednoho dne budou sami vést činnost sboru a vychovávat si zase své následovníky. Vše je do jisté míry otázkou zájmu dítěte o tento koníček, ale vstupuje zde do hry i další faktor, že členy sboru jsou třeba již jeho rodiče. Takových případů existuje hned několik. Jedná se např. o rodiny zakladatelů požárního útvaru v České Lípě Zdeňka Frydrycha a Václava Šedivého, nebo jednoho z prvních členů obnoveného sboru Oldřicha Šrámka, jejichž potomci ve sboru pracují dodnes. Tento jev také souvisí i s dalším faktorem, který můžeme nazvat jako „*požárnická manželství*“, charakteristický pro pozdější dobu, kdy při sboru začínají působit i ženy. Velice často se právě stávalo, že vedle vzájemného zalíbení také společný zájem o požární ochranu přivedl členy sboru až k sňatku a z těchto sňatků pak vzešly i výše zmiňované děti, jež od mládí byly vedeny k práci ve sboru. Jako příklad můžeme uvést opět manžele Frydrychovy nebo manžele Šrámkovy. V některých případech se jedná často o členství celých rodin napříč generacemi.

Co se týče profesní kvalifikace, tak dobrovolní požárníci se velice často skládali z dělníků ze všech výrobních sfér, tudíž veškeré práce na údržbě požární techniky a přestavbách zbrojnice mohli provádět sami.¹⁷⁹ Požárníci si tedy navzájem vypomohli a každý dokázal sboru prokázat určitou službu, která se odvíjela podle oboru, ve kterém se vyučil. Vedle dělníků ve sboru pracovala i velká část státních zaměstnanců, které tvořili hlavně pracovníci požárního útvaru a OI SPD jako např. Vladimír Jelínek. Pozoruhodné informace se dozvíme, pokud budeme blíže sledovat politickou příslušnost požárníků. Někteří z nich patřili mezi členy KSČ, popřípadě i jiných stranických organizací jako SSM, ale většina z členů sboru byla bezpartijní.¹⁸⁰

2.3 Historie českolipského dobrovolného hasičstva po roce 1989

Velmi příznačným paradoxem symbolizující porevoluční léta Sboru dobrovolných hasičů Česká Lípa je, že, ač se jedná o dobu relativně mladou, nemáme dostatek pramenů mapující její vývoj. Tento jev souvisí s určitým uvolněním od povinností a ledabylým dohlížením nadřazených orgánů nad sbory, které by si měly poctivě vést vlastní záznamy o činnosti. Pojí se také s fenoménem moderních technologií, jež sice usnadňují autorovi tvorbu historických záznamů, ale pro badatele znamenají, že jsou hůř dostupné.¹⁸¹

Po změnách, jimiž prošel sbor v rámci celé obnovy hasičské organizace hlavně roku 1990, se organizace zabydluje v letech 1990–1992 v nové zbrojnici ve Staré Lípě, na které ale stále ještě probíhají stavební úpravy. Nově vybudované prostory však na každodenní užívání všech členů nestačí, proto musí být zrealizována přístavba dvou stavebních buněk a jedné další místnosti, jež by sloužily jako klubovna, šatna a sociální zařízení.¹⁸²

Roku 1995 uspořádal SDH Česká Lípa ve dnech 23. a 24. června velkolepé slavnosti, připomínající 130. výročí vzniku dobrovolného hasičského sboru, 50. výročí obnovení jeho činnosti po válce a 30. výročí založení Hasičského záchranného sboru (HZS), dříve označovaného jako OVPÚ, v České Lípě. Celá akce měla čistě propagační

179 Rozhovor se Z. Frydrychem, 16. 5. 2014.

180 SOKA ČL, ČSPO – OV, ČL, inv.č. 49, kart. 42, *Složení výboru ZO SPO v České Lípě, 1975–1978*; SDH Česká Lípa, *Historická kronika I., II., III., IV. 1945–1989*.

181 Většina kronik končí své zápisy v období po roce 1989. Výjimkou jsou pouze kroniky mladých požárníků (hasičů), které se musí povinně vést v rámci celoroční činnosti mládeže. Na současný stav kronik v porovnání s minulostí ostatně narážel i Z. Frydrych. Rozhovor se Z. Frydrychem, 16. 5. 2014.

182 SDH Česká Lípa, *Historická kronika IV., 1992*. Rozhovor se S. Šedivým, 1. 6. 2014.

ráz. V pátek 23. června proběhlo nejprve námětové cvičení na obchodní dům Prior a další den v sobotu pak hasiči veřejnosti prezentovali před novou zbrojnicí svou hasičskou techniku a na program byly i ukázky ze soutěží mladých hasičů.¹⁸³

SDH Česká Lípa zbyla z bohaté činnosti z dřívějších let pouze práce s mládeží a pravidelná účast mužských i ženských družstev na hasičských soutěžích. Mladí hasiči pod vedením vedoucí kolektivu Zdeňky Semerádové dosáhli mnoha úspěchů v rámci okresu Česká Lípa. Roku 2006 byla vedle již existujících kategorií mladších, starších hasičů a dorostu vytvořena ještě kategorie přípravy, kde cvičí děti do věku šesti let.¹⁸⁴

Českolipská jednotka sboru dobrovolných hasičů (JSDHO) města Česká Lípa zasahovala na mnoha postižených místech, jimž v tomto období vévodí povodně, které roku 1997 zasáhly Moravu. Šestičlenná skupina byla se třemi vozy vyslána po opadnutí hladiny řeky Opavy na pomoc obci Karlovice na Bruntálsku, kde odstraňovala následky povodní.¹⁸⁵ Nepříjemný požár museli dále členové jednotky hasit roku 2003, kdy začal hořet Zámek Zahrádky. Jelikož k němu došlo 30. ledna, hasičům značně zkomplikoval zásah mráz, který nepříznivě působil jak na hasiče, tak na hasičskou techniku a prostředky, které zamrzaly.¹⁸⁶

Kritického roku 2010 naopak zasáhly povodně hned dvakrát, v srpnu a v září, Liberecký kraj, Českou Lípu nevyjímaje, tudíž musela jednotka pomáhat s vytvářením protipovodňových opatření a s evakuací osob ze zatopených domů naopak zde.¹⁸⁷ Od 1. ledna 2012 byla JSDHO Česká Lípa oficiálně povýšena do kategorie JPO II/1, tudíž musela začít sloužit na směny a držet nepřetržitou službu.¹⁸⁸

183 PĚNČÍK, Ludvík, *Rok slavných výročí*, list 7.

184 SDH Česká Lípa, *Kronika mladých požárníků*, 2006.

185 SDH Česká Lípa, *Kronika mužů*, 1997.

186 DOLEŽAL, Milan: Zámek se změnil v ohnivou výheň, in: *Českolipský deník*, roč. 11, 2003, č. 27, s. 1.

187 Českolipsko je v šoku. Voda zabíjela, in: *Českolipský deník*, roč. 18, 2010, č. 183, s. 1-3.

188 Zkratka JPO II/1 značí, že jednotka dobrovolného hasičského sboru má ve stálé pohotovosti jedno družstvo o čtyřech mužích, které je schopno v případě potřeby vyjet do pěti minut od vyhlášení poplachu k nahlášené události. Poznámka autora.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se pokusil sepsat kompletní historii Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě s podrobným rozpracováním jeho poválečné historie čili období po roce 1945. Vycházel jsem především z pramenného výzkumu jak archivních, tak soukromých či spolkových pramenů. Mým cílem, který jsem se snažil splnit, bylo, abych zaznamenal všechny důležité události podávající svědectví o činnosti a vývoji, z regionálního hlediska velmi významného, Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě a sepsal tak jeho ucelenou historii, která si nezaslouží, aby kdy byla zapomenuta.

Činnost Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě byla již od dob založení roku 1865 až po dnešní dny nadmíru bohatá. Hasiči nejprve v prvopočátcích své existence prováděli pouze represivní činnost ve formě hasebních a likvidačních prací. Postupem času, zejména až v období po roce 1945, si hasiči začali uvědomovat i význam prevence v požární ochraně, na kterou se hlavně od 50. let 20. století začalo striktně dbát, čímž přibýlo mezi úkoly hasičů vedle samotného hašení nyní již nově i předcházení požárům. Od 60. a 70. let se začalo do sboru ve větší míře nabírat vedle dospělých mužů i obyvatelstvo všech kategorií, tudíž vznikaly nová družstva žen nebo mladých požárníků, jež se každé svým způsobem také podílelo na práci ve sboru. Většinou se účastnila požárnických soutěží, čímž rozvíjela propagační činnost jak svého sboru, tak také celého hasičského hnutí. Nesmíme také zapomenout, jak velkým přínosem pro sbor byla práce s mládeží, která zaručovala sboru výchovu nové generace požárníků, která by jednou převzala pomyslné žezlo a pokračovala v práci ve sboru po vzoru svých předků.

Druhá polovina 20. století přinesla pro českolipský sbor také období modernizace vybavení a techniky. Většina vozidel, kterou vlastní sbor dnes, pochází právě ještě ze 70. a 80. let, tudíž můžeme soudit, že v tehdejší době byl sbor vybaven nadmíru dobře. Určitý posun je patrný i z hlediska získávání příjmů pro sbor oproti dřívějším předválečným časům, kdy sbor musel získávat peníze sám pomocí sbírek, pořádáním plesů a jinými způsoby. Nyní můžeme právě vyzkoušet, že sbor již byl částečně financován národním výborem, kterému připadla povinnost zajistit požární ochranu ve městě. Odbornost členů byla zaručena pravidelným školením a častým prověřováním připravenosti pomocí cvičení a nutná fyzická příprava členů sborů se realizovala formou zúčastňování se požárních soutěží. Oddanost požárníků ke svému sboru a hasičskému řemeslu, kterým většina z nich obětovala drtivou většinu svého volného času a života zaručovala

po všech stránkách poctivé odvádění práce v požární ochraně ve prospěch sboru, jeho členů a ostatních občanů České Lípy a okolí. Účinné a pohotové zvládání různých krizových situací v podobě nebezpečných požárů, ničivých povodní a jiných pohrom ohrožujících obyvatelstvo na životech bylo vždy tohoto sboru doménou.

Českolipských hasičů se velké dějiny dotkly v průběhu historie hned několikrát. Obě světové války znamenaly pro sbor těžké časy a nastolení určitého výjimečného stavu, kdy jejich činnost byla od obvyklých aktivit značně odlišná a do jisté míry omezená. Poválečný odsun sice znamenal pro německé obyvatelstvo z pohraničí velice temnou dobu, na druhé straně však naopak poskytl pro české hasiče větší prostor pro budování a obnovování českých sborů. V druhé polovině 20. století sbor citelně zasáhly roky 1948 a 1968, jež oba znamenaly určitý zlom v dlouhodobém vývoji požární organizace a přinesly čas změn jednak organizačních jednak personálních. Podobný výsledek přinesl i rok 1989, kterým skončila jedna, v Československu i v samotné požární organizaci, zásadní historická etapa, která však vedle přílišné ideologické masáže přinesla také i mnohé pozitivní změny ve prospěch požární ochrany.

Musíme tedy přiznat, že ať se doba po roce 1945, respektive 1948, jeví společnosti dnes spíše negativně, což má jistě oprávněné, nepochybnitelné a obecně známé důvody, pro požární organizaci a požární ochranu tato doba neznamenal temné časy. Naopak se právě problematika požární ochrany přestala brát na lehkou váhu a začalo se k ní přistupovat s vážností.

Argumenty hovoří jasně pro toto tvrzení. Poprvé se začala uplatňovat prevence v požární ochraně a dbalo se na správnou a dostatečnou vybavenost sborů, pro které byly vyčleněny zvláštní finance. Požární ochrana přestala být pouze požární záležitostí a dbalo se na všeobecné proškolení obyvatelstva, aby se dokázalo správně zachovat v krizových situacích, a do tohoto programu se začaly zapojovat i děti. Mladí požárníci se již od raného věku učili odpovědnosti a požární práci, aby si takto vypestovali dovednosti na vztah k práci ve sboru, které by z nich učinily v dospělosti dobré požárníky. Dbalo se na spolupráci různých společenských organizací a jejich kooperaci při školení, aby jak pracovníci Československého červeného kříže dokázali použít hasičí přístroj, tak aby požárníci byli schopni zachraňovanému zraněnému člověku na místě zásahu poskytnout první pomoc. Prostřednictvím požární organizace byly vydávány mnohé příručky sloužící velitelům k odbornému školení všech členů sboru.

V 60. letech vznikl systém profesionální požární ochrany, kdy požární útvary, zajišťující profesionální, odborný a rychlý zásah, položily základ dnešnímu elitnímu a kvalitně vyzbrojenému Hasičskému záchrannému sboru. Zrodila se instituce Státního požárního dozoru, která dále vzdělávala všechny členy sborů v požární ochraně a vyšetřovala příčiny vzniku požárů. To vše a ještě mnoho dalších kladných změn ve vývoji požárníctva po roce 1945 bychom mohli najít při podrobném zkoumání.

Není důležité zkoumat, která generace se zasloužila o rozkvět českolipského dobrovolného sboru hasičů více či méně. Zda to byla generace pánů Bláhy, Svobody a Rolného, tím že dokázala v relativně krátkém časovém úseku po válce v podstatě z ničeho vybudovat ve 40. a 50. letech prvotřídně pracující sbor. Zda to byla generace pánů Jelínka a Frydrycha, tím že vytvořila v 60. letech profesionální požární sbor pro okres Česká Lípa. Nebo zda to byla generace dnešní, která se po revoluci chopila iniciativy a dosud aktivně pracuje ve sboru, v čele se starostou Stanislavem Šedivým. Každá tato generace a kterýkoliv jedinec z ní přispěl ve prospěch sboru a společnosti svým určitým dílem. Pokud se retrospektivně podíváme na celou historii sboru, můžeme vidět nedocenitelnou a poctivou práci dobrovolníků. Mnozí lidé však bohužel v dnešní době často nedokážou tuto práci ani pochopit a ani ocenit. Význam dobrovolných hasičských sborů si začínají uvědomovat, až když jsou sami v nouzi a tito lidé jim jako jedni z mála dobrovolně přijdou na pomoc.

Za jakéhokoli státního zřízení či režimu v naší zemi existovaly od 19. století nepřetržitě dobrovolné požární sbory, které vždy chránily lid a majetek před požáry. Ne každé období bylo jednoduché a českolipským hasičům přálo, ale vždy se našli lidé, kteří se rozhodli vydat touto cestou, jak být prospěšní společnosti, a vykonávat tuto záslužnou, namáhavou a vlastní zdraví ohrožující práci. Za to všem, kteří pracovali v českolipském dobrovolném hasičském sboru, patří veliká úcta a upřímné poděkování.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

- **Okresní sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska Česká Lípa**
 - BOUČEK, Josef, *Vzpomínky na hasičská léta 1951–1958*, strojopis, 1980.
 - *Směrnice ke „Dni požárníků“*, 1964.
 - *Směrnice k provedení požárnického dne 21. 6. 1964*, 1964.
- **Sbor dobrovolných hasičů Česká Lípa**
 - BROTHÁNEK, František, JELÍNEK, Vladimír, JISKRA, Josef, PENČÍK, Ludvík, VANĚK, Miroslav: *Rok slavných výročí*, strojopis, Česká Lípa 1995.
 - *Historická kronika I., II., III., IV.*, 1945–1994.
 - *Kronika mladých požárníků*, 1962, 1963, 1972, 1974, 1985.
 - *Kronika mužů*, 1971–2002.
 - *Kronika žen*, 1968–1987.
 - Rozhovor s pamětníky Zdeňkem Frydrychem a Stanislavem Šedivým
- **Státní okresní archiv Česká Lípa**, fond Československý svaz požární ochrany – okresní výbor, Česká Lípa, inv. č. 12, k. 39, *Politicko-výchovná komise, agenda, zápisy ze schůzí*, 1977-1986; inv. č. 16, k. 27, *Komise – torzo agendy různých komisí*, 1957; inv. č. 23, k. 13, *Závazky a jejich plnění*, 1958-1980; inv. č. 33, k. 41, *Hlášení pro OV KSČ*, 1962-1963; inv. č. 47, k. 1, *Seznamy členů, hlášení o činnosti místních jednot 1946-1971*, 1946-1971; inv. č. 48, k. 2, *Seznamy členů, hlášení o činnosti místních jednot 1957-1959*, 1957-1959; inv. č. 49, k. 42, *Seznamy členů, hlášení o činnosti místních jednot 1965-1991*, 1965-1991; inv. č. 66, k. 30, *Kurzy, školení, námětová cvičení*, 1968-1986; inv. č. 72, k. 39, *Komise mládeže*, 1978-1989; inv. č. 79, k. 33, *Zpravodaj OV ČSPO Česká Lípa*, 1965-1993.
- **Státní okresní archiv Česká Lípa**, fond Městský národní výbor Česká Lípa, inv. č. 346, k. 64, *Kronika města*, 1965; inv. č. 631, k. 194, *Spolky a politické organizace*, 1945-1977; inv. č. 683, k. 201, *Požární ochrana*, 1945-1962; inv. č. 713, k. 251, *Stavební dokumentace průmyslových podniků, výrobních družstev a veřejných budov*, 1948-1957; inv. č. 728, k. 282, *Akce Z, návrhy akcí*,

jejich plnění, rozpočty, 1968-1978; inv. č. 780, k. 297, Kronika města, 1945-1949; inv. č. 781, k. 64, Kronika města, 1961-1965.

Normativní prameny

- ČAPEK, Rudolf: *Přehled zákonů, vládních nařízení, vyhlášek a směrnic na úseku ochrany zdraví při práci a protipožární ochrany*, Ostrava, 1975.
- DOMKÁŘ, Zdeněk: *Národní fronta a společenské organizace v ní sdružené v boji za světový mír*, Praha, FV SPO ČSSR 1984.
- HÁJEK, Josef: *Co má vědět každý občan o obraně vlasti v požární ochraně*, Praha, ČSPO 1967.
- Kolektiv: *ABC požárníka*, Praha, ČSPO 1968.
- Kolektiv autorů: *Rukověť vedoucího mladých požárníků*, Praha, SPO ČSSR 1976.
- KVAPILÍK, Zdeněk: *Základní zásady pro práci místní jednoty ČSPO*, Praha, Malá knižnice požární ochrany 1965.
- *Materiály I. celostátního sjezdu Československého svazu požární ochrany*, Praha, ČSPO 1956.
- Ministerstvo vnitra ČSR – Hlavní správa požární ochrany: *Bojový řád požárních jednotek*, 2.vyd., Praha, Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství 1983.
- Ministerstvo vnitra ČSR – Hlavní správa požární ochrany: *Cvičební řád požárníků – pořadový výcvik*, 2.vyd., Praha, Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství 1983.
- Ministerstvo vnitra ČSR – Hlavní správa požární ochrany: *Cvičební řád požárníků – technický výcvik*, 2.vyd., Praha, Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství 1983.
- Ministerstvo vnitra – Ústřední správa státního požárního dozoru: *Cvičební řád požárníků – technický výcvik*, Praha, 1956.
- PANAŠ, Štěpán: *Sborník předpisů o požární ochraně*, Ostrava, Profil 1968.
- *Pravidla sportovní soutěže požárních družstev*, Praha, SPO ČSSR 1978.
- *Směrnice hry Plamen*, Praha, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska 2004.
- *Směrnice soutěží požárních družstev mládeže, dorostu a dospělých*, Praha, ČSPO 1969.

- ŠTIKA, Alois: *30 let Civilní obrany ČSSR a Svaz požární ochrany*, 1.vyd., Praha, Naše vojsko – SPO ČSSR 1981.
- ŠTIKA, Alois: *Co má vědět každý občan o požární ochraně*, Praha, SPO ČSSR 1980.
- *Zápisník preventisty požární ochrany*, Praha, ÚV SPO ČSSR 1988.
- *Zásady školení pracovníků o požární ochraně*, Praha, SPO ČSSR 1977.
- **Sbírka zákonů**, Zákon č. 280/1948 Sb., *o krajském zřízení*, in: Sbírka zákonů republiky Československé, 1948, částka 101, s. 1581-1610; Zákon č. 62/1950 Sb., *o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami*, in: Sbírka zákonů republiky Československé, 1950, částka 29, s. 130-132; Zákon č. 35/1953 Sb., *o státním požárním dozoru a požární ochraně*, odst. 1, in: Sbírka zákonů republiky Československé, 1953, částka 20, s. 199-202; Zákon č. 18/1958 Sb., *o požární ochraně*, in: Sbírka zákonů republiky Československé, 1958, částka 6, s. 19-25; Zákon č. 36/1960 Sb., *o územním členění státu*, in: Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, 1960, částka 15, s. 98-100; Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky*, in: Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, 1960, částka 40, s. 289-309; Zákon č. 133/1985 Sb., *České národní rady o požární ochraně*, in: Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, 1985, částka 34, s. 674-691.

Literatura

- CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, Vít: *České země v evropských dějinách, Díl čtvrtý od roku 1918*, Praha, Litomyšl, Paseka 2006, ISBN 80-7185-794-7.
- HLADÍK, Václav, JANATA, Jiří, KOZÁK, Jan: *Požáry v českých zemích*, 1. vyd., Praha, Professional Publishing 2009, ISBN 978-80-86946-96-2.
- JELÍNEK, Vladimír: *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, Česká Lípa 2009 – nepublikováno.
- KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1945–1948, 1. část*, 1. vyd., Praha, SPN 1991, ISBN 80-04-25699-6.

- KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1948–1953, 2. část*, 1. vyd., Praha, SPN 1991, ISBN 80-04-25700-3.
- KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1953–1966, 3. část*, 1. vyd., Praha, SPN 1992, ISBN 80-04-25745-3.
- KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1967–1969, 4. část*, 1. vyd., Praha, SPN 1993, ISBN 80-04-26142-6.
- KAPLAN, Karel: *Národní fronta 1948–1960*, 1. vyd, Praha, Academia 2012, ISBN 978-80-200-2074-1.
- Kolektiv autorů: *130 let českého dobrovolného hasičstva*, 1.vyd., Příbyslav, Fire Edit 1994, ISBN 80-85602-12-1.
- PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie: *Česká Lípa*, Liberec, Severočeské nakladatelství 1976.
- PANÁČEK, Jaroslav, SMEJKAL, Ladislav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie: *Z dějin České Lípy*, Česká Lípa, OVM Česká Lípa 1999.
- Českolipsko je v šoku. Voda zabíjela, in: *Českolipský deník*, roč. 18, 2010, č. 183, s. 1-3.
- DOLEŽAL, Milan: Zámek se změnil v ohnivou výheň, in: *Českolipský deník*, roč. 11, 2003, č. 27, s. 1.
- Lesní požáry varují, in: *Nástup*, roč. 13, 1962, č. 26.
- PĚNČÍK, Ludvík: Sto let dobrovolné požární ochrany, in: *Nástup*, roč. 15, 1964, č. 17.
- ROHLENOVÁ, Gerta: Mládež chrání úrodu a lesy, in: *Nástup*, roč. 14, 1963, č. 46.
- Řád sv. Floriána pro Ludvíka Pěňčíka, in: *Českolipský deník*, roč. 10, 2002, č. 69, s. 9.

Seznam příloh

Příloha A: Rozhovor se Zdeňkem Frydrychem

Příloha B: Rozhovor se Stanislavem Šedivým

Obrázek č. 1: Oznámení o konání první valné hromady Dobrovolného sboru hasičů v České Lípě

Obrázek č. 2: První členové Dobrovolného sboru hasičů v České Lípě

Obrázek č. 3: Dobrovolný sbor hasičů v České Lípě včetně členů samaritánské služby při hasičské slavnosti na českolipském náměstí

Obrázek č. 4: Statistika výzbroje a výstroje sboru k 31. prosinci 1946

Obrázek č. 5: Slavnostní rozvinutí praporu a jeho předání praporové stráží na prvním sjezdu Okresní hasičské jednoty 88

Obrázek č. 6: Cvičení českolipských hasičů a hasiček na prvním sjezdu Okresní hasičské jednoty 88

Obrázek č. 7: Hasičské družstvo Dobrovolného sboru hasičů Česká Lípa v čele s velitelem Aloisem Svobodou na druhém sjezdu Okresní hasičské jednoty 88

Obrázek č. 8: Pohřeb českolipského hasiče Jiřího Kučery

Obrázek č. 9: Rezignace Františka Rolného na funkce v Okresní hasičské jednotě 88

Obrázek č. 10: Hasičská zbrojnice Dobrovolného hasičského sboru v České Lípě v dnešní Havlíčkově ulici

Obrázek č. 11: Hasičská zbrojnice Dobrovolného hasičského sboru v České Lípě, posléze požárního útvaru, v Havlíčkově ulici po veškerých stavebních úpravách

Obrázek č. 12: Stavební plán hasičské zbrojnice z roku 1951

Obrázek č. 13: Družstvo mladých požárnic s vedoucí Hanou Šrámkovou

Obrázek č. 14: Mladí požárníci cvičící na Dni požárníků

Obrázek č. 15: Zakládající členové Okresního veřejného požárního útvaru Česká Lípa při výcviku

Obrázek č. 16: Dům odkoupený Okresním národním výborem Česká Lípa a přidělený k využívání Okresnímu veřejnému požárnímu útvaru Česká Lípa

Obrázek č. 17: Dům odkoupený Okresním národním výborem Česká Lípa s přístavbou ke zbrojnici Okresního veřejného požárního útvaru Česká Lípa v Havlíčkově ulici

Obrázek č. 18: Návštěva požárnické výpravy ve východoněmeckém Salzwedelu

Obrázek č. 19: Družstvo žen z České Lípy připravené provést požární útok

Obrázek č. 20: Vladimír Jelínek na cvičení CO ve Sloupu v Čechách

Obrázek č. 21: Branný tábor pro mladé požárníky ve Svojkově

Obrázek č. 22: Dechová hudba Okresního veřejného požárního útvaru a Okresní inspekce Státního požárního dozoru v České Lípě při svém vystoupení

Obrázek č. 23: Požár cisteren v n. p. Benzina

Obrázek č. 24: Požár cisteren v n. p. Benzina

Obrázek č. 25: Presentace techniky v nové zbrojnici Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě při oslavách 130 let od založení sboru

Obrázek č. 26: Presentace současné techniky v nové zbrojnici Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě

Obrázek č. 27: Praporečník Oldřich Šrámek s praporem Okresní hasičské jednoty 88 při oslavách 130 let od založení sboru

Obrázek č. 28: Šestičlenná skupina českolipského sboru vyslaná na pomoc do moravských Karlovic při odstraňování následků povodní

Příloha A: Rozhovor Vojtěcha Hlouška se Zdeňkem Frydrychem o zakládání Okresního veřejného požárního útvaru v České Lípě roku 1965 16. května 2014

Mohl byste mi říct některé informace o vzniku a situaci při zakládání Okresního veřejného požárního útvaru v České Lípě?

Nejprve byl vlastně roku 1962 založen pouze další sbor, držící nepřetržitou pohotovost. A pak až roku 1965 profesionální sbor čili požární útvar. Jeho prvním velitelem se stal tehdy Vladimír Jelínek. Všichni jsme byli zaměstnanci národního výboru a naší povinností vlastně bylo vyjet co nejdříve k nahlášené události, během toho, co se mezitím svolávali do zbrojnice další členové, aby případně vyjeli za námi dalším vozem.

Kdo se řadí mezi první členy a tedy i zakladatele Okresního veřejného požárního útvaru?

Vedle mě začínali ještě tenkrát v poloprofesionálním sboru také Ladislav Hájek, který dělal velitele družstva a dnes žije někde v Německu, pak Václav Šedivý, Josef Novotný a Václav Novák, ten ale přišel o něco později, a ještě další. To by se dalo najít v kronikách.

Vedli jste si také nějaké záznamy ve formě kronik?

Ano. Nejdříve byla jen jedna kronika a postupem času vznikly kroniky tři. Každá pro jednu směnu. Vést kroniky byla tenkrát povinnost.

Jak probíhala služba?

Úplně na začátku jsme sloužili pouze ve dvou. Služba trvala čtyřicet hodin, tedy jako dnes, a střídaly jsme se celkem tři směny. Později, když byli přijati do pracovního poměru další členové, tak se zvýšil počet mužů na směně na tři. Při směně jsme se školi-li nebo se nejčastěji prováděla údržba a oprava na materiálu.

Jakou jste měli k dispozici techniku a vybavení?

Situace byla tenkrát těžká, vybavení mnoho nebylo a to, co jsme měli, bylo dost poruchové. Veškeré opravy na technice jsme si museli dělat sami, nešlo, aby se to dalo do servisu jako dnes, na to nebylo. Také jsme se o majetek museli podle toho starat. Používala se technika dobrovolného sboru, který měl tenkrát Mercedes, Pragu RN a Tatra 805 a první nový kus byl trambus (Škoda 706), který dorazil tuším, že v roce 1963. Hned první den, kdy byl zařazen do výjezdu, tak se s ním jelo k požáru.

Děkuji.

Příloha B: Rozhovor Vojtěcha Hlouška se Stanislavem Šedivým o jeho působení u mladých požárníků a jeho práci ve sboru 1. června 2014

Jak byste mohl zrekapitulovat svoje působení u zájmového kroužku mladých požárníků při Základní organizaci Česká Lípa?

Kroužek mladých požárníků jsem navštěvoval v letech 1974–1978 do svých 15 let, pak jsem členství přerušil a vrátil se do sboru až v 18 letech již k dospělým. Přivedl mě sem již v 10 letech můj otec (Václav Šedivý), jelikož pracoval jako požárník z povolání tady na útvaru v České Lípě. Vedly nás vedoucí Marie Čermáková a Kristýna Tillová (roz. Palmeová) a do kroužku nás chodilo celkem deset dětí, tudíž jsme tvořili pouze jedno družstvo a ne jako tomu je dnes, že pracuje v kolektivu mladých hasičů několik družstev. Místem srazů byla zbrojnice ve čtvrti Svárov.

Jakou činnost jste během celého ročníku vyvíjeli?

Hlavně jsme po celý rok jezdili na soutěže. Tenkrát začala hra Plamen, takže jsme celý rok nacvičovali na všechny disciplíny. Disciplíny byly trochu jiné než dnes. Běhali jsme požární útok, branný závod, uzlovou štafetu a jiné druhy disciplín. Často se také psaly i testy. Během té doby, co jsem družstvo navštěvoval, jsme se třikrát probjovali do krajského kola, jinak jsme soutěžili pouze na okrese, kdy se často jezdilo do Doks, Stráže pod Ralskem apod. Během celého roku jsme taky jezdili na výlety, hlavně tady po okrese. Například na Bezděz jsme jeli dokonce na kolech a pak k Máchovu jezeru. Pak jsme taky museli odpracovávat brigády. To znamenalo, že jsme do zbrojnice nosili sběr, hlavně starý papír, uklízeli jsme klubovnu nebo na podzim hrabali listí před zbrojnicí a o svátcích chodili do průvodu.

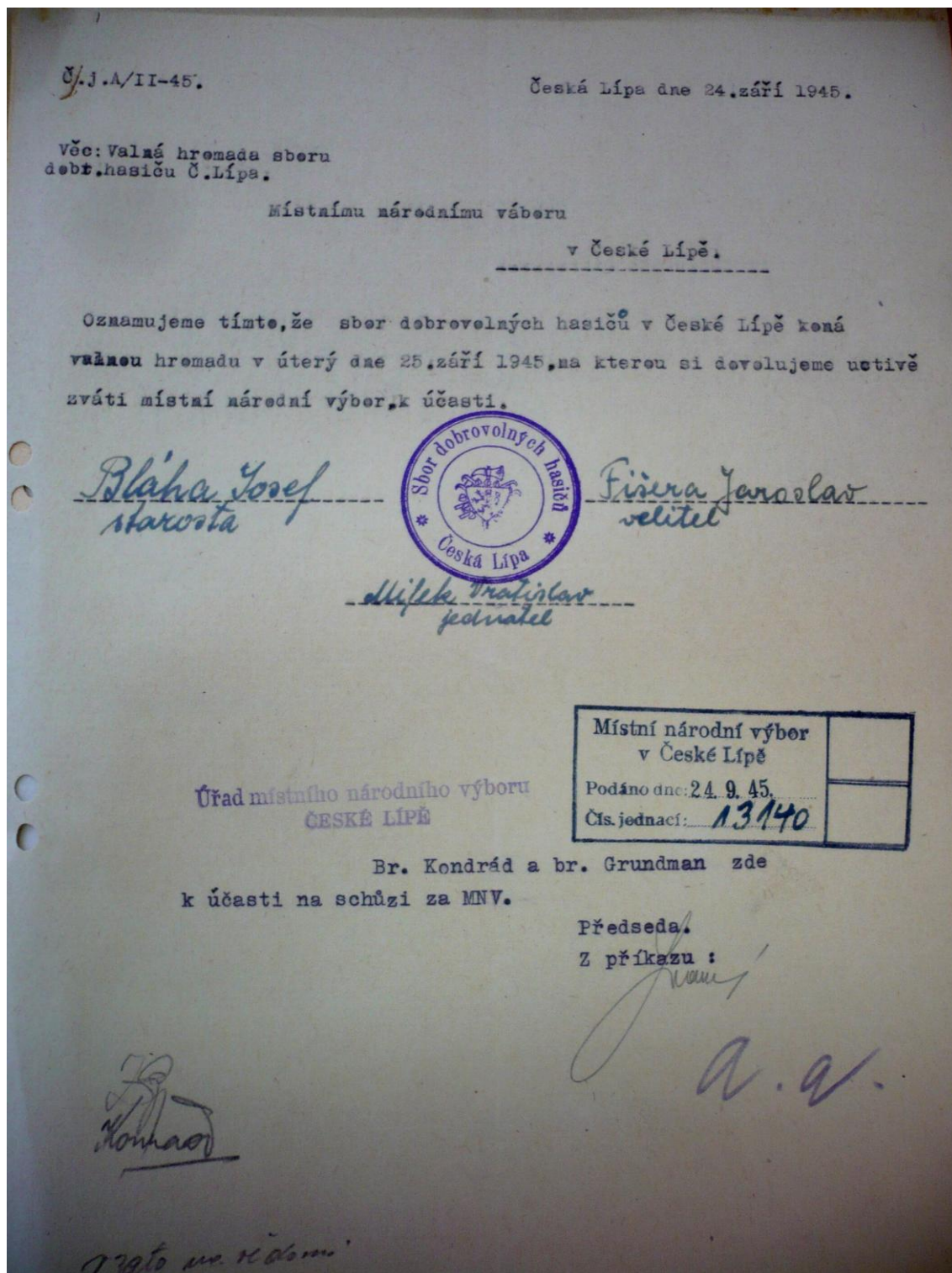
Jaká byla situace ohledně dřívějšího zázemí a výstavby nové zbrojnice ve Staré Lípě?

O stavbě nové zbrojnice se rozhodovalo už tuším, že v 70. letech, ale stavět se začalo až v druhé polovině 80. let. Stavěla se z velké části svépomocí prostřednictvím brigád našich členů. Dříve na jejím místě stála stodola, kde jsme měli uskladněný trambus (Škoda 706) a Avii. Kromě toho jsme měli zbrojnici na Svárově a prostory v Zámecké ulici, kde jsme měli klubovny pro zimní školení. Zbrojnice v Havlíčkově ulici byla celá přenechána požárnímu útvaru. Stěhování do nové zbrojnice začalo roku 1990 a oficiálně jsme v ní začali během následujících let působit.

Jak jste postupovali při vyhlášení požárního poplachu?

Poplach se vyhlášoval pomocí sirén, protože v té době jsme nikdo neměli telefony, a poté jsme se museli co nejrychleji jak ve dne, tak v noci, dostavit do zbrojnice (resp. stodoly) ve Staré Lípě k vozidlům. Ten čas na dopravu do zbrojnice se pohyboval okolo 10 minut. Poté, co se shromáždil dostatečný počet mužů, byl vyrozuměn útvar a jedním naším vozidlem jsme vyjeli ze Staré Lípy na požární útvar do Havlíčkovy ulice na zálohu. Když jsme tam dorazili, tak se většinou rozhodlo, zda budeme čekat jako záloha na případný jiný požár nebo se vydáme na pomoc útvaru k tomu právě probíhajícímu požáru. Když se pak v 90. letech dokončila naše nová zbrojnice, tak tohle přejíždění na útvar skončilo a zálohu jsme drželi u nás.

Děkuji.

Obrázek č. 1: Oznámení o konání první valné hromady Dobrovolného sboru hasičů v České Lípě, 24. září 1945, zdroj: SOKA Česká Lípa, fond Městský národní výbor Česká Lípa, inv.č. 621, kart. 194, 1945-1977.

Obrázek č. 2: První členové Dobrovolného sboru hasičů v České Lípě, rok 1945, zdroj: JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 25.

Obrázek č. 3: Dobrovolný sbor hasičů v České Lípě včetně členů samaritánské služby při hasičské slavnosti na českolipském náměstí, 11. listopadu 1945, zdroj: JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 25.

OHJ p. 88. p. 89. p. 90.

Statistika výzbroje a výstroje ku dni 31. prosince 1946

Normalisované vozy a nářadí															Samaritáská vyzbroj																																																																								
saavice		hadice		saaci koše		rozdelovace		sběrače		pře- chody		proudnice		hydr. nást.		navijáky		žebříky						práci		Stiepo- kroje		Prilby		opasky		sekyrky		ruční hasící přístroje		hasičské		jítě		je v obci sl. pr. pom.		klára korp. ji vede		torbiček		lékariček		obvazu		postlek																																					
32	H 1600 ^{ml} / _{min}	33	B 2500 ^{ml} / _{min}	34	A 1600 ^{ml} / _{min}	35	A 2500 ^{ml} / _{min}	36	B 37	37	C v m	38	A	39	B	40	rozdelovace	41	A - 2B	42	B - 2C	43	A - B	44	B - C	45	C	46	B	47	Alco	48	2B	49	2C	50	elektory	51	pojiždne	52	přenosné	53	skladací	54	hákové	55	nastavovací	56	opérací	57	vysun.dvoud.	58	vysun.trojd.	59	otoc. ruč.	60	otoc. koř.	61	služební	62	pracovní	63	normalisované	64	jítě	65	opasky	66	sekyrky	67	ruční hasící přístroje	68	hasičské	69	jítě	70	je v obci sl. pr. pom.	71	klára korp. ji vede	72	torbiček	73	lékariček	74	obvazu	75	postlek
14000	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75																																											
72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120																																							

Pozámky ad 18 budíž připojena délka v m
 ad 29 vyplňte jaká.
 ad 36 a 37 sem patří hadice abnormálních rozměrů
 se spojkami B a C.
 ad 59 a 60 udejte délku v m

Nářadí v tabulce neobsažené vyplšte na rubu dotazníku.

starosta.

Sphecia *Sp.*

...edmatel.

samaritský zpravodaj.

Obrazek č. 4: Statistika výzbroje a výstroje sboru k 31. prosinci 1946, zdroj: SOkA Česká Lípa, fond Československý svaz požární ochrany – okresní výbor, Česká Lípa, inv.č. 47, kart. 1, 31. 12. 1946.

Obrázek č. 5: Slavnostní rozvinutí praporu a jeho předání praporové stráží na prvním sjezdu Okresní hasičské jednoty 88, 29. srpna 1948, zdroj: JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 59.

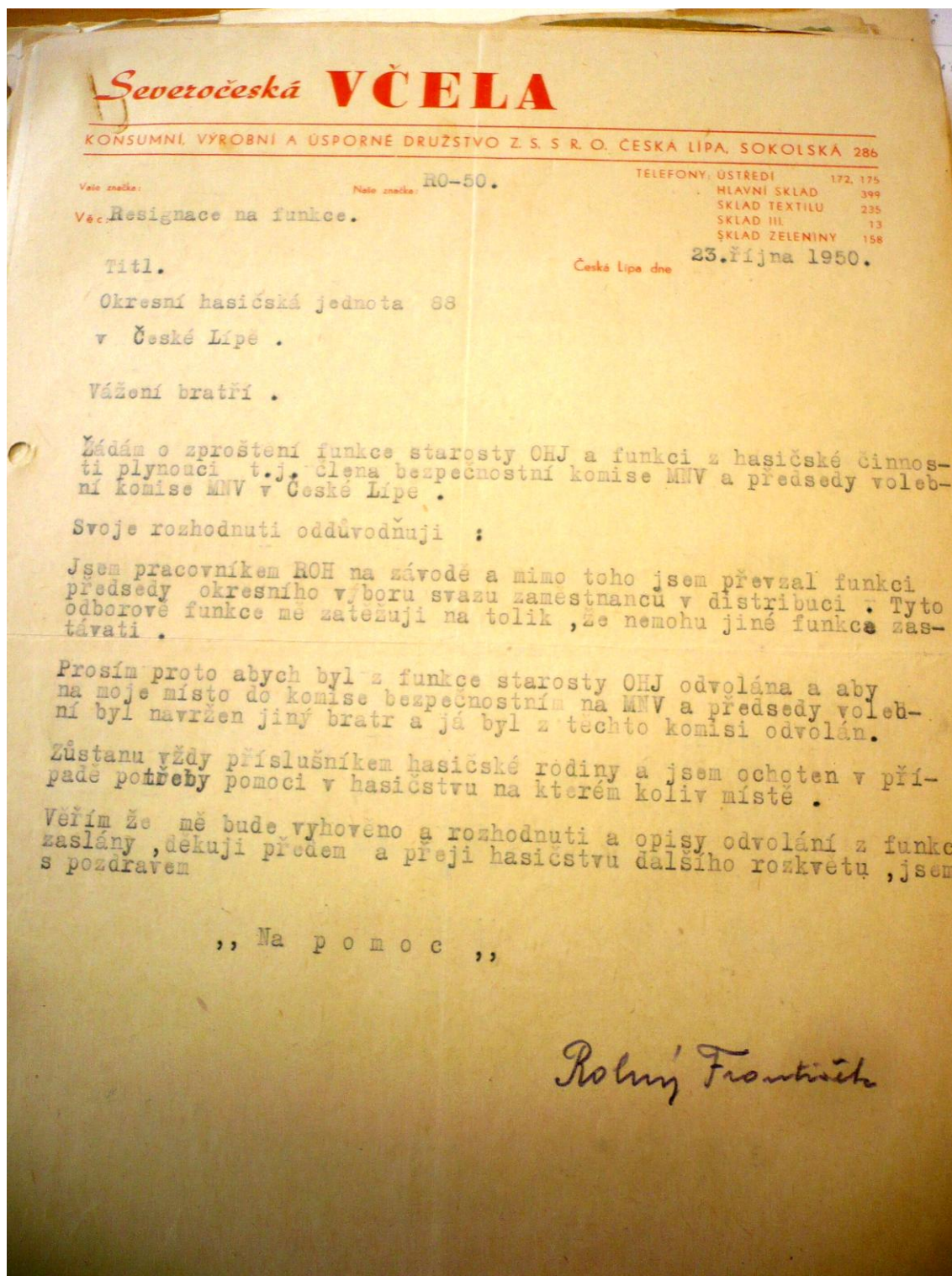
Obrázek č. 6: Cvičení českolipských hasičů a hasiček na prvním sjezdu Okresní hasičské jednoty 88, 29. srpna 1948, zdroj: SDH Česká Lípa, *Historická kronika I.*, 1948.

Obrázek č. 7: Hasičské družstvo Dobrovolného sboru hasičů Česká Lípa v čele s velitelem Aloisem Svobodou na druhém sjezdu Okresní hasičské jednoty 88, 16. července 1950, zdroj: JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 63.

Obrázek č. 8: Pohřeb českolipského hasiče Jiřího Kučery, 20. října 1950, (Rakev zesnulého kolegy je vezena hasičským vozidlem Mercedes podobně jako při pohřbu Josefa Bláhy 6. srpna 1947.) zdroj: SDH Česká Lípa, *Historická kronika II.*, 1950.

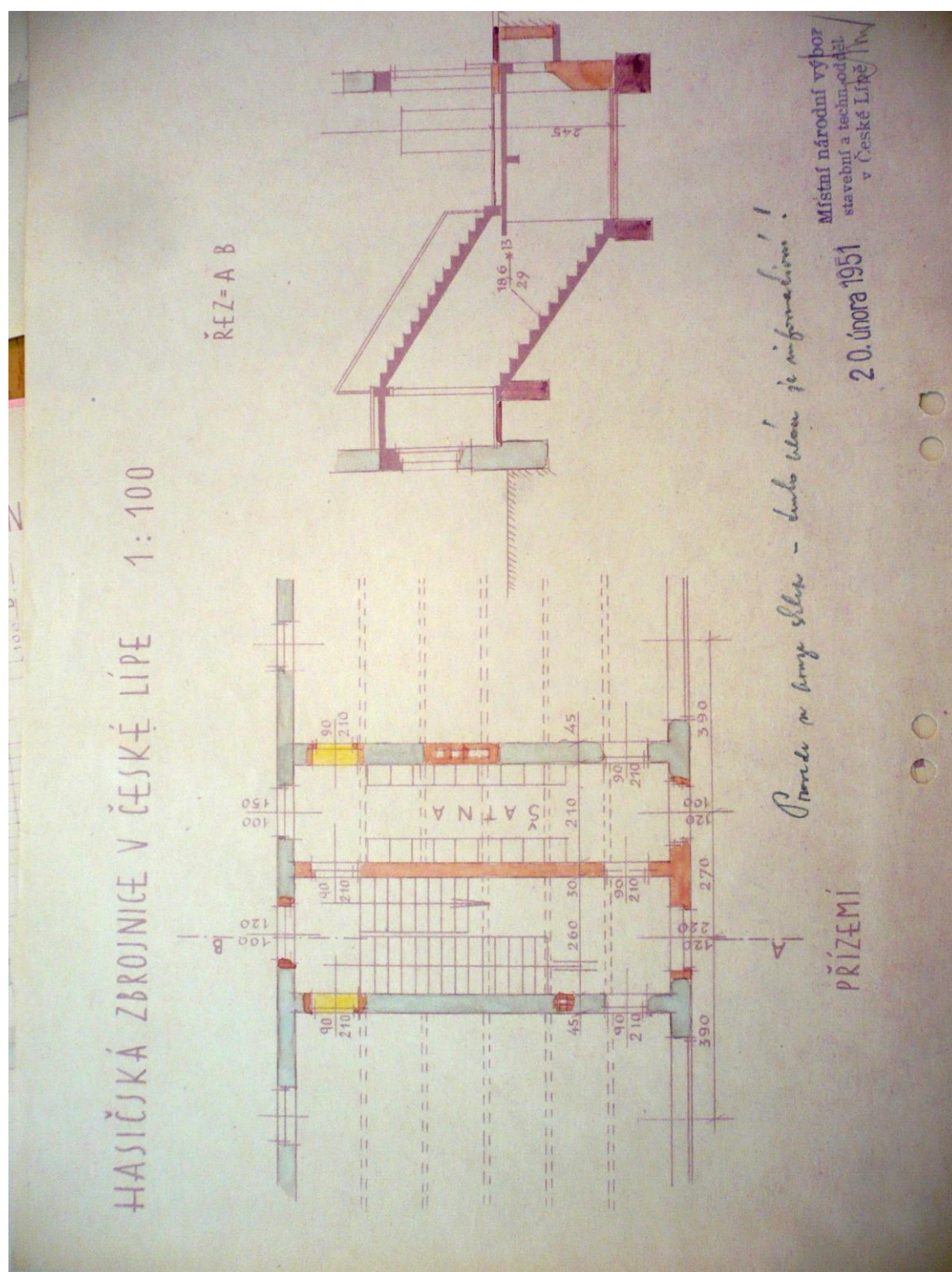
Obrázek č. 9: Rezignace Františka Rolného na funkce v Okresní hasičské jednotě 88, 23. října 1950, zdroj: SOkA Česká Lípa, fond Československý svaz požární ochrany – okresní výbor, Česká Lípa, inv.č. 47, kart. 1, 1946-1957.

Obrázek č. 10: Hasičská zbrojnice Dobrovolného hasičského sboru v České Lípě v dnešní Havlíčkově ulici, přelom 40. a 50. let, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

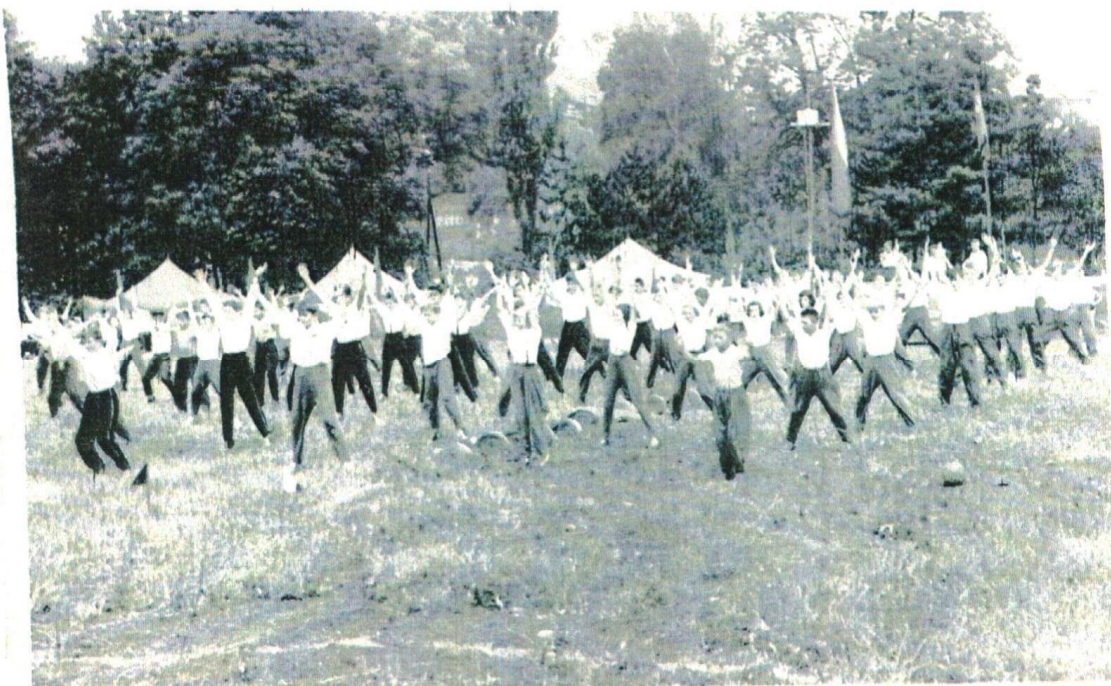
Obrázek č. 11: Hasičská zbrojnice Dobrovolného hasičského sboru v České Lípě, posléze požárního útvaru, v Havlíčkově ulici po veškerých stavebních úpravách, 23. června 2014, zdroj: Kádě Tomáš.

Obrázek č. 12: Stavební plán hasičské zbrojnice z roku 1951, zdroj: SOkA Česká Lípa, fond Městský národní výbor Česká Lípa, inv.č. 713, kart. 251, 1948-1957.

Obrázek č. 13: Družstvo mladých požárnic s vedoucí Hanou Šrámkovou, 1. května 1963, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 14: Mladí požárníci cvičící na Dni požárníků, 21. června 1964, zdroj: JE-LÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 92.

Obrázek č. 15: Zakládající členové Okresního veřejného požárního útvaru Česká Lípa při výcviku, 60. léta, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 16: Dům odkoupený Okresním národním výborem Česká Lípa a přidělený k využívání Okresnímu veřejnému požárnímu útvaru Česká Lípa, polovina 60. let, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 17: Dům odkoupený Okresním národním výborem Česká Lípa s přístavbou ke zbrojnici Okresního veřejného požárního útvaru Česká Lípa v Havlíčkově ulici, 23. června 2014, zdroj: Kádě Tomáš.

Obrázek č. 18: Návštěva požárnické výpravy ve východoněmeckém Salzwedelu, 26. srpna 1966, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 19: Družstvo žen z České Lípy připravené provést požární útok, 11. června 1972, zdroj: SDH Česká Lípa, *Kronika žen*, 1972.

Obrázek č. 20: Vladimír Jelínek (druhý zprava), první velitel Okresního veřejného požárního útvaru Česká Lípa, na cvičení CO ve Sloupu v Čechách, rok 1974, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 21: Branný tábor pro mladé požárníky ve Svojkově, 70. léta, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 22: Dechová hudba Okresního veřejného požárního útvaru a Okresní inspekce Státního požárního dozoru v České Lípě při svém vystoupení, rok 1976, zdroj: JELÍNEK, Vladimír, *Dějiny hasičstva na Českolipsku*, s. 165.

Obrázek č. 23: Požár cisteren v n. p. Benzina, 3. listopadu 1978, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 24: Požár cisteren v n. p. Benzina, 3. listopadu 1978, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 25: Presentace techniky v nové zbrojnici Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě při oslavách 130 let od založení sboru, 24. června 1995, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 26: Prezentace současné techniky v nové zbrojnici Sboru dobrovolných hasičů v České Lípě, 12. listopadu 2011, zdroj: JSDHO Česká Lípa.

Obrázek č. 27: Praporečník Oldřich Šrámek s praporem Okresní hasičské jednoty 88 při oslavách 130 let od založení sboru, 24. června 1995, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.

Obrázek č. 28: Šestičlenná skupina českolipského sboru vyslaná na pomoc do moravských Karlovic při odstraňování následků povodní, rok 1997, zdroj: soukromý archiv Radka Frydrycha.